

# **INFORMACJA**

**O FUNKCJONOWANIU  
CENTRÓW I KLUBÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ  
W OKRESIE 2012 - 2013**

(art.18c ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym)

**Warszawa 2014**



# SPIS TREŚCI

<b>WPROWADZENIE</b>	<b>4</b>
<b>Część Pierwsza – Zatrudnienie socjalne w liczbach</b>	<b>6</b>
<b>I. Statystyki Centrów Integracji Społecznej</b>	<b>6</b>
Ogólna liczba jednostek organizacyjnych	6
Kadra centrów integracji społecznej	12
Uczestnicy i rodzaje usług w centrach integracji społecznej	16
Usamodzielnienie ekonomiczne uczestników CIS	24
Finansowanie centrów integracji społecznej	26
<b>II. Statystyki Klubów Integracji Społecznej</b>	<b>32</b>
Ogólna liczba jednostek organizacyjnych	32
Kadra klubów integracji społecznej	40
Uczestnicy i rodzaje usług w klubach integracji społecznej	40
Źródła finansowania klubów integracji społecznej	48
<b>III. Załącznik do Pierwszej Części – aktualny wykaz centrów i klubów integracji społecznej</b>	<b>50</b>
<b>Część Druga – Raport z badań problematyki ustawy o zatrudnieniu socjalnym</b>	<b>65</b>
<b>I. Badanie – ocena obowiązujących przepisów o zatrudnieniu socjalnym</b>	<b>65</b>
Ocena katalogu osób objętych ustawą (rozdział I ustawy)	66
Ocena zasad tworzenia centrum integracji społecznej (rozdział II ustawy)	70
Ocena zasad działalności centrum integracji społecznej (rozdział III ustawy)	74
Ocena zasad stosowania zatrudnienia wspieranego (rozdział VI ustawy)	76
<b>II. Badanie – przydatność centrów i klubów integracji społecznej dla regionalnych i lokalnych polityk społecznych oraz współpraca z instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy</b>	<b>78</b>
<b>III. Badanie – opinia uczestników zajęć w centrach i klubach integracji społecznej na temat wpływu usług reintegracji społecznej i zawodowej na ich sytuacje życiowe</b>	<b>86</b>
<b>IV. Załącznik do Drugiej Części – wykaz respondentów badania</b>	<b>91</b>
<b>Część Trzecia – Konwent Centrów i Klubów Integracji Społecznej – 10 lat ustawy o zatrudnieniu socjalnym</b>	<b>92</b>
<b>I. Członkowie Konwentu CIS/KIS</b>	<b>92</b>
<b>II. Działalność Konwentu – Rady Programowej w okresie 2012-2013</b>	<b>92</b>
<b>III. Tytuł „Przyjaciel Centrów i Klubów Integracji Społecznej”</b>	<b>97</b>
<b>IV. Załącznik do Trzeciej Części – wykaz członków Konwentu</b>	<b>99</b>

## WPROWADZENIE

Zgodnie z przepisem art.18 c ustawy z dn.13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 1143 z późn. zm.), przygotowana została „Informacja o funkcjonowaniu centrów i klubów integracji społecznej” (zwana dalej: *Informacją*), będąc drugą edycją ustawowego zadania. Pierwsza informacja jaką zaprezentowano Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej obejmowała okres 2004-2011<sup>1</sup>, a obecna to kolejne dwa lata korzystania z rozwiązań ustawy o zatrudnieniu socjalnym, tj. 2012 r. i 2013 r. Miniony okres był dla podmiotów zatrudnienia socjalnego ważny nie tylko z powodu dalszego rozwoju krajowej sieci tych instytucji, ale także z uwagi na możliwość zapoznania się z wynikami raportu Najwyższej Izby Kontroli z przeprowadzonej w 2013 r. kontroli<sup>2</sup>, oraz wykorzystania skromnych obchodów „10-lecia ustawy” do podsumowań misji centrów i klubów integracji społecznej.

Minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego dla zagwarantowania właściwego monitoringu ustawy o zatrudnieniu socjalnym wprowadził od 2012 r. procedury przygotowywania *Informacji*<sup>3</sup>, powierzając Instytutowi Rozwoju Służb Społecznych w Warszawie prowadzenie dwuletniego cyklu prac analityczno-badawczych.

Prezentowana *Informacja*, składa się z trzech części:

- 1) Część Pierwsza – prezentuje informacje o charakterze statystycznym za okres 2012 -2013 i została opracowana na podstawie dostępnych danych, tworzonych na mocy przepisów:
  - a) art. 5 ust. 7 oraz ust. 5 ustawy o zatrudnieniu socjalnym – przekazywanie przez wojewodów do ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego zbiorczej informacji ze sprawozdań centrów integracji społecznej,

---

<sup>1</sup> Informacja o działalności centrów i klubów integracji społecznej dla Sejmu i Senatu RP – w dniu 31 lipca 2012r. została przekazana postom jako druk sejmowy nr 679, w dniu 6 grudnia 2012 r. była przedmiotem rozpatrzenia przez Komisję Polityki Społecznej i Rodziny, a w dniu 25 stycznia 2013 r. przyjęta została przez Sejm RP.

<sup>2</sup> Informacja NIK o wynikach kontroli „Zatrudnienie socjalne jako instrument działań na rzecz rozwiązywania trudnej sytuacji życiowej oraz wzmocnienia aktywności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”, raport KPS-4101-02-00/2013, Nr ewid. 175/2013/P/13/110/KPS, <http://www.nik.gov.pl/plik/id,5728,vp,7421.pdf> (14.04.2014 r.)

<sup>3</sup> Dokument Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej, Wydziału Aktywnych Form Pomocy pt: „TRYB I ORGANIZACJA MONITORINGU USTAWY O ZATRUDNIENIU SOCJALNYM”, zatwierdzony przez Sekretarza Stanu w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, Pana Jarosława Dudę, w lutym 2012 r.



- b) art. 18a oraz 18b ustawy o zatrudnieniu socjalnym – przekazywanie przez wojewodów do ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego danych z rejestrów klubów integracji społecznej.
- 2) Część Druga – prezentuje wyniki badań ilościowo-jakościowych, obejmujących swoim zakresem ocenę rozwiązań prawnych ustawy o zatrudnieniu socjalnym z różnych perspektyw korzystania z nich, w tym także opinie samych uczestników zajęć reintegracji społecznej i zawodowej.
- 3) Część Trzecią – prezentuje działalność środowiska podmiotów zatrudnienia socjalnego skupionych wokół ogólnopolskiej platformy współpracy, zwanej Konwentem Centrów i Klubów Integracji Społecznej.

Obecny zakres merytoryczny opracowania w porównaniu z pierwszą „Informacją o funkcjonowaniu centrów i klubów integracji społecznej dla Sejmu i Senatu RP” został rozszerzony o prezentację wyników badania ilościowo-jakościowego, które zostało przeprowadzone w 2013 r. Badanie koncentrowało się na następujących tematach:

- 1) ocena obowiązujących przepisów ustawy o zatrudnieniu socjalnym,
- 2) przydatność centrów i klubów integracji społecznej dla regionalnych i lokalnych polityk społecznych oraz współpraca z instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy,
- 3) opinia uczestników zajęć w centrach i klubach integracji społecznej na temat wpływu usług reintegracji społecznej i zawodowej na ich sytuacje życiowe.

Wyniki badania mogą być konfrontowane z końcowymi tezami raportu Najwyższej Izby Kontroli, w wielu miejscach potwierdzając potrzebę przygotowania zmian w rozwiązaniach prawnych ustawy o zatrudnieniu socjalnym dla uzyskiwania wyższego stopnia efektywności usług reintegracji społecznej i zawodowej oraz wyższego stopnia partnerskiej współpracy z ośrodkami pomocy społecznej i powiatowymi urzędami pracy.

# CZĘŚĆ PIERWSZA

## ZATRUDNIENIE SOCJALNE W LICZBACH

### I. STATYSTYKI CENTRÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Statystyczna wiedza o centrach integracji społecznej uzależniona jest od zbiorów Centralnej Aplikacji Statystycznej (dalej: CAS). Centra Integracji Społecznej (dalej: CIS) przekazują do systemu CAS roczne sprawozdania do dn. 30 marca następnego roku, które są następnie podsumowywane w województwach do dn. 30 kwietnia. Sprawozdania są składane przez CIS-y, które w danym roku prowadziły działalność w zakresie usług reintegracji społecznej i zawodowej. Rozbieżności statystyczne jakie pojawiają się w ciągu danego roku wynikają najczęściej z niepełnych zbiorów:

- a) rejestrów wojewodów, w których uwzględniane są do końca danego roku sprawozdawczego wszystkie przypadki nadania statusu „Centrum”, przy nierozpocznianiu przez niektóre jednostki w tym roku działalności,
- b) CAS, w którym umieszczane są sprawozdania tych jednostek, które prowadzą w danym roku sprawozdawczym usługi reintegracji ale także nie są także korygowane przypadki, w których dana jednostka zaprzestała działalności i nie została jeszcze „usunięta” z systemu.

Na dzień 15 maja 2014 r. w systemie CAS liczba zarejestrowanych centrów integracji społecznej wynosiła 124, natomiast liczba przekazanych sprawozdań za 2013 r. wynosiła 121. W systemie CAS brakowało sprawozdań z takich jednostek organizacyjnych jak:

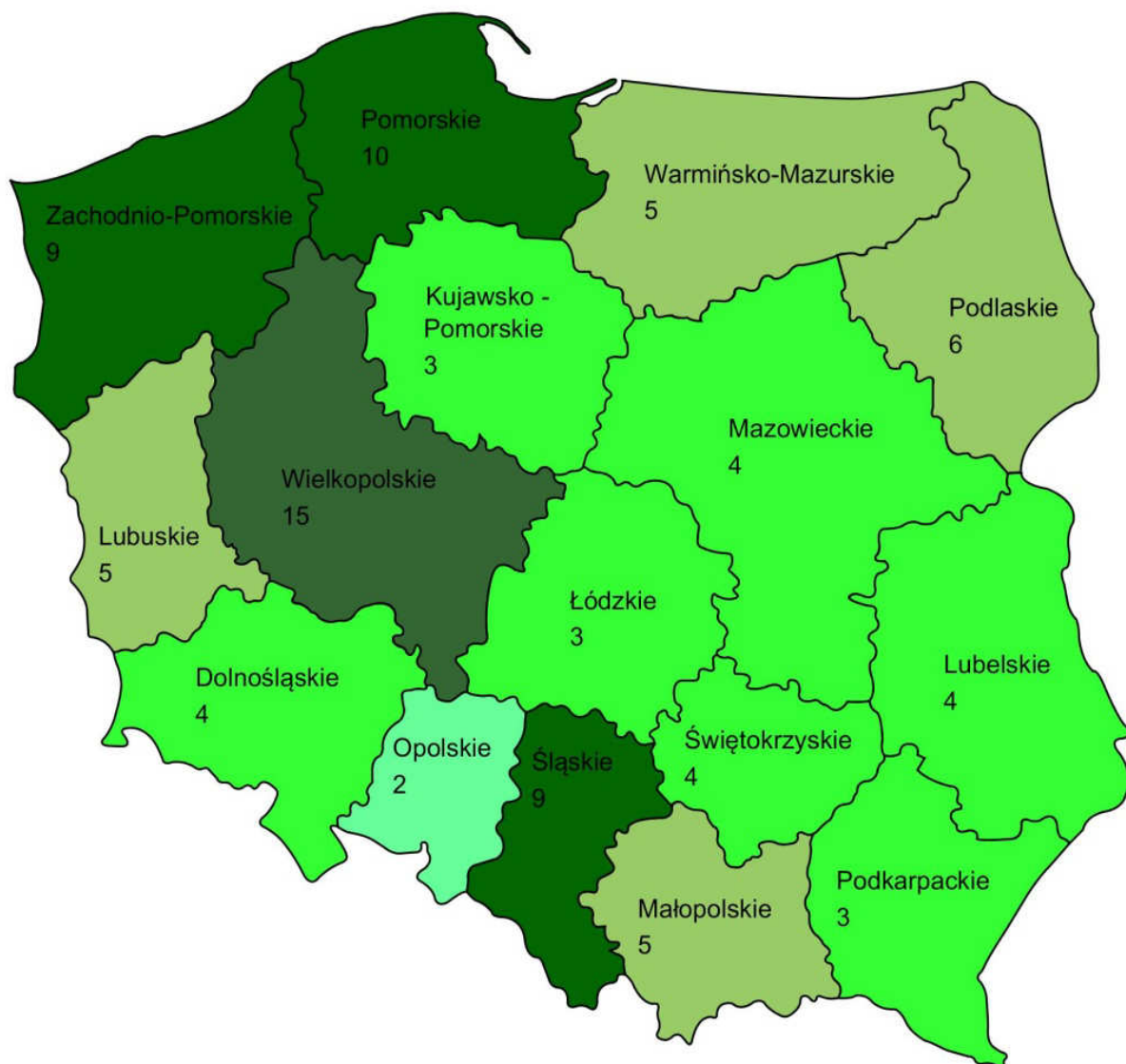
- CIS Ząbkowice Śląskie – województwo dolnośląskie,
- CIS Płock, Królowej Jadwigi 2 – województwo mazowieckie,
- CIS Warszawa, Krakowskie Przedmieście 62 – województwo mazowieckie.

### **OGÓLNA LICZBA JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH**

Rok 2013 był kolejnym okresem, w którym krajowa mapa statystyczna centrów integracji społecznej (dalej: CIS) została wzbogacona o kolejne, nowe jednostki organizacyjne, które dysponują statusem „Centrum”. Analiza stopnia przestrzennego nasycenia kraju tymi

podmiotami wskazuje, że od 3 lat utrzymuje się tendencja dominowania niektórych regionów kraju w procesie tworzenia oraz prowadzenia i utrzymania działalności Centrów Integracji Społecznej. Do takich regionów kraju należą województwa: wielkopolskie, śląskie, pomorskie i zachodniopomorskie. Należy także dodać, że stopień przyrostu liczby działających CIS w jednym tylko roku w niektórych regionach był znaczny, co dowodzi przypadek Województwa Podkarpackiego – w 2013 r. przyrost ten wyniósł 6 nowych jednostek.

**Mapa 1.** Stopień przestrzennego nasycenia kraju centrami integracji społecznej



**Źródło:** opracowanie własne na podstawie danych CAS 2012 r.

Porównując w skali kraju ogólną liczbę CIS do liczby województw, do liczby powiatów oraz do liczby gmin uzyskuje się w 2012 r. i 2013 r. następujące relacje (tablica 1):

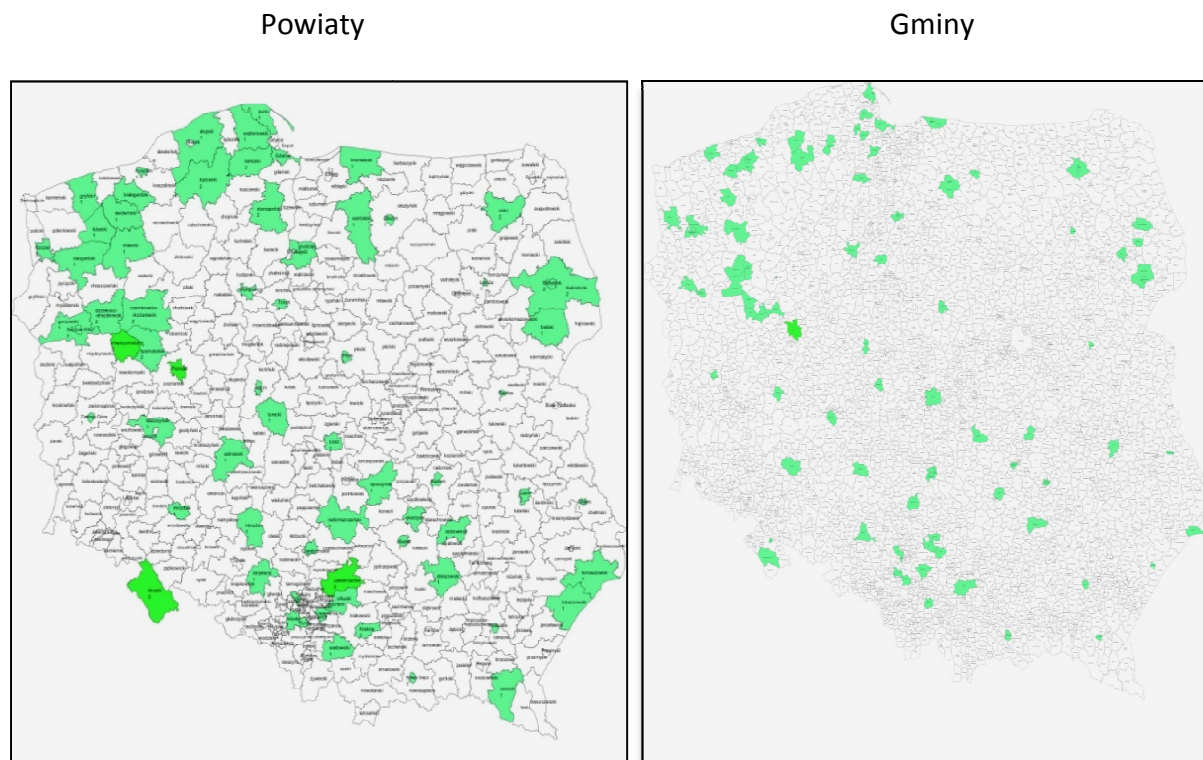
**Tabl.1** Liczba centrów w stosunku do liczby jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Wyszczególnienie	2012	2013
1.	Liczba województw	16	16
2.	Liczba powiatów ogółem	380	380
3.	Liczba gmin ogółem	2.479	2.479
4.	Liczba CIS ogółem	94	132
5. Wskaźniki:			
5.1	Liczba centrów na 1 województwo	5,875	8,25
5.2	Liczba centrów na 1 powiat	0,247	0,35
5.3	Liczba centrów na 1 gminę	0,038	0,05

**Źródło:** opracowanie własne

Nasylenie przestrzenne kraju siecią CIS prezentują dwie kolejne mapki.

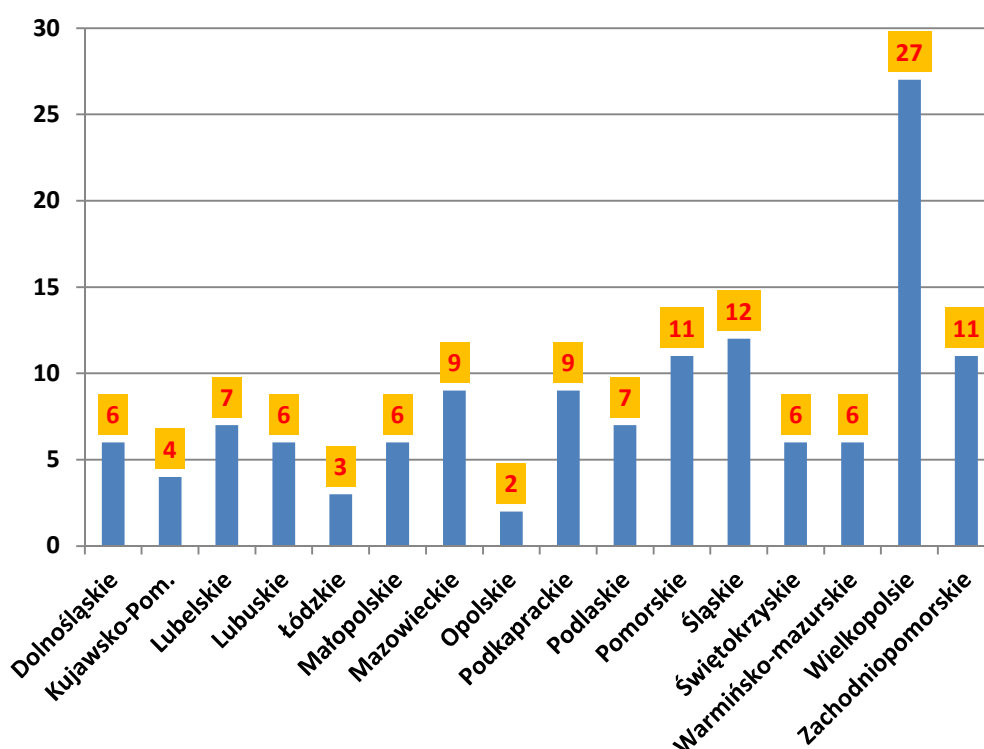
**Mapa 2.** Stopień przestrzennego nasycenia CIS-ami



**Źródło:** opracowanie własne na podstawie danych CAS 2012 r.

W 2012 r. łącznie w kraju przybyło 20 nowych jednostek, a liczba działających CIS wyniosła 94. W kolejnym 2013 r. odnotowano odpowiednio: przyrost o 38 nowych podmiotów, a łączna liczba instytucji dysponujących statusem „Centrum” to 132, przy liczbie 124 podmiotów prowadzących działalność. Niektóre miejscowości dysponują już kilkoma CIS-ami, czego przykładem są m.in. miasta: Ełk, Lublin, Warszawa, Częstochowa, Poznań, Szczecin, Zawiercie, Białystok, Płock, Kraków, oraz Gorzów. Na uwagę zasługują cztery województwa, w których na przestrzeni 2012-2013 nastąpił największy wzrost liczby CIS: Wielkopolskie, Pomorskie, Podlaskie oraz Podkarpackie.

**Wykres 1.** Liczba CIS na koniec 2013 r. wg województw



**Źródło:** opracowanie własne na podstawie CAS i rejestrów wojewodów

Intensywność podejmowania decyzji o utworzeniu CIS jest różnorodna, przy czym należy podkreślić że decydujący wpływ na te decyzje ma sytuacja na rynku pracy. Przyrost liczby CIS-ów w kraju w 2013 r. potwierdzony jest utrzymującą się niekorzystną tendencją na rynku pracy. Stopa bezrobocia w okresie 2012 r. – koniec lutego 2014 r. wynosiła odpowiednio: 13,4%, 13,6%, oraz 13,9%. W 2013 r. na liście nowych centrów integracji społecznej w kraju odnotowano wiele nowych pozycji, głównie w małych miejscowościach, w których stopa bezrobocia utrzymuje się na poziomie wyższym niż średnia krajowa. Tablica 2 pokazuje nowe jednostki, powstałe w 2013 r. w podziale na województwa.

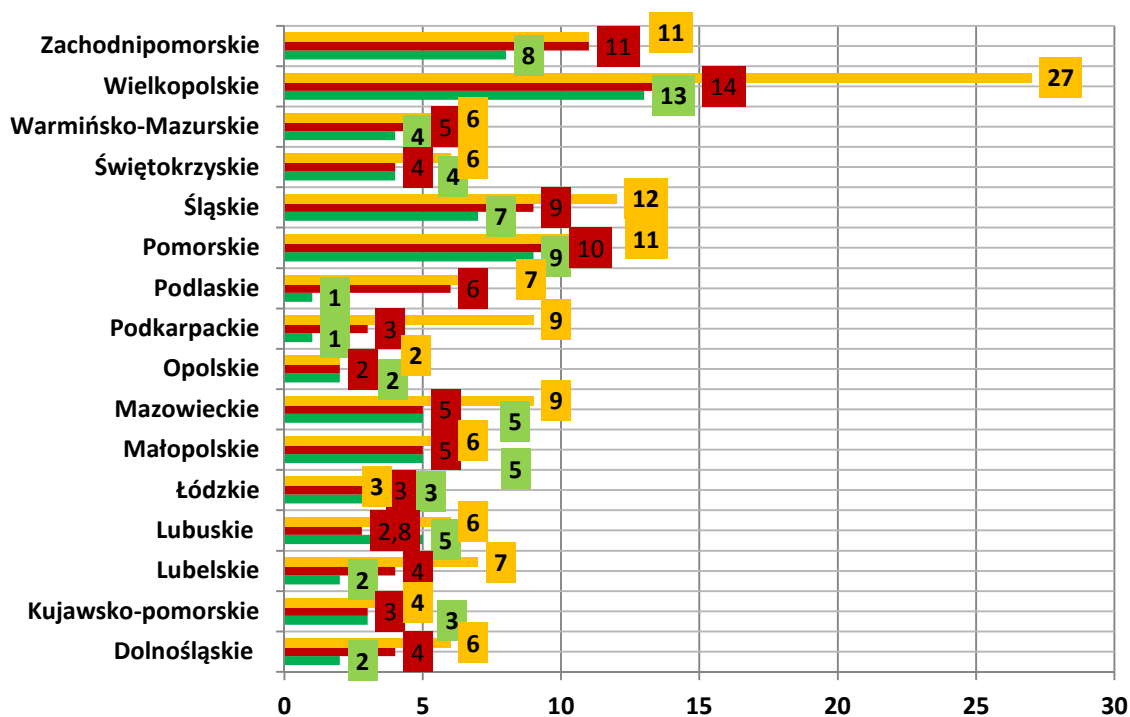
**Tabl. 2. Nowe jednostki organizacyjne w 2013 r.**

Lp.	Województwo	Nazwa nowej jednostki
1.	Dolnośląskie	CIS Ząbkowice Śląskie, CIS Kamieniec Ząbkowicki
2.	Kujawsko-Pomorskie	CIS Łojewo, Łojewo21
3.	Lubelskie	CIS Jacnia, CIS Janówka Zachodnia, CIS Biała Podlaska, CIS Mieniany,
4.	Lubuskie	CIS Witnica
	Mazowieckie	CIS Sarnaki, CIS Legionowo, CIS Warszawa - Targowa 82/5 CIS Warszawa, ul. Sierpińskiego 3
5.	Małopolskie	CIS Brzeszcze
6.	Podkarpackie	CIS Dębica, CIS Kolbuszowa, CIS Krosno, CIS Pilzno, CIS Przemyśl
7.	Podlaskie	CIS Krasnopol
8.	Pomorskie	CIS Smołdziński Las
9.	Śląskie	CIS Częstochowa - Legionów 21/1, CIS Dąbrowa Górnicza, CIS Koniecpol
10.	Świętokrzyskie	CIS Jędrzejów
11.	Wielkopolskie	CIS Pniewy, CIS Miedzichowo, CIS Borek Wielkopolski, CIS Krobia,

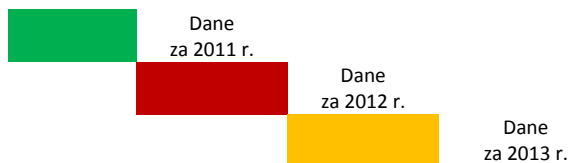
Źródło: opracowanie na podstawie rejestrów wojewodów 2013 r.

Zmiany ilościowe w latach 2011-2013 na mapie kraju przedstawia wykres nr 2.

**Wykres 2. Zmiany na mapie statystycznej centrów integracji społecznej w okresie 2011 – 2013 r.**



Legenda:



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS

W strukturze założycielskiej Centrów Integracji Społecznej w okresie 2012-2013 zaszły istotne zmiany, bowiem inicjatywę w tworzeniu nowych jednostek przejął po kilku latach samorząd terytorialny. Ilustrują to dane zawarte w tabelicy nr 3.

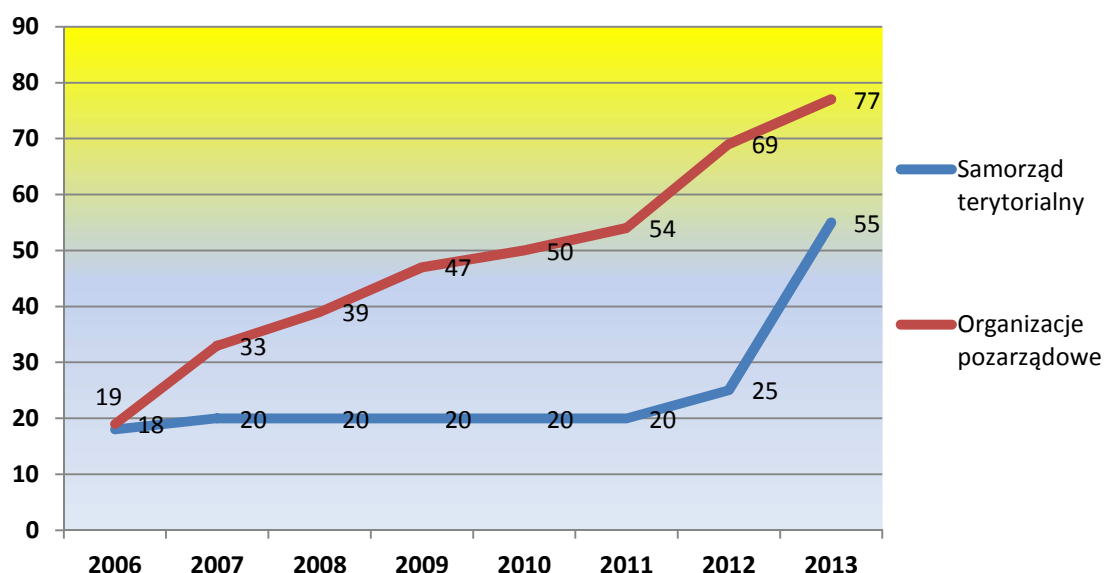
**Tabl. 3.** Zmiany w strukturze instytucji tworzących CIS

Lp.	Instytucja tworząca	2012	2013	Różnica
1.	Samorząd terytorialny	25	55	+ 30
2.	Organizacje pozarządowe	69	77	+ 8
3.	Kraj	94	132	+ 38

Źródło: CAS - sprawozdania centrów integracji społecznej za 2012 r. i 2013r.

Znaczny przyrost liczby CIS w okresie 2013 r. związany był z utrzymującą się potrzebą aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej, szczególnie na terenach, gdzie bezrobocie ciągle utrzymuje się na poziomie wyższym niż średnia krajowa, a także z pojawiającymi się możliwościami finansowania utworzenia CIS z funduszy unijnych (EFS). Obserwowany w ciągu 8 lat trend założycielski centrów wskazuje na wyrównywanie się inicjatyw samorządu terytorialnego z działaniami organizacji pozarządowych. Przewaga organizacji pozarządowych nad samorządem terytorialnym uległa znacznemu zmniejszeniu. Aktualny trend pokazuje wykres nr 3.

**Wykres 3.** Trend założycielski dla centrów integracji społecznej w okresie 2006-2013 r.



Źródło: opracowanie własne

## **KADRA CENTRÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ**

Przeciętna liczba pracowników zatrudnionych w CIS-ach w 2013 r. wyniosła 868 osoby, co oznaczało wzrost do poprzedniego roku o 127 pracowników (2012 r. - 741 osób). Tendencja wzrostowa przeciętnego zatrudnienia wynikała z przyrostu liczby CIS-ów, prowadzących działalność usług reintegracji społecznej i zawodowej. Przeważającą grupą pracowników CIS są kobiety, tj. ponad 64%.

Przeciętna liczba pracowników na 1 centrum w skali kraju w okresie 2012 -2013 nie uległa większym zmianom i waha się obecnie na poziomie 7-8 pracowników/1 centrum, co przy wzroście statystycznej liczby jednostek oznacza, że szczupłość pozyskiwanych środków finansowych nie pozwalała na zmianę stanu zatrudnienia. Warto także podkreślić, że w 2013 r. wiele CIS-ów zakańczało realizację projektów EFS, co także nie pozostawało bez wpływu na stany zatrudnienia personelu.

**Tabl. 4.** *Przeciętne zatrudnienie na jedno centrum integracji społecznej w okresie 2008-2013*

<b>Wyszczególnienie</b>	<b>2008</b>	<b>2009</b>	<b>2010</b>	<b>2011</b>	<b>2012</b>	<b>2013</b>
Przeciętne zatrudnienie w roku	506	590	704	791	741	868
Liczba CIS prowadzących działalność	59	67	70	74	94	124 <sup>x</sup>
Liczba pracowników na jedno centrum	9	9	10	11	8	7

<sup>x)</sup> Liczba zarejestrowanych CIS w rejestrach wojewodów w 2013 r. - 132

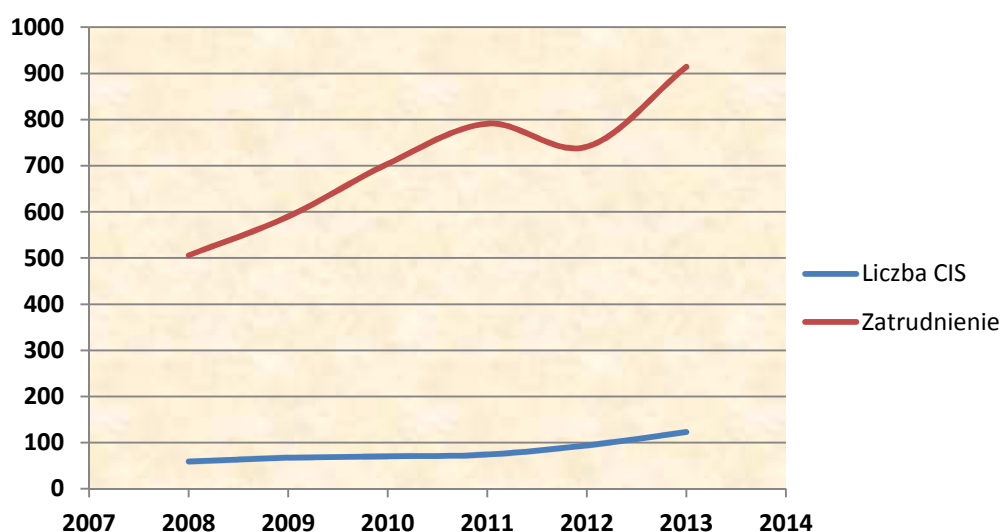
**Źródło:** opracowanie własne na podstawie danych CAS

Analiza trendu zatrudnienia w CIS –ach w okresie 2008-2013 wskazuje, że po 2011 r. nastąpiło zmniejszenie się stanu liczebnego załóg , co spowodowane było m.in. kończeniem się w wielu jednostkach projektów EFS, w ramach których usługi świadczone były do większej liczby osób. Wzrost zatrudnienia w odcinku czasowym 2012-2013 jest podyktowanym wzrostem liczby jednostek organizacyjnych, które standardowo dysponują minimum zespołami pracowniczymi liczącymi 7/8 osób.

Trudno jest także wielu jednostkom organizacyjnym utrzymywać stan zatrudnienia zgodny z wymogami ustawy o zatrudnieniu socjalnym, bowiem nie zmieniła się o wielu lat tendencja w pozyskiwaniu środków finansowych ze źródeł krajowych (np. dotacje z samorządów gmin).



**Wykres 4.** Relacja pomiędzy liczbą CIS a zatrudnieniem pracowników 2008-2013 r.



**Źródło:** opracowanie własne na podstawie danych CAS

Specyfika pracy w CIS-ach, charakteryzująca się koniecznością styczności w codziennych zajęciach z trudnymi grupami uczestników (wiele dysfunkcji) jest powodem występowania dużych ruchów kadrowych. Tylko w 2013 r. zarejestrowano w statystykach:

- Nawiązanie stosunku pracy – 614 osób,
- Ustanie stosunku pracy – 308 osoby,

co oznaczało różnicę in plus – 306 osoby, która wynikała z przyrostu liczby centrów w kraju..

Sytuację w zakresie zatrudnienia na koniec 2013 r. w poszczególnych województwach przedstawiono poniżej.

**Tabl. 5.** Zmiany w liczbie zatrudnionych pracowników centrów integracji społecznej w 2013 r.

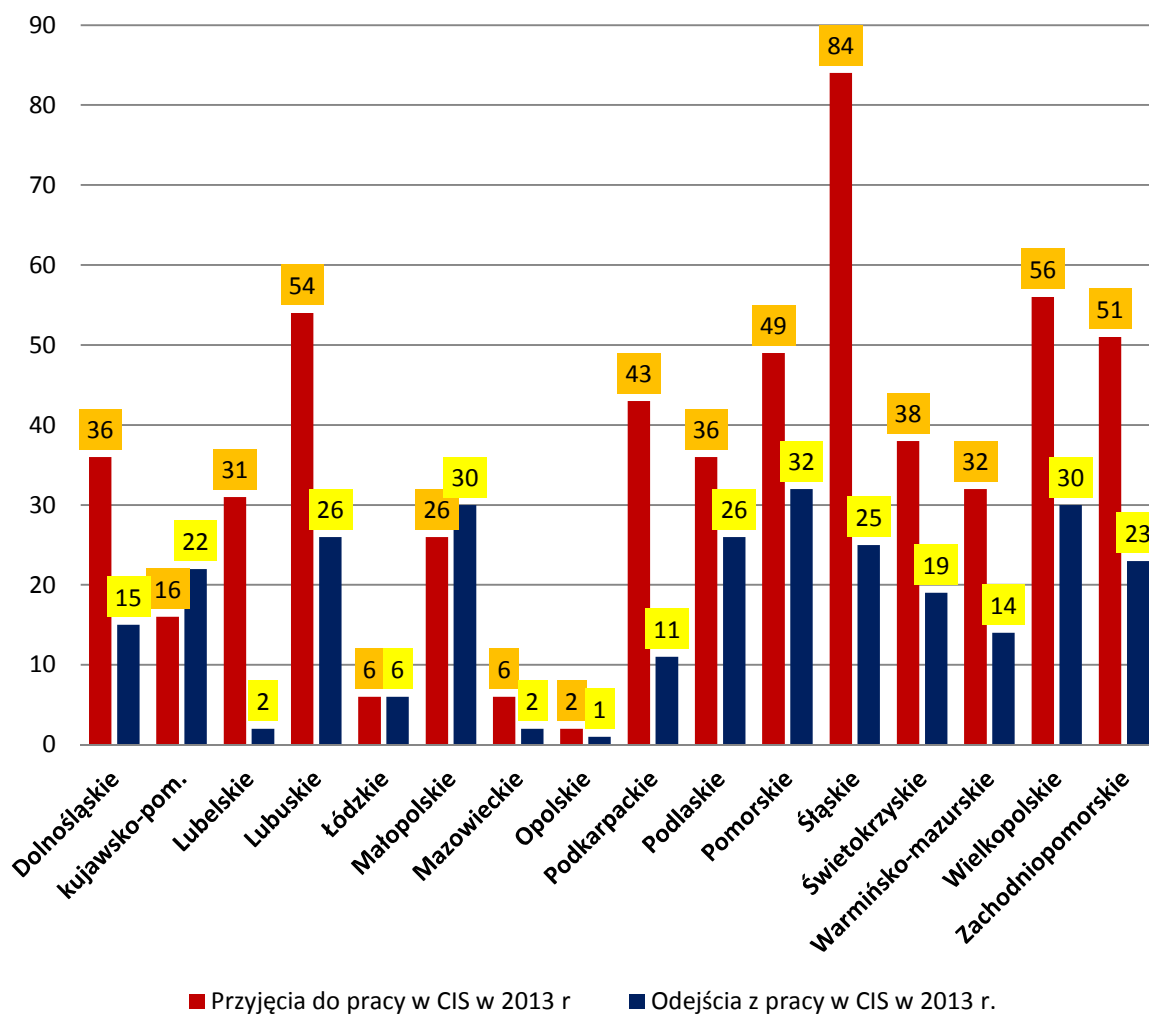
Województwo	Nawiązanie zatrudnienia		Ustanie zatrudnienia		Różnica	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Dolnośląskie	15	36	14	15	+ 1	+ 21
Kujawsko – Pomorskie	42	16	19	22	+ 23	- 4
Lubelskie	27	31	20	2	+ 7	+ 29
Lubuskie	74	54	60	26	+ 17	+ 28
Łódzkie	12	6	2	6	+ 10	-
Małopolskie	68	26	50	30	+ 18	- 4
Mazowieckie	6	6	3	2	+ 3	+ 4

Opolskie	4	2	3	1	+ 1	+ 1
Podkarpackie	19	43	2	11	+ 17	+ 32
Podlaskie	60	36	9	26	+ 51	+ 10
Pomorskie	43	49	23	32	+ 20	+ 17
Śląskie	75	84	27	25	+ 48	+ 59
Świętokrzyskie	17	38	13	19	+ 4	+ 19
Warmińsko – Mazurskie	28	32	23	14	+ 5	+ 18
Wielkopolskie	96	56	40	30	+ 50	+ 26
Zachodniopomorskie	68	51	21	23	+ 47	+ 28
<b>ŁĄCZNIE</b>	<b>609</b>	<b>566</b>	<b>308</b>	<b>284</b>	<b>+301</b>	<b>+ 282</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS

Jak wspomniano wcześniej dodatni bilans pomiędzy stanem nowo zatrudnianych osób, a osób zwalnianych w CIS jest wynikiem przede wszystkim przyrostu liczby jednostek organizacyjnych w skali kraju (przyrost w 2012 r. o 20 centrów, a w 2013 r. o 38 centrów).

Wykres 6. Fluktuacja kadr w CIS-ach w 2013 r. .

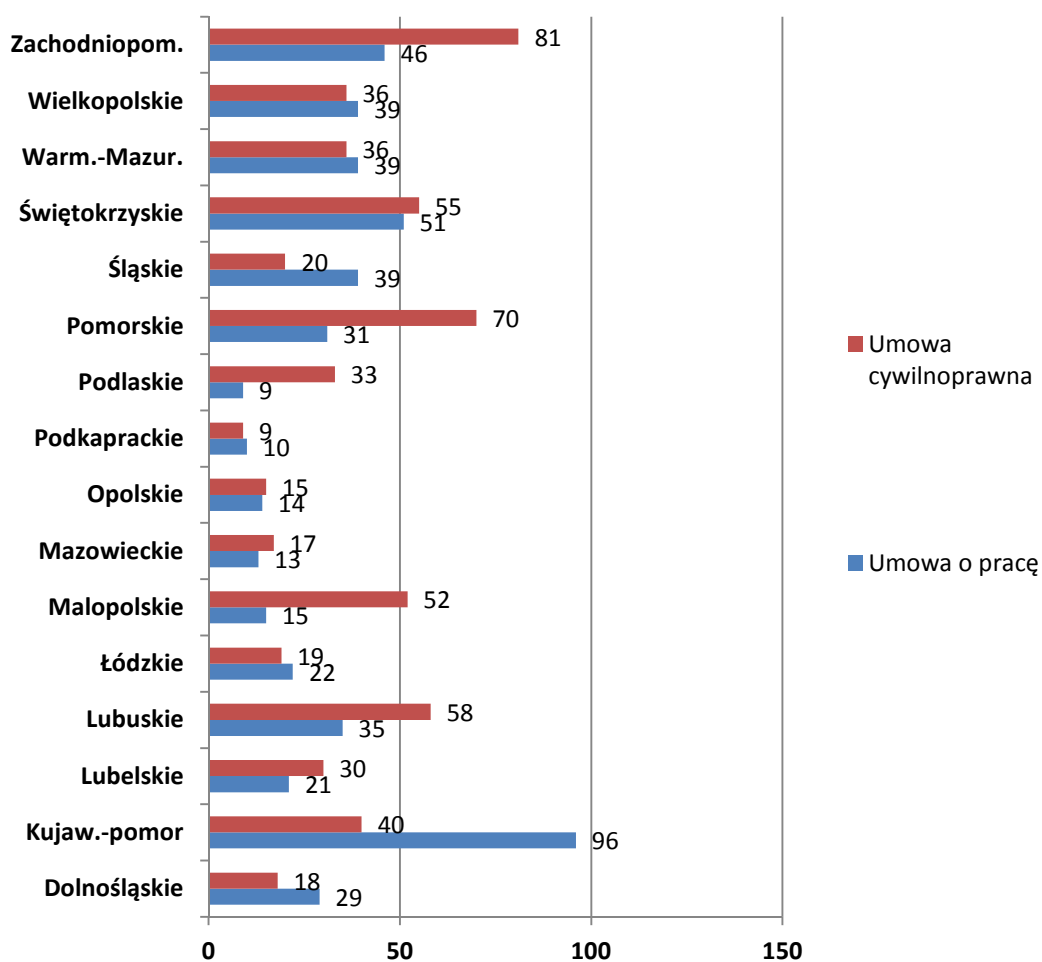


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS

Charakterystyczną cechą zatrudnienia w CIS-ach jest relacja pomiędzy pracownikami dysponującymi umowami o pracę a pracownikami na umowach cywilnoprawnych. Na mapie kraju są regiony w których:

- 1) występuje przewaga po stronie pracowników z umowami o pracę – to województwa: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, śląskie, warmińsko-mazurskie oraz wielkopolskie,
- 2) występuje przewaga po stronie pracowników z umowami cywilnoprawnymi – to województwa: lubuskie, małopolskie, pomorskie, świętokrzyskie oraz zachodniopomorskie.

**Wykres 5.** Relacje pomiędzy umowami o pracę a umowami cywilnoprawnymi w CIS-ach w 2012 r.



Źródło: opracowanie własne

Stąd też, wielokrotnie odnotowywany jest problem zgłaszany przez CIS-y, aby w rozwiązaniach ustawy o zatrudnieniu socjalnym doprowadzić do sytuacji, że te jednostki

które spełniają określone standardy organizacyjne oraz standardy jakości usług reintegracji społecznej i zawodowej, mogły korzystać ze stabilności finansowej, a więc korzystać z zasilania finansowego budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

## **UCZESTNICY I RODZAJE USŁUG W CENTRACH INTEGRACJI SPOŁECZNEJ**

### *STATYSTYKA UCZESTNIKÓW CIS*

Od kilku lat istnieje silna korelacja pomiędzy liczbą działających CIS-ów a liczbą osób, kierowanych do zajęć. Rosnącej liczbie działających jednostek towarzyszy zawsze wzrost liczby uczestników.

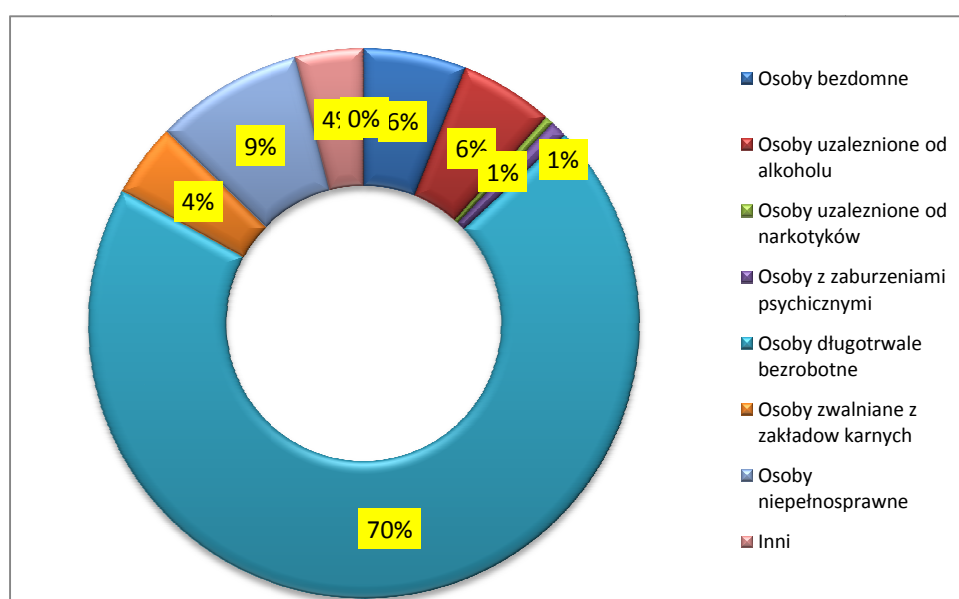
**Tabl. 6.** Korelacja liczby CIS-ów z liczbą korzystających z ich usług

Województwo	Centra Integracji Społecznej	Uczestnicy zajęć
Wskaźnik dynamiki 2010/2009	104,5%	121,1%
Wskaźnik dynamiki 2011/2010	105,7%	104,1%
Wskaźnik dynamiki 2012/2011	127,0%	112,9%
Wskaźnik dynamiki 2013/2012	130,9%	122,2%

**Źródło:** opracowanie własne na podstawie danych CAS .

W 2013 r. w zajęciach CIS-ów uczestniczyło ogółem 6,9 tys. osób, co oznaczało wzrost do poprzedniego roku o 1,5 tys. osób (w 2012 r. - ogółem 5,4 tys. osób). W strukturze uczestników zajęć w CIS-ach na przestrzeni ostatnich dwóch lat nie nastąpiły zasadnicze zmiany. Nadal dominującą kategorią uczestników są osoby długotrwale bezrobotne.

**Wykres 7.** Kategorie uczestników centrów integracji społecznej



**Źródło:** opracowanie własne na podstawie danych CAS .

Podobna sytuacja, charakteryzująca się stabilnością w okresie 2012-2013 występuje w ogólnym wskaźniku pozytywnego zakończenia zajęć w CIS, który kształtuje się na poziomie nieco powyżej 45,0%.

W 2013 r. znaczna poprawa w zakresie ukończenia pozytywnego zajęć w centrach nastąpiła w grupie osób „długotrwale bezrobotnych” (wzrost wskaźnika o 10 pkt.), co może wynikać m.in. z faktu wprowadzenia do ustawy o zatrudnieniu socjalnym rozwiązania „absolwent CIS” ułatwiającego dalszą ścieżkę korzystania ze wsparcia w urzędach pracy.

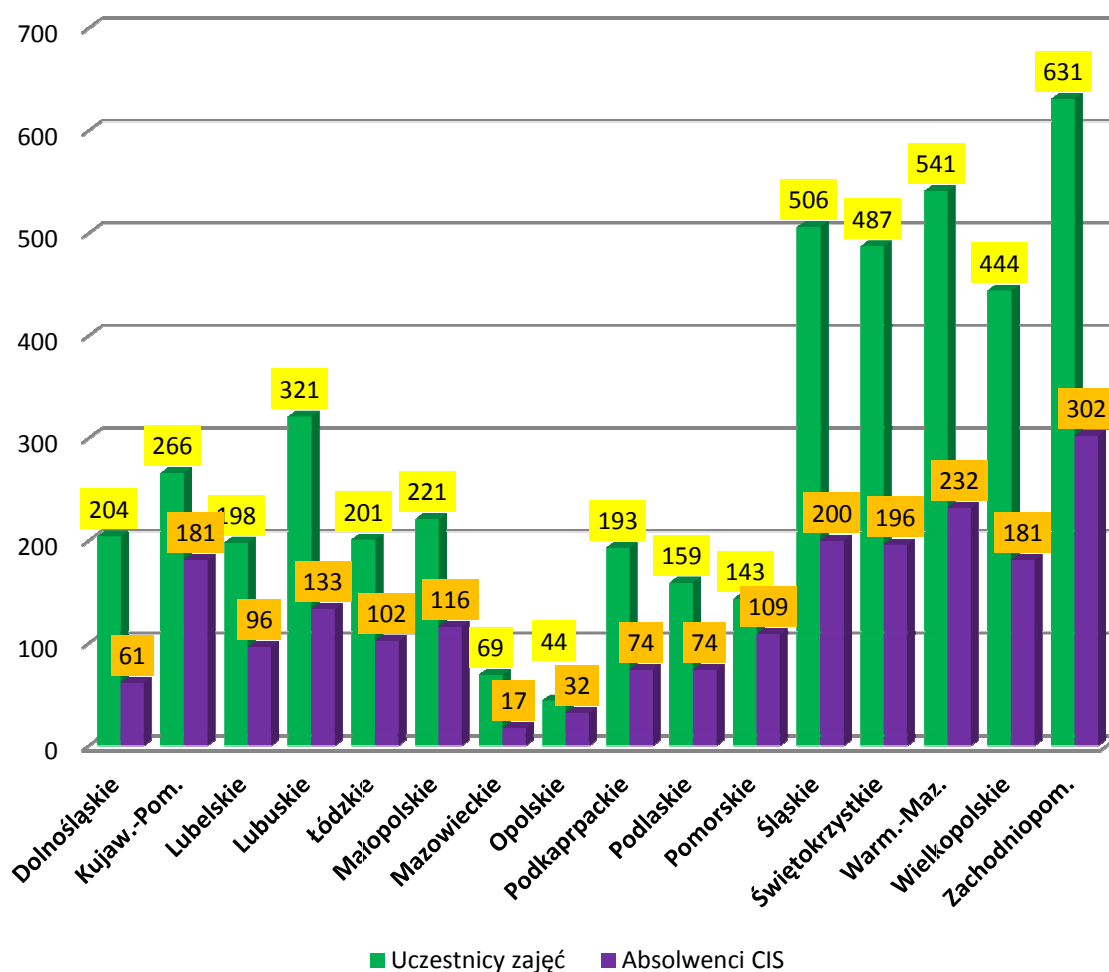
**Tabl. 7. Pozytywne zakończenie zajęć w CIS w latach 2009 -2013**

Wyszczególnienie	Rok	Liczba uczestników zajęć	Liczba uczestników, którzy zakończyli pozytywnie zajęcia	Wskaźnik pozytywnego zakończenia (%) (4:3)
1	2	3	4	5
Ogółem uczestnicy	2009	3.820	1.918	50,2
	2010	4.627	2.360	51,0
	2011	4.818	2.511	52,1
	2012	5.440	2.453	45,1
	2013	6.946	3.166	45,5
<b>W tym:</b>				
Osoby długotrwale bezrobotne	2009	2.357	1.164	49,4
	2010	2.714	1.337	49,3
	2011	2.984	1.495	50,1
	2012	3.765	1.694	44,9
	2013	4.775	2.608	54,6
Osoby niepełnosprawne	2009	297	133	44,8
	2010	402	201	50,0
	2011	447	245	54,8
	2012	534	276	51,8
	2013	668	352	52,6
Osoby bezdomne realizujące indywidualny program wychodzenia z bezdomności	2009	255	117	45,9
	2010	321	148	46,1
	2011	338	177	52,4
	2012	370	158	42,7
	2013	345	148	42,8
Osoby zwalniane z zakładów karnych	2009	193	70	36,2
	2010	245	81	33,1
	2011	225	104	46,2
	2012	237	104	43,8
	2013	213	80	37,5
Osoby uzależnione od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii	2009	354	153	43,2
	2010	418	173	41,4
	2011	433	210	48,5
	2012	409	189	46,2
	2013	478	211	44,1

**Źródło:** dane CAS za 2009-2013 r.

Ukończenie pozytywne zajęć w CIS – uzyskanie tytułu „Absolwent CIS” – jest wyznaczone ustawowymi regułami (art. 2 pkt.1a ustawy o zatrudnieniu socjalnym) oznaczającymi konieczność udziału w zatrudnieniu socjalnym w czasie nie krótszym niż 6 miesięcy, potwierdzonym stosownym zaświadczeniem oraz pozostawaniem w trakcie realizacji indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego, czyli przejściem uczestnika do drugiego jego etapu, tj. fazy zatrudnienia wspieranego.

**Wykres 8.** Absolwenci CIS w 2013 r. zaliczani do kategorii osób długotrwale bezrobotnych



**Źródło:** opracowanie własne na podstawie danych CAS .

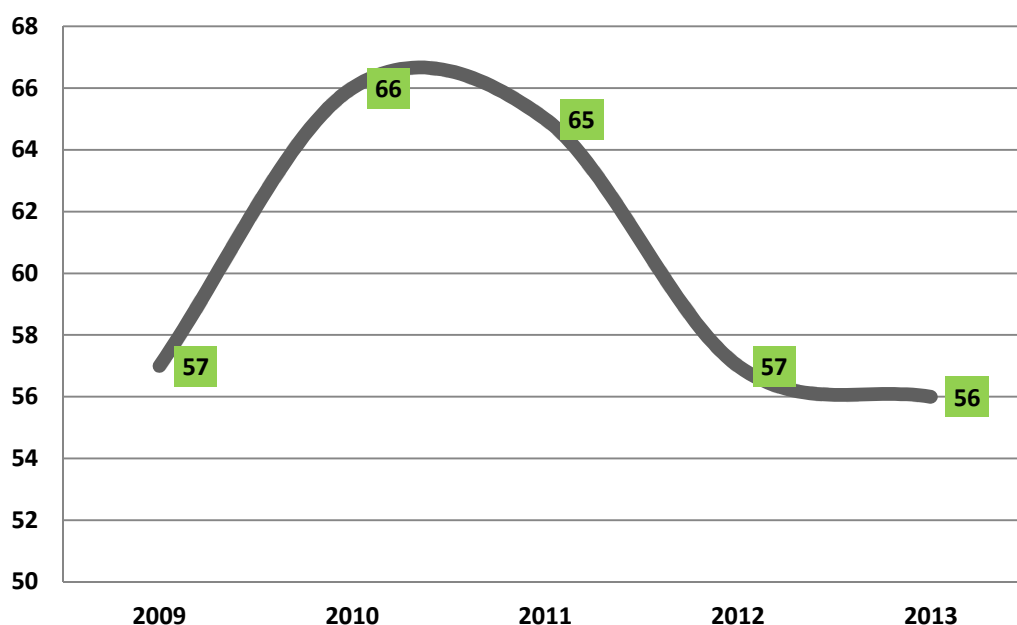
Przy analizie powyższych danych konieczne jest uwzględnienie faktu, że termin uzyskania tytułu „Absolwent CIS” nie zawsze pokrywa się z końcem roku kalendarzowego. Osoby uczestniczące w programie zatrudnienia socjalnego nabywają status absolwenta zgodnie z wymogami ustawowymi, co oznacza że osoby będące uczestnikami zajęć w danym roku

kalendarzowym mogą nabyć status absolwenta w roku następnym (każdorazowo po okresie co najmniej 6 miesięcznym uczestnictwie).

W 2013 roku przeciętna liczba uczestników zajęć na jedno centrum w skali kraju wyniosła 56 osoby i była niższa niż w poprzednich latach.

Sytuacja ta była efektem znacznego przyrostu liczby CIS w kraju (przyrost o 30,9%), które w 2013 r. otrzymały status ale nie rozpoczęły jeszcze działalności oraz niższego wzrostu liczby uczestników zajęć w stosunku do przedniego roku (przyrost o 22,2%).

**Wykres 9.** Liczba uczestników przypadająca na jeden CIS w latach 2009-2013



**Źródło:** opracowanie własne na podstawie danych CAS .

W ciągu ostatnich dwóch lat wiele jednostek organizacyjnych zatrudnienia socjalnego powstało w małych miejscowościach. Taki stan rzeczy wynikał z jednej strony z m.in. z potrzeby poszukiwania i zorganizowania dla ich mieszkańców nowych form aktywizacji społecznej i zawodowej. Również, stan wiedzy po stronie instytucji tworzących, a także doświadczenia innych powodowały pozytywną tendencję w korzystaniu z rozwiązań ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Jednakże, konieczność zagwarantowania odpowiedniej kwoty środków finansowych na roczną działalność jednostki organizacyjnej powodowała pewne ograniczenia w naborze uczestników zajęć. Ponadto, w 2013 r. w wielu jednostkach

organizacyjnych, zwłaszcza z dużym stażem funkcjonowania na rynku usług reintegracji następował czas zakańczania projektów współfinansowanych z EFS.

### *RODZAJE USŁUG CIS*

Rodzaj usług skierowanych do uczestników zajęć uzależniony jest od zidentyfikowanej grupy dysfunkcyjnej, która stanowi przeważającą część danej edycji. W okresie 2012-2013 przewaga należała do grupy osób długotrwale bezrobotnych (2012 r. – 64%, a w 2013 r. – 70%). Stąd też, oczekiwania tej grupy koncentrowały się głównie w obszarze wzmocnienia ich kwalifikacji zawodowych, pozwalających uzyskać zatrudnienie. Należy jednak zaznaczyć, że CIS-y stosując różnorodne usługi przestrzegają reguły uczestnictwa każdego uczestnika zajęć w reintegracji społecznej.

W związku z tym, że w okresie 2012-2013, podobnie jak i w poprzednich okresach, grupa osób długotrwale bezrobotnych stanowiła największy odsetek uczestników zajęć w CIS-ach, w obszarze reintegracji zawodowej, na czele usług znajdowały się następujące pozycje:

1) Szkolenia zawodowe:

- 2012 r. – 3.929 osób, tj. 72% ogólnej liczby uczestników,
- 2013 r. – 4.467 osób, tj. 65% ogólnej liczby uczestników,

2) Praktyki i staże zawodowe:

- 2012 r. - 1.709 osób, tj. 31% ogólnej liczby uczestników,
- 2013 r. – 2.245 osób, tj. 34% ogółu,

3) Zajęcia z zakresu prowadzenia samodzielnej działalności gospodarczej lub spółdzielni socjalnej:

- 2012 r. – 2.493 osoby, tj. 46% ogólnej liczby uczestników,
- 2013 r. – 3.358 osób, tj. 49% ogółu.

Warto zauważyć, że w 2013 r. odsetek uczestników CIS, którzy uzyskali pomoc i wsparcie kadry centrów w przygotowaniu do tworzenia własnych miejsc pracy (samodzielna działalność gospodarcza lub spółdzielczość socjalna) w stosunku do grupy ogółem uczestników zbliżył się do poziomu 50%. To wyraz ścisłej współpracy CIS z podmiotami ekonomii społecznej a także z urzędami pracy w promowaniu form samo zatrudnienia.

Analiza relacji w 2013 r. pomiędzy trzema podstawowymi formami reintegracji zawodowej daje następujący obraz:

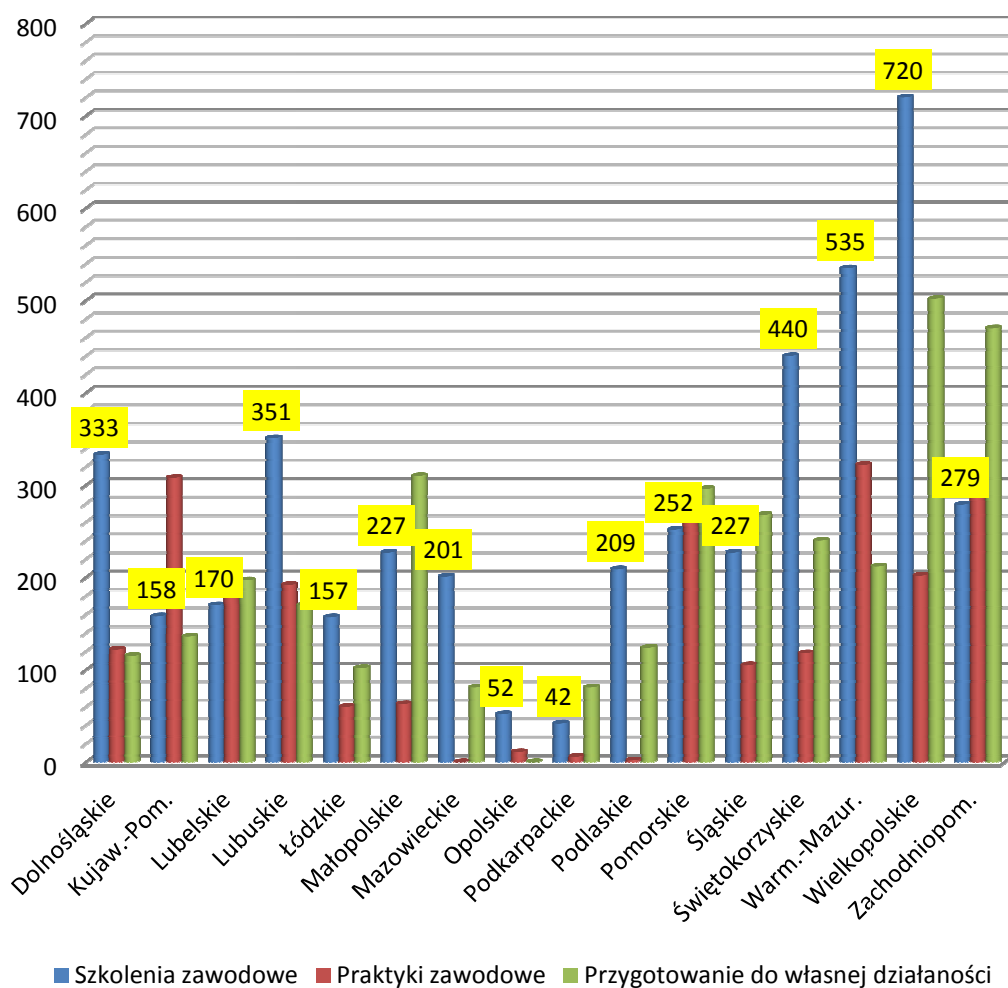


1) Szkolenia zawodowe:

- we wszystkich województwach, w których działają CIS-y organizowane były szkolenia. Pod względem liczby uczestników zajęć korzystających z tej formy reintegracji zawodowej w 2013 r. dominowały takie województwa jak: wielkopolskie (720 osoby), warmińsko-mazurskie (535 osób), oraz świętokrzyskie (440 osoby),
- ta forma reintegracji zawodowej dominowała zdecydowanie nad dwoma pozostałymi w takich województwach jak: wielkopolskie, warmińsko-mazurskie, świętokrzyskie, dolnośląskie, podlaskie, lubuskie oraz mazowieckie.

Liczba uczestników CIS korzystających ze szkoleń zawodowych w poszczególnych województwach zaprezentowana na wykresie nr 10.

**Wykres 10.** Szkolenia zawodowe w CIS-ach w 2013



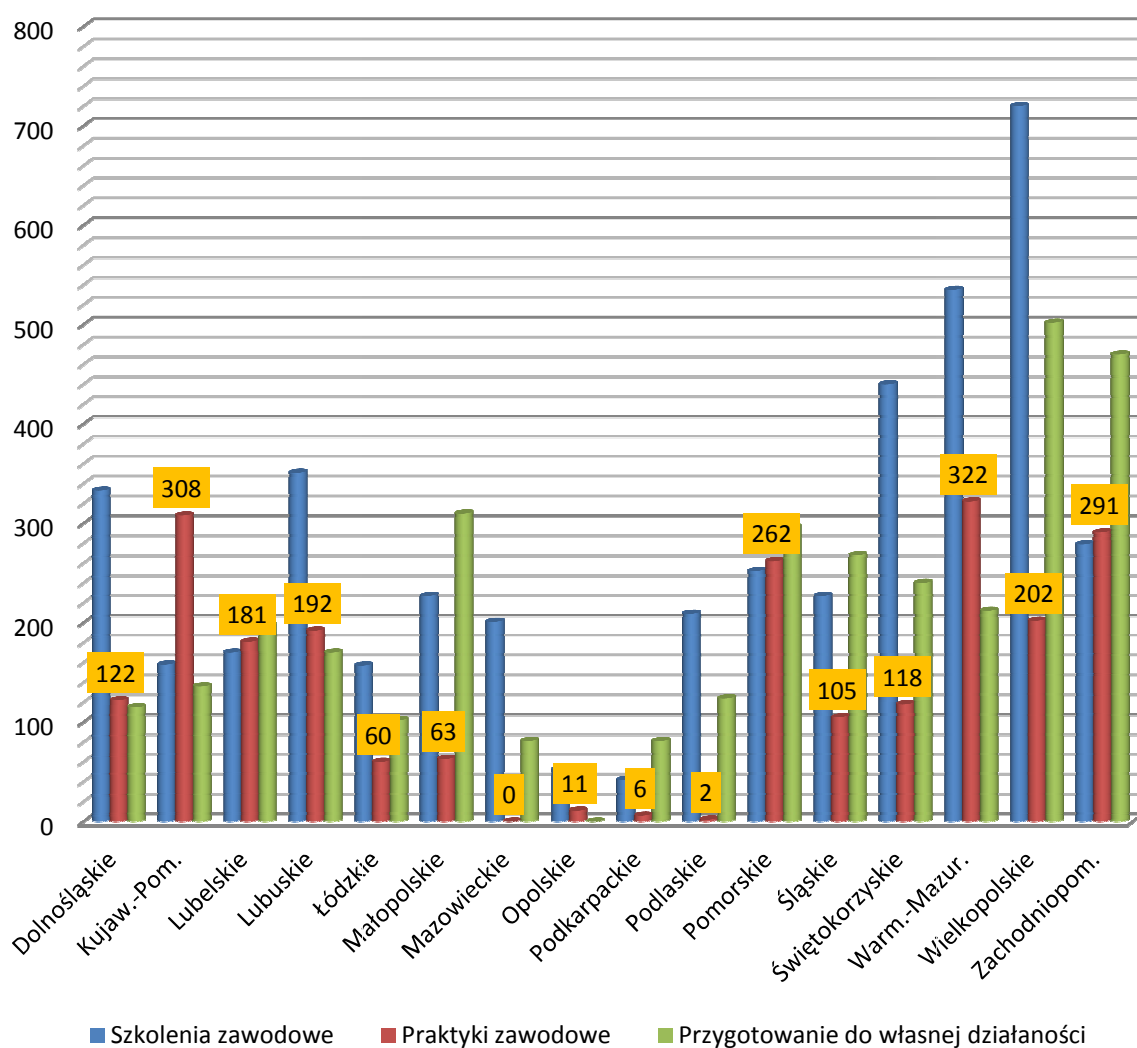
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS.

## 2) Praktyki i staże zawodowe:

- organizacja tej formy reintegracji zawodowej wymaga ścisłej współpracy z urzędami pracy oraz przedsiębiorcami, co powoduje, że w stosunku do formy szkoleń ta usługa obejmuje mniejsze grupy uczestników zajęć w CIS-ach. Są jednak województwa, w których praktyki i staże zawodowe w 2013 r. dominowały nad szkleniami, co dotyczy: kujawsko-pomorskiego (308 osób), pomorskiego (262 osoby).

Liczba uczestników CIS korzystających z praktyk i staży zawodowych w poszczególnych województwach zaprezentowana na wykresie nr 11.

**Wykres 11.** Praktyki i staże zawodowe w CIS-ach w 2013



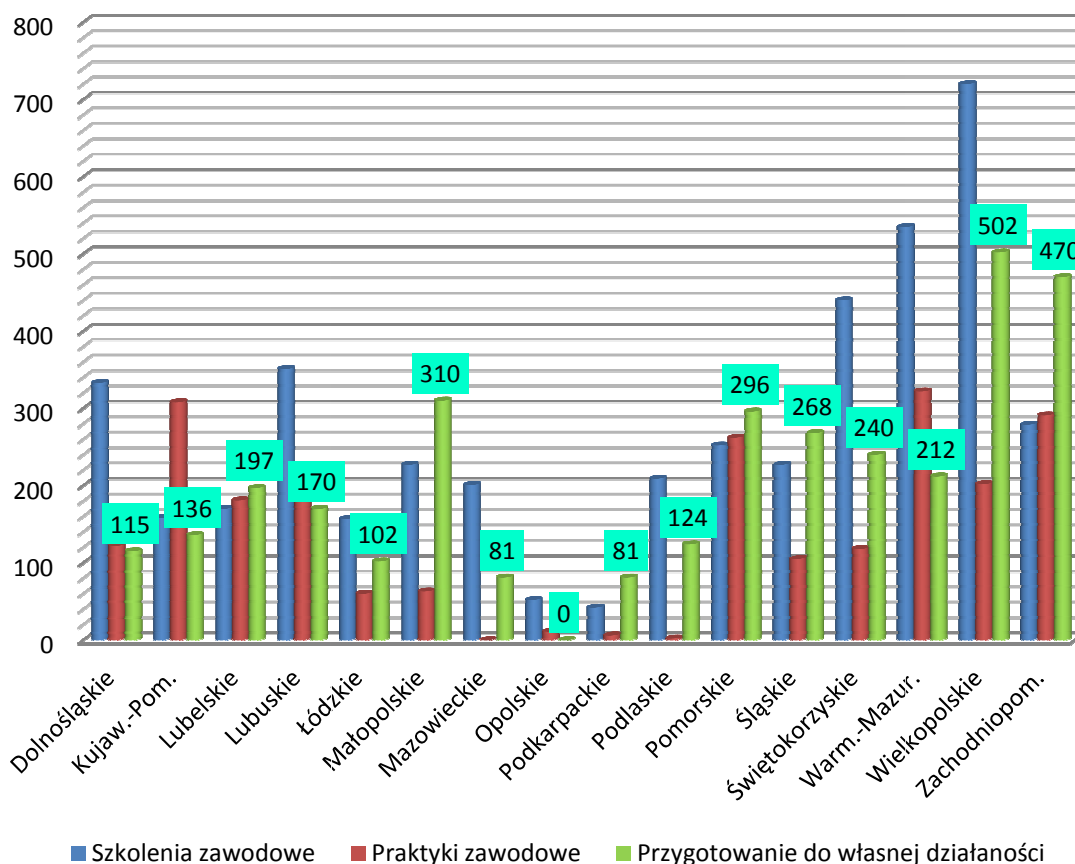
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS.

3) Zajęcia przygotowujące do samodzielnej działalności gospodarczej/ spółdzielni socjalnej:

- w stosunku do poprzednich lat w 2013 r. znacznie więcej osób, korzystających z zajęć w CIS-ach skorzystało z tej formy reintegracji społecznej. Spowodowane to było m.in. znacznie większym rozpoznanieniem edukacyjnym uczestników o możliwościach uzyskania wsparcia finansowego, a także rozwojem przede wszystkim spółdzielczości socjalnej w kraju (przykładami udanych projektów spółdzielczych). Przewaga tej formy reintegracji zawodowej nad dwoma pozostałymi została zarejestrowana w takich województwach jak: zachodniopomorskie (470 osób), małopolskie (301 osób), pomorskie (296 osób), śląskie (268 osób) oraz lubelskie (197 osób),

- należy także podkreślić, że w województwie wielkopolskim uczestniczyło w zajęciach przygotowujących do samodzielnej działalności gospodarczej lub spółdzielni socjalnej najwięcej w kraju osób, będących uczestnikami zajęć w CIS – 502 osoby.

Wykres 12. Przygotowanie do własnej działalności w CIS-ach w 2013



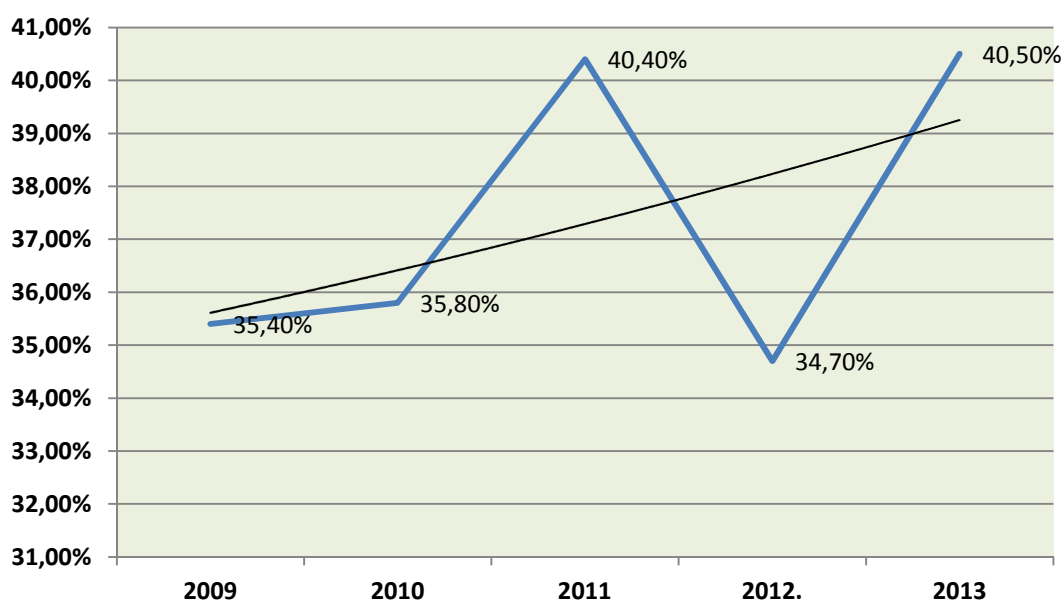
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS.

W okresie 2012-2013 utrzymała się tendencja wzrostowa w liczbie osób korzystających z usług reintegracji społecznej, w tym szczególnie z korzystających z różnych form wsparcia psychologicznego i terapeutycznego. Przeciętny poziom w skali kraju korzystających z indywidualnych porad psychologicznych kształtuje się na wysokości 78% ogólnej liczby uczestników, a w grupowych zajęciach terapeutycznych – ponad 50%.

### **USAMODZIELNIENIE EKONOMICZNE UCZESTNIKÓW CIS**

W 2013 r. w grupie osób kończących pozytywnie zajęcia w CIS-ach, liczącej 3.166 osób, wskaźnik usamodzielnia ekonomicznego wyniósł 40,5%, co oznaczało w stosunku do 2012 r. poprawę o 5,8 pkt. ( wsk. usamodzielnia – 34,7%) oraz powrót do sytuacji z 2011 r. W liczbach bezwzględnych w okresie 2011-2013 usamodzielniło się po zakończeniu zajęć w CIS-ach odpowiednio: 1.015 osób, 852 osoby oraz 1.227 osób. Generalnie można stwierdzić, że trend liczby usamodzielnionych ekonomicznie jest ciągle rosnący mimo okresowego spadku w okresie 2011-2012. Na tą sytuację składa się kilka czynników, w tym m.in. rosnące przekonanie u osób kończących zajęcia, że niektóre formy usamodzielniania są coraz mniej ryzykowne (np. spółdzielczość socjalna), a to dzięki stosowanym usługom doradczym, mających charakter formalny lub nieformalny, tj. m.in. poprzez utrzymywanie kontaktów z pracownikami centrów integracji społecznej w kwestiach nowych informacji o rozwoju ekonomii społecznej w kraju.

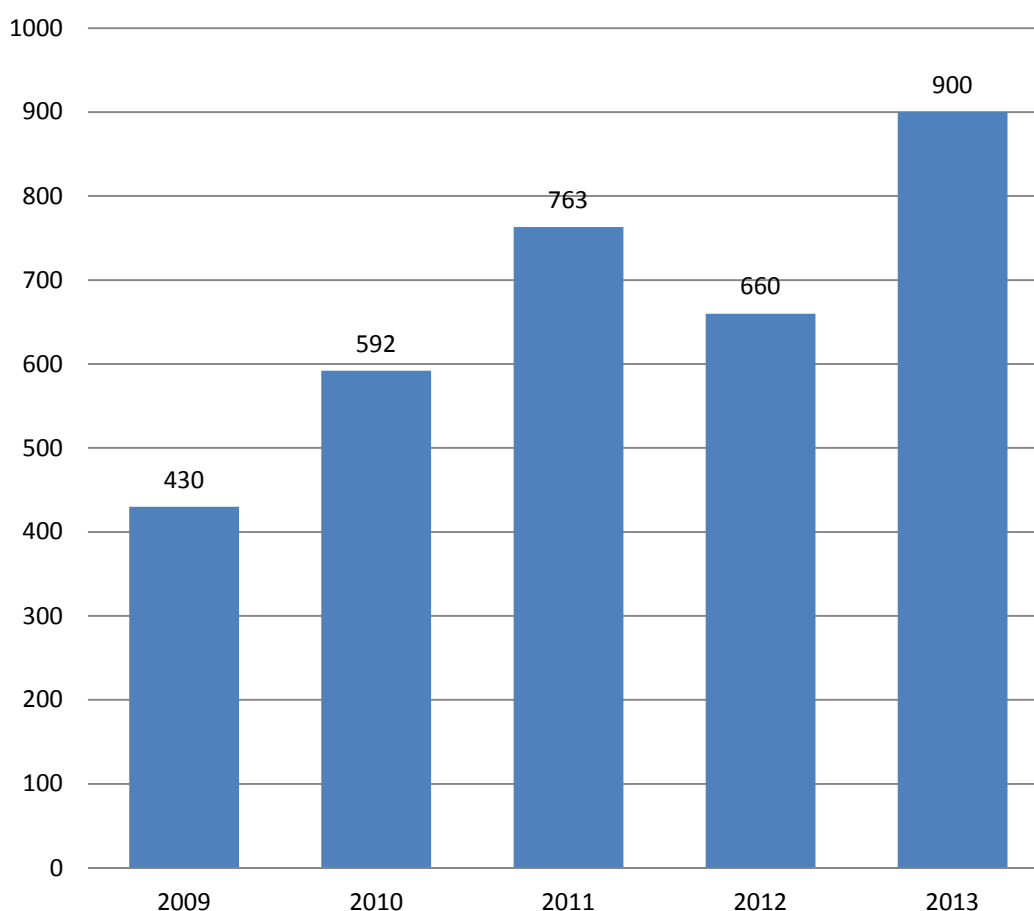
**Wykres 13.** Trend usamodzielnienia ekonomicznego uczestników CIS



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS.

W ramach usamodzielnienia ekonomicznego uczestników zajęć CIS pozytywną tendencję odnotowano w takiej formie jaką jest „zatrudnienie u pracodawców bez tzw. zatrudnienia wspieranego”. Oznacza to, że dostarczona przez centra pomoc w ramach świadczonych usług jest wystarczającym sposobem do uzyskania przez osoby kończące zajęcia ponownego zatrudnienia na otwartym rynku pracy. W 2013 r. liczba osób, które uzyskały ponowne zatrudnienie na otwartym rynku pracy wyniosło 900 osób, i była najwyższa w okresie 2009-2013.

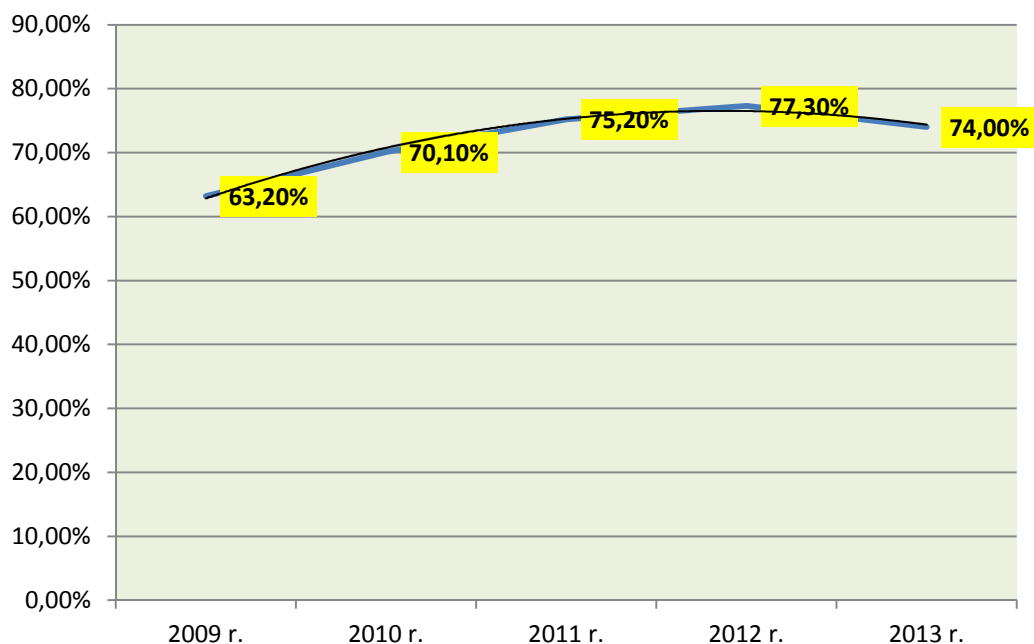
**Wykres 13.** Zatrudnienie po zakończeniu zajęć bez tzw. zatrudnienia wspieranego



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS.

Mimo najwyższej w 2013 r. liczby osób, które uzyskały ponowne zatrudnienie na otwartym rynku pracy, wskaźnik udziału tych osób w całej grupie usamodzielnionych ekonomicznie w 2013 r. uległ w stosunku do 2012 r. obniżeniu i wyniósł 74,0%.

**Wykres 14.** *Udział osób, które zakończyły zajęcia w CIS i podjęły zatrudnienie bez dodatkowej formy tzw. zatrudnienia wspieranego w liczbie ogółem usamodzielnionych*



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS.

### **FINANSOWANIE CENTRÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ**

W strukturze źródeł przychodów finansowych Centrów Integracji Społecznej na przestrzeni kolejnych dwóch lat, a więc 2011-2012<sup>4</sup> nie zaszły zasadnicze zmiany. W tym czasie miało miejsce sukcesywne zmniejszenie się środków EFS, co związane było z kończącymi się realizacjami wielu projektów współfinansowanych ze środków unijnych. W 2013 r. w strukturze źródeł przychodu pozycja „EFS” obniżyła się z 45% w 2012 r. do 25%. Centra Integracji Społecznej zwiększyły natomiast przychody z własnej działalności – udział w strukturze źródeł przychodów wzrósł w 2013 roku do 18%.

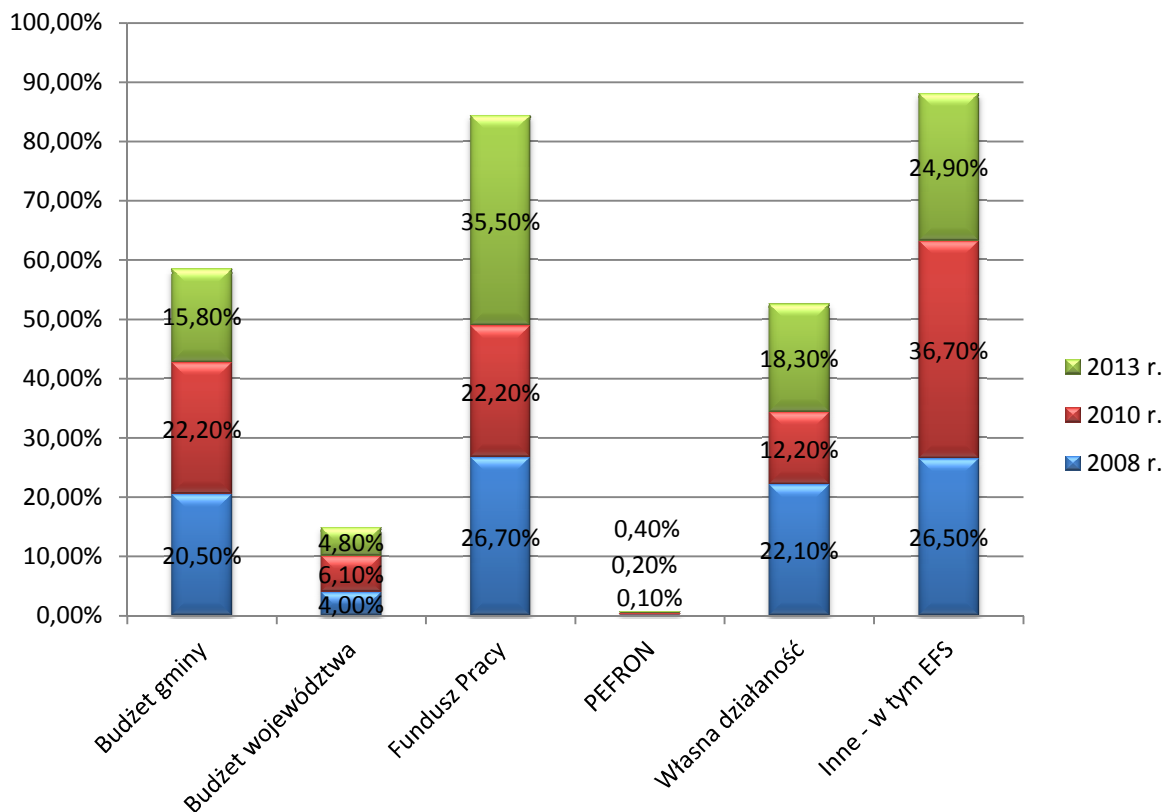
Zmiany w strukturze źródeł przychodu ogółem CIS w latach 2008-2013 przedstawiono na dwóch poniższych wykresach:

- 1) wykres pierwszy (15a), pokazuje zmiany jakie dokonywały się w poszczególnych latach w ramach danego źródła finansowania. I tak przykładowo: w ramach

<sup>4</sup> Porównanie z danymi zawartymi w pierwszej „Informacji o działalności centrów i klubów integracji społecznej dla Sejmu i Senatu RP” (druk sejmowy 679/2012)

„Funduszu Pracy” największe zaangażowanie tych środków wystąpiło w 2013 r. - 35,5%, przy najmniejszym udziale w 2010 r. – 22,2%

**Wykres 15a.** Zmiany strukturalne w latach 2008-2013 w udziale danego źródła przychodów w finansowaniu działalności centrów integracji społecznej

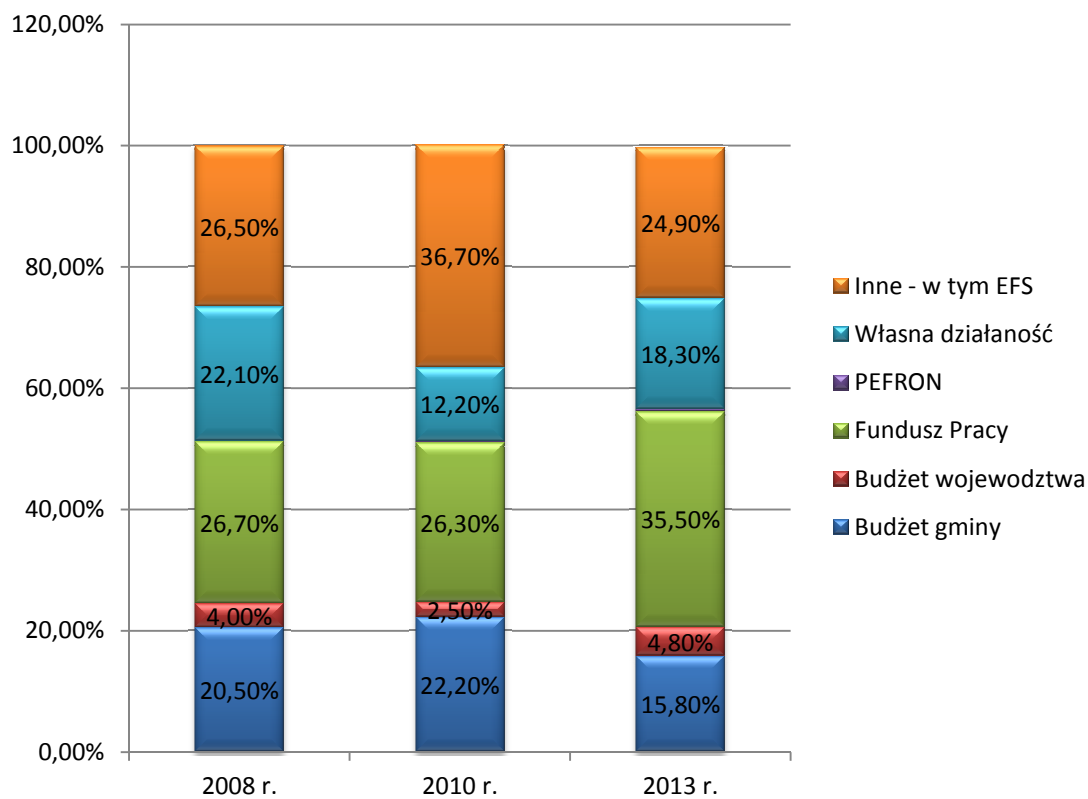


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS.

2) wykres drugi (15b), pokazuje zmiany strukturalne w poszczególnych latach w źródłach finansowania działalności centrów. I tak:

- w 2008 r., najpoważniejszym źródłem finansowania działalności CIS była pozycja „Fundusz Pracy” - 26,7% a następnie pozycja „Inne środki, w tym EFS” - 26,5%,
- w 2010 r., nastąpiła zmiana w udziale źródeł finansowania na korzyść pozycji „Inne środki- w tym EFS” – 36,7%, utrzymanie pozycji przez „Fundusz Pracy” – 26,3% oraz wzrost pozycji „Budżet gminy” – 22,2%.
- w 2013 r., następuje ponowny wzrost pozycji „Fundusz Pracy” – do 35,5%, pozycji „Własna działalność” – do 18,3% oraz spadek udziału pozycji „Inne – w tym EFS” – do poziomu 24,9%, a także „budżet gminy” – do najniższego poziomu 15,8%.

**Wykres 15b.** Zmiany strukturalne w latach 2008-2013 w źródłach finansowania działalności centrów integracji społecznej



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS.

Działające w 2013 r. centra integracji społecznej osiągnęły łączny przychód ogółem w wysokości ponad 87 mln zł, który był najwyższym poziomem w okresie 2008-2013 (zwiększająca się liczba CIS). Szczegółowy podział źródeł finansowania przedstawia tablica 8.

**Tabl. 8.** Przychody ogółem CIS w 2013 r.

Wyszczególnienie		Kwota przychodów w tys. zł.	Struktura w %
<b>Przychody ogółem</b>		<b>87.384</b>	<b>100,0</b>
<b>W tym środki:</b>	z budżetu gminy	13.830	15,8
	z budżetu województwa	4.264	4,8
	z Funduszu Pracy	31.108	35,5
	z PEFRON	333	0,4
	z własnej działalności	16.029	18,3
	z innych źródeł – w tym głównie EFS	21.820	24,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS.



W 2013 r. przychód ogółem na jeden działający CIS wyniósł w skali kraju - 0,7 mln zł. Poziom przychodów ogółem CIS-ów w poszczególnych województwach był bardzo zróżnicowany i kształtował się w przedziale od 2,4 mln zł w woj. Kujawsko-Pomorskim do 0,3 mln zł w woj. Pomorskim.

**Tabl. 9.** Przychody ogółem na 1 centrum w latach 2008-2013

Lp.	Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1.	Przychód ogółem w mln zł	20,1	32,1	56,1	65,5	70,6	87,4
2.	Liczba działających CIS	59	67	70	74	94	124 <sup>1</sup>
3.	Przychód ogółem na 1 centrum w mln zł/1 jednostkę organizacyjną	0,3	0,5	0,8	0,9	0,7	0,7

<sup>1</sup> W 2013 r. zarejestrowanych centrów było 132, a działających 123.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS.

Przychody ogółem powyżej średniego poziomu krajowego (0,7 mln zł) osiągnęły CIS-y zlokalizowane na obszarze województw: dolnośląskie (0,8 mln zł), kujawsko-pomorskie (2,4 mln zł), łódzkie (1,1 mln zł), świętokrzyskie (1,6 mln zł), warmińsko-mazurskie (1,2 mln zł), zachodniopomorskie (1,1 mln zł).

Należy zaznaczyć, że w tych województwach działają jedne z najstarszych centrów w Polsce (Toruń, Wrocław, Kielce, Olsztyn i Łobez), które dysponując wieloletnim doświadczeniem potrafią korzystać z różnych źródeł finansowych, w tym m.in. przejawiając inicjatywę w staraniu się o realizację projektów współfinansowanych z EFS.

Szczegółowe zestawienie przychodów ogółem w 2013 r. wg. województw przedstawia tablica nr 10.

**Tabl.10.** Przychód ogółem na 1 CIS wg województw w 2013 r.

Lp.	Województwo	Liczba CIS	Przychody ogółem W tys. zł	Przychód na 1 jednostkę organizacyjną W tys. zł/ 1 CIS
	<b>Kraj – średnia</b>	<b>124</b>	<b>87.384</b>	<b>705</b>
1.	Dolnośląskie	6	5.267	878
2.	Kujawsko-Pomorskie	3	7.133	2.377
3.	Lubelskie	7	3.774	539
4.	Lubuskie	6	2.666	444
5.	Łódzkie	3	3.199	1.066

6.	Małopolskie	6	2.951	491
7.	Mazowieckie	5	1.663	332
8.	Opolskie	2	519	259
9.	Podkarpackie	9	4.161	462
10.	Podlaskie	7	3.350	478
11.	Pomorskie	11	3.490	317
12.	Śląskie	12	6.640	553
13.	Świętokrzyskie	6	10.123	1.678
14.	Warmińsko-Mazurskie	6	7.062	1.177
15.	Wielkopolskie	26	11.980	460
16.	Zachodniopomorskie	9	9.857	1.095

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS.

Na przestrzeni kolejnych lat 2012 -2013 nie uległy zmianie proporcje środków finansowych będących w dyspozycji CIS-ów. Działalność Centrów jest finansowana w 85% ze środków o charakterze dotacji natomiast 15% to środki wypracowywane w ramach prowadzonej działalności gospodarczej przez te jednostki organizacyjne. CIS-y należą do instytucji, które wykorzystują praktycznie pełne kwoty otrzymanych dotacji. Stopień wykorzystania dotacji ogółem także w 2013 r. wyniósł 99,8%. Dotacje otrzymane przez CIS-y są wykorzystywane przede wszystkim na:

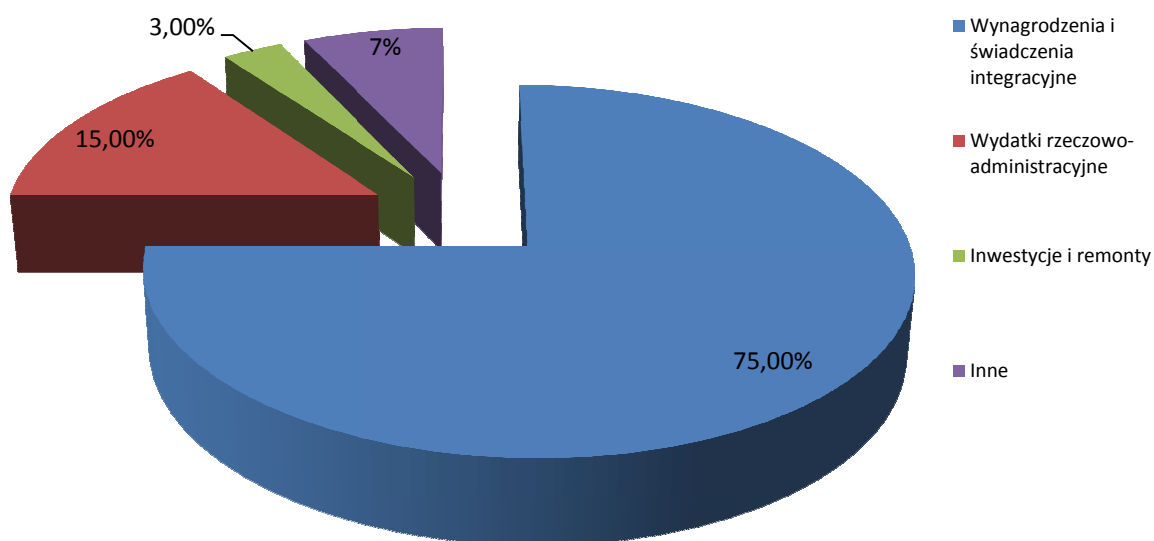
- 1) pierwsze wyposażenie nowo powstających jednostek organizacyjnych – ok. 40%,
- 2) utrzymanie bieżącej działalności – prawie 59%,
- 3) na organizowanie doszkalania pracowników CIS – ok.1%

Struktura wydatków ogółem w CIS-ach nie ulega zmianom i wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań ustawowych, w tym zagwarantowania:

- uczestnikom zajęć świadczeń integracyjnych (w wysokości 100% zasiłku dla osób bezrobotnych), składek na ubezpieczenia społeczne oraz wynagrodzeń dla kadry,
- zakupu materiałów dydaktycznych do zajęć reintegracji społecznej (np. terapeutycznych) i zawodowej (warsztaty)
- zajęć edukacyjnych, integracyjnych oraz kulturalnych dla uczestników zajęć oraz członków ich rodzin (np. opieka nad dziećmi w czasie uczestnictwa rodziców na zajęciach w CIS).

- środków ochrony osobistej oraz posiłku

Wykres 16. Struktura wydatków w CIS



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS.

Po 2013 roku nadal pozostającym do rozwiązania pozostaje, sygnalizowany już od kilku lat, problem stabilności warunków w zakresie finansowania bieżącej działalności CIS. Podmioty zatrudnienia socjalnego zgłaszały kilka propozycji nowych rozwiązań legislacyjnych, które były m.in. wynikiem realizowanych projektów współfinansowanych z EFS, łącząc tę kwestię z takimi propozycjami jak: system akredytacji dla instytucji tworzących centra oraz system certyfikacji usług KIS. Wypracowywane i zgłaszane propozycje zmierzają w kierunku wprowadzenia związku korelacyjnego pomiędzy systemem finansowania działalności CIS a standardami świadczonych przez nie usług reintegracji społecznej i zawodowej.

W okresie 2013 -2014 będą finalizowane projekty systemowe współfinansowane ze środków EFS, wśród których należy wymienić chociażby takie jak:

- Projekt 1.18 „Tworzenie standardów instytucji i usług pomocy i integracji społecznej” – efektem mają być propozycje standardów usług centrów integracji społecznej a także standard organizacyjny takiej jednostki zatrudnienia socjalnego,
- Projekt 1.48 „kompleksowe formy reintegracji społecznej i zawodowej w środowisku lokalnym” – efektem mają być propozycje systemu certyfikacji klubów integracji

społecznej, gwarantującego tworzenie tych jednostek zatrudnienia socjalnego przez instytucje przygotowane do świadczenia usług wobec osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Propozycje w zakresie wprowadzenia standardów usług podmiotów zatrudnienia socjalnego ściśle wiązane są z zagwarantowaniem stabilności finansowania, a szczególnie możliwości korzystania z systemów dotacji ze środków publicznych.

## **II. STATYSTYKI KLUBÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ**

### ***OGÓLNA LICZBA JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH***

Z analizy środowiska jednostek organizacyjnych zatrudnienia socjalnego wiadomo, że w kraju działa znacznie więcej klubów integracji społecznej (dalej: KIS) niż wynika to z oficjalnych rejestrów i statystyk. Wiele instytucji, które utworzyły kluby, szczególnie w ramach projektów współfinansowanych z EFS dotychczas nie dopełniło ustawowego obowiązku art. 18 oraz art. 18a – rejestracji u wojewody. Przepisy, wprowadzone od 2011 r.<sup>5</sup>, nie wskazują sankcji z tytułu niezarejestrowania klubu, więc sytuacja ta determinuje stan zbiorów statystycznych o działalności KIS-ów w Polsce. Ponadto, nawet i te KIS-y, które są zarejestrowane zarówno w systemie CAS jak w rejestrach wojewodów często nie sporządzają rocznych sprawozdań (brak podstaw prawnych).

Prowadzone, zarówno przez Departament Pomocy i Integracji Społecznej MPIPS jak i Konwent Centrów i Klubów Integracji Społecznej działania mobilizujące pracowników klubów do dokonywania czynności rejestracyjnych w sposób stopniowy zmieniają tę sytuację. Mimo to nadal występują przypadki braku jakichkolwiek informacji o działającym klubie. Najczęściej dotyczy to sytuacji, w których KIS-y są tworzone jako inicjatywy krótkoterwałe, projektowe, finansowane ze środków unijnych. W wielu takich przypadkach, instytucje tworzące oraz instytucje wspomagające (przyznające środki finansowe EFS w regionach) nie zwracają uwagi na ustawową poprawność działania nowej jednostki, a więc zgodność działania takiego podmiotu z przepisami ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Informacje o działających klubach, utworzonych w ramach inicjatyw projektowych pojawiają

---

<sup>5</sup> Przepis art.18 ust.1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.): Gmina, organizacja pozarządowa oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 3, prowadzące reintegrację zawodową i społeczną dla osób, o których mowa w art. 1, mogą prowadzić klub integracji społecznej. Klub integracji społecznej prowadzony jest po dokonaniu wpisu w rejestrze, o którym mowa w art. 18a.

się raczej przy okazji corocznie dokonywanej oceny zasobów pomocy społecznej na mocy przepisów ustawy o pomocy społecznej. Wówczas gminy i powiaty dokonują przeglądu posiadanych zasobów instytucjonalnych, ustalając aktualny stan dysponowania różnymi podmiotami, w tym także takimi jak: kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej i innych. Wydaje się, że jedynym sposobem na poprawę sytuacji w zakresie dysponowania informacjami jest wprowadzenie istotnych zmian w przepisach zatrudnienia socjalnego, nakazujących przed rozpoczęciem działalności a także uzyskaniem dofinansowania na działalność reintegracyjną, wykazania się potwierdzeniem rejestracji u wojewody oraz w system CAS. Analiza danych o funkcjonowaniu KIS-ów za 2013 r., umieszczonych w sprawozdaniach w systemie CAS wykazała brak 31 sprawozdań z wielu województw. Z uwagi na to, że w systemie CAS nie odnotowuje się faktu zakończenia działalności KIS trudno jest określić czy brak danych oznacza zaprzestanie działalności, czy jest to tylko niewiedza o potrzebie dokonania stosownego wpisu oraz złożenia sprawozdania. Szczegółowe dane dotyczące brakujących sprawozdań przedstawia tablica nr 11.

**Tabl.11.** KIS-y zarejestrowane w CAS, które nie przekazały sprawozdań za 2013 r. (stan na 15.05.2014 r.)

Województwo	Nazwa Klubu Integracji Społecznej	Instytucja tworząca	Data powstania	Data rejestracji u wojewody
<b>Dolnośląskie</b> Brak 5 sprawozdań	KIS Czarny Bór, 58-379 Czarny Bór, ul. Sportowa 44	Stowarzyszenie Forum Aktywności Lokalnej z Wałbrzycha	01.09.2011	16.08.2012
	KIS Głuszycza, 58-340 Głuszycza, ul. Grunwaldzka 38	Stowarzyszenie Forum Aktywności Lokalnej z Wałbrzycha	01.09.2011	16.08.2012
	KIS Mieroszów, 58-350 Mieroszów, ul. Żeromskiego 32/3	Stowarzyszenie Forum Aktywności Lokalnej z Wałbrzycha	01.09.2011	16.08.2012
	KIS Szklarska Poręba, 58-580 Szklarska Poręba, Ul. Kolejowa 22/1a	MOPS Szklarska Poręba	24.09.2013	23.10.2013
	KIS Wałbrzych, 58-302 Wałbrzych, ul. Roweckiego 3a	MOPS Wałbrzych	24.06.2005	26.08.2013
<b>Kujawsko – pomorskie</b> Brak 3 sprawozdań	KIS Lubicz, 87-162 Lubicz Kopanino 16	Wójt Gminy Lubicz	19.05.2008	Brak rejestr. u wojewody
	KIS Świecie, 86-105 Świecie ul. Małcużyńskiego 11	Fundacja narzeczc kształcenia i wychowania „PROGRESS” w Świeciu	23.04.2012	Brak rejestr. u wojewody
	KIS Świecie nad Osą, 86-341 Świecie nad Osą,	GOPS w Świeciu nad Osą	30.06.2006	Brak rejestr. u wojewody
<b>Lubelskie</b> Brak 3 sprawozdania	KIS Tomaszów Lub. 22-600 Tomaszów Lub., ul. Lwowska 32	Brak danych		

	KIS Parczew	Brak danych		
	KIS Milanów	Brak danych		
<b>Łódzkie</b> Brak 1 sprawozdania	KIS Lubanów	Brak danych		
<b>Opolskie</b> Brak 5 sprawozdań	KIS Głuchołazy, 48-340 Głuchołazy, ul. Aleja Jana Pawła II 14	Gmina – OPS Głuchołazy	26.09.2007	24.01.2013
	KIS Nysa, 48-303 Nysa ul. Komisji Edukacji Narodowej 1A	MOPS Nysa	29.08.2005	Brak rejestr. u wojewody
	KIS Murów, 46-030 Murów ul. Wolności 20/1	Gmina Murów	11.02.2013	Brak rejestr. u wojewody
	KIS Popielów, 46-090 Popielów, ul. Powstańców 2	OPS Popielów	03.04.2008	Brak rejestr. u wojewody
	KIS Opole, 45-301 Opole, ul. Małopolska 20A	Rada Miasta Opole	01.07.2007	21.11.2012
<b>Warmińsko- Mazurskie</b> Brak 13 sprawozdań	KIS Olsztynek	Brak danych		
	KIS Działdowo -Księżodworska	Brak danych		
	KIS Barciany	Brak danych		
	KIS Barczewo	Brak danych		
	KIS Purda	Brak danych		
	KIS Świątki	Brak danych		
	KIS Ełk	Brak danych		
	KIS Elbląg	Brak danych		
	KIS Korsze	Brak danych		
	KIS Lidzbark Warmiński, Krasickiego 1	Brak danych		
	KIS Szczytno	Brak danych		
	KIS Świątajno	Brak danych		
	KIS Nowe Miasto Lubawskie	Brak danych		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS.

Z kolei, dokonany przegląd wojewódzkich rejestrów KIS prowadzonych przez wojewodów wykazał 33 kluby, które wypełniły obowiązek ustawowej rejestracji, lecz nie zgłosiły się w 2013 r. do rejestracji w systemie CAS, i które nie przekazały sprawozdań. Sytuacja ta dotyczy KIS wykazanych w tablicy nr 12.

**Tabl.12.** Zarejestrowane KIS-y przez wojewodów, które nie są ujęte w systemie CAS za 2013 r. (stan na 15.05.2014 r.)

Województwo	Nazwa Klubu Integracji Społecznej	Instytucja tworząca	Data powstania	Data rejestracji u wojewody
<b>Dolnośląskie</b> 1 klub	KIS Jelenia Góra, 58-500 Jelenia Góra, Al. Jana Pawła II 7	MOPS	15.10.2013	<b>21.01.2014</b>
<b>Kujawsko – Pomorskie</b> 13 klubów	KIS Bydgoszcz, 85-085 Bydgoszcz, ul. Polanka 9	Kujawsko-Pomorski Zarząd Wojewódzki PKPS	10.11.2009	1.01.2014
	KIS Grudziądz, 86-300 Grudziądz,	Grudziądzkie Centrum	12.11.2010	1.01.2014

	ul. Klasztorna 6	Caritas im. Błogosławionej Juty		
	KIS Cekcyn,89-511 Cekcyn, ul. Szkolna 2	Wójt Gminy Cekcyn	28.04.2005	1.01.2014
	KIS Gąsawa,88-410 Gąsawa, ul. Żnińska 19	GOPS w Gąsawie	14.03.2006	1.01.2014
	KIS Golub-Dobrzyń, 86-341 Golub-Dobrzyń, ul. Dr J.G. Koppa 1a	GOPS w Golubiu- Dobrzyniu	02.01.2013	1.01.2014
	KIS Inowrocław,88-100 Inowrocław,ul. Dworcowa 65	Fundacja Ekspert – Kujawy	08.01.2007	1.01.2014
	KIS Inowrocław,88-100 Inowrocław,ul. Św. Ducha 90	MOPS w Inowrocławiu	21.01.2013	1.01.2014
	KIS Łasin,86-320 Łasin, ul. Rydzyńska 2	MGOPS w Łasinach	09.02.2006	1.01.2014
	KIS Płużnica,87-214 Płużnica, Płachawy	Grudziądzkie Centrum EdukacjiABAK s.c. I. MajorkeS.Dróbka	01.11.2012	1.01.2014
	KIS Rogowo,88-420 Rogowo, ul. Bydgoska 9a/4	GOPS w Rogowie	01.02.2006	1.01.2014
	KIS Toruń,87-100 Toruń, ul. Konstytucji 3-go Maja 40c	MOPR w Toruniu	14.08.2012	1.01.2014
	KIS Śliwice,89-530 Śliwice, ul. Ks. Dr Sychowskiego 30	Wójt Gminy Śliwice	03.06.2005	1.01.2014
	KIS Włocławek,87-800 Włocławek,ul. Łazienna 1	Fundacja Ekonomii Społecznej TON	04.03.2012	1.01.2014
<b>Lubelskie</b>  12 klubów	KIS Biłgoraj, 23-400 Biłgoraj, ul. Narutowicza 79/60	Fundacja AYNI	Rejestr Wojewody <b>Lubelskiego</b> – dane Obserwatorium Polityki Społecznej ROPS – strona <a href="http://www.obserwatorium.rops.lubelskie.pl">www.obserwatorium.rops.lubelskie.pl</a> (30.04.2014)	
	KIS w Biszczu, 23-425 Biszczu 50	Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Biskiej		
	KIS Cyców, 21-070 Cyców ul. Nowa 1.	GOPS		
	KIS Jabłoń, 21-205 Jabłoń, ul. Zamojskiego 27	GOPS		
	KIS Józefów, 23-460 Józefów, ul. Kościuszki 54a	Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Rodzinie „Podaj Dłoń”		
	KIS Kraśnik, 23-210 Kraśnik, ul. Grunwaldzka 2	MOPS		
	KIS Podedwórze,21-222 Podedwórze 44	GOPS		
	KIS Rejowiec Fabryczny, 22-170 Rejowiec Fabryczny, ul. Lubelska 24	MOPS		
	KIS Siemień, 21-220 Siemień, ul. Stawowa 1b	GOPS		
	KIS Sosnowica, 21-230 Sosnowica, ul. Spokojna 10	OPS		
	KIS Tomaszów Lubelski , 22-600 Tomaszów Lubelski, ul. Lwowska 32	MOPS		
	KIS Tyszowce, 22-630 Tyszowce, ul. 3 Maja 10	Gmina		
<b>Mazowieckie</b>	KIS Przasnysz, 06-300 Przasnysz, ul. Stanisława Kostki 5	MOPS w Przasnyszu	15.04.2010	08.04.2013
2 kluby	KIS Stoczek,07-104 Stoczek	GOPS w Stoczku	30.12.2013	07.01.2014

	ul. Węgrowa 22				
<b>Pomorskie</b>	KIS Gdynia, 81-346 Gdynia, ul. Żeromskiego 26	Ognisko Związku Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA w Gdyni	01.03.2011	15.02.2013	
	2 kluby	KIS Łęgowo, 83-031 Łęgowo, ul. Spacerowa 8A	Fundacji PRAESTERNO/Ośrodek w Rotmance	01.02.2011	18.06.2012
<b>Śląskie</b>	KIS Częstochowa,42-217 Częstochowa, ul. Al. Wolności 44,	Stowarzyszenie "AGAPE"	01.06.2012	01.06.2012	
	3 kluby	KIS Częstochowa,42-202 Częstochowa, ul. Krakowska 34	Fundacja „Adullam”	01.06.2012	21.02.2013
	KIS Szczekociny, 42-455 Szczekociny, ul. Plac Panny Marii 6	Caritas Diecezji Kieleckiej	15.03.2006	17.01.2013	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z rejestrów wojewodów .

Analiza dostępnych zbiorów informacyjnych (CAS, rejestry wojewodów) pozwala w skali kraju określić łączną liczbę KIS na koniec 2013 r. na poziomie – 220 jednostek. W tej liczbie znajdują się także jednostki, które prawdopodobnie nie wiedzą (brak wiedzy) że powinno się składać formularze sprawozdań do systemu CAS. Stan dysponowania informacjami o działalności KIS-ów za 2013 r. przedstawia tablica nr 13 (na dn. 30.04.2014 r.)

**Tabl.13 . Liczba KIS w 2013 r. wg dostępnych zbiorów informacyjnych**

Lp.	Wyszczególnienie	2012 r.	2013 r.
1.	Liczba KIS w skali kraju (poz.1 + poz.2)	122	220
Z tego:			
1.	Liczba zarejestrowanych KIS w systemie CAS, które są także zarejestrowane przez wojewodów	122	187
1.1.	W tym: Liczba sprawozdań KIS w systemie CAS	120	156
2.	Liczba KIS w rejestrach wojewodów, bez zgłoszenia się do systemu CAS i bez sprawozdań	Brak danych	33
3.	Stopień wiedzy statystycznej o KIS (poz.1.1 do poz.1)	x	70,9%

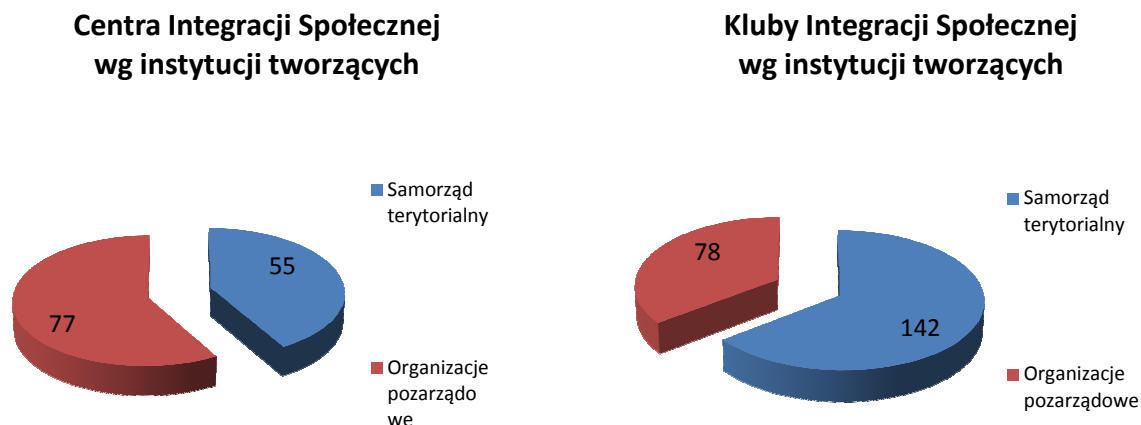
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS oraz rejestrów wojewodów.

Dostępne zbiory danych (CAS, rejestry wojewodów) pozwalają określić w dużym przybliżeniu strukturę klubów wg instytucji założycielskich. Od kilku lat utrzymuje się tendencja przewagi samorządu terytorialnego w inicjatywach tworzenia tych podmiotów zatrudnienia socjalnego. W 2013 r. struktura założycielska ukształtowała się następująco: samorząd terytorialny (gmina) – 65% ogółu instytucji tworzących, oraz organizacje pozarządowe - 35%.



Ta tendencja jest odwrotnością sytuacji obserwowanej w przypadku tworzenia centrów integracji społecznej.

**Wykres 17.** Struktura podmiotów zatrudnienia socjalnego wg instytucji tworzących (stan 2013 r.)



Źródło: opracowanie własne

Wyjątkiem od ogólnej tendencji w tworzeniu klubów są województwa: podlaskie, wielkopolskie oraz świętokrzyskie. Na terenie tych województw niektóre organizacje pozarządowe, a szczególnie takie jak np.: Caritas Diecezji Kieleckiej, Fundacja im. Św. Królowej Jadwigi z Puszczykowa bardzo mocno są zaangażowane w procesy rozwoju usług reintegracji społecznej i zawodowej oraz budowanie sieci podmiotów otoczenia ekonomii społecznej. Ponadto, te organizacje pozostają w silnej korelacji z innymi podmiotami ekonomii społecznej, takimi jak centra integracji społecznej i spółdzielnie socjalne.

Struktura udziału instytucji tworzących kluby integracji społecznej w poszczególnych województwach przedstawiona została w tabeli nr 14.

**Tabl.14.** Instytucje tworzące KIS-y wg danych 2013 r.

Województwo	Łącznie	Samorząd gminy		Organizacja pozarządowa
		Ogółem	W tym jako odrębne jednostki organizacyjne samorządu	
Dolnośląskie	6	3	-	3
Kujawsko - Pomorskie	20	12	3	8
Lubelskie	28	14	2	14

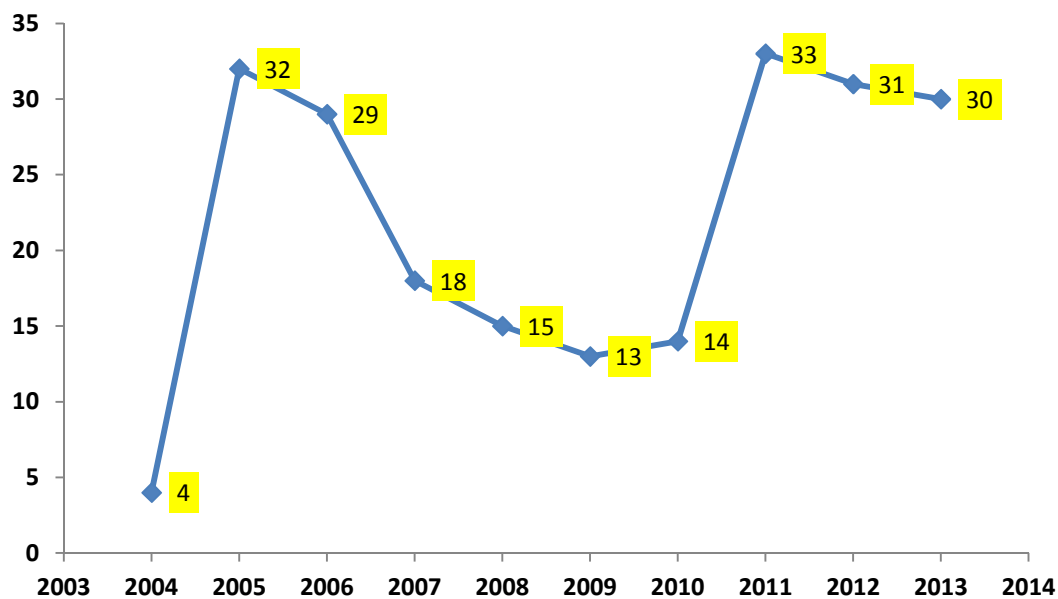
Lubuskie	9	6	2	3
Łódzkie	4	3	-	1
Małopolskie	15	10	-	5
Mazowieckie	14	10	1	4
Opolskie	5	5	-	-
Podkarpackie	8	6	1	2
Podlaskie	6	-	-	6
Pomorskie	9	6	-	3
Śląskie	22	13	-	9
Świętokrzyskie	10	3	-	7
Warmińsko-Mazurskie	33	32	6	1
Wielkopolskie	19	9	-	10
Zachodniopomorskie	11	9	2	2
<b>RAZEM</b>	<b>220</b>	<b>142</b>	<b>17</b>	<b>78</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS oraz rejestrów wojewodów.

Linia rozwoju sieci KIS w Polsce wykazuje w latach 2004 – 2013 znaczne odchylenia przyrostu ilościowego jednostek organizacyjnych w poszczególnych latach. Największy wzrost inicjatyw w tworzeniu klubów odnotowano w latach:

- 2005 r. – przyrost o 32 jednostki organizacyjne, co związane było m.in. z prowadzeniem szerokiej kampanii informacyjno-promującej nowe rozwiązania ustawy o zatrudnieniu socjalnym, w tym: wprowadzenie specjalnego programu Ministra Pracy i Polityki Społecznej pt.: „Aktywne formy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu”,
- 2011 r. – przyrost o 33 nowe jednostki organizacyjne, co wynikało m.in. z realizacji projektów systemowych, współfinansowanych ze środków EFS (POKL 2008-2013) w obszarze przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz wydzieleniu odrębnego priorytetu działań ukierunkowanych na rozwój sieci instytucji reintegracji społecznej i zawodowej (Priorytet 7.2.1),
- 2012 r. – przyrost o 31 jednostki organizacyjne, co związane było z uruchamianiem różnego rodzaju instrumentów aktywizacji zawodowej w związku z rosnącym bezrobociem w kraju,
- 2013 r. – przyrost o 30 kolejnych jednostek, jako wynik m.in. podejmowania inicjatyw w regionach związanych z maksymalnym wykorzystaniem środków unijnych w kończącym się okresie finansowania POKL, a także utrzymującą się wysoką stopą bezrobocia.

Wykres 18. Trend rozwoju sieci KIS w Polsce



Źródło: opracowanie własne

W poszczególnych województwach rozwój sieci KIS w analizowanym okresie następował z różnym nasileniem inicjatyw instytucji tworzących. Przedstawiono to w tablicy nr 15. I tak:

- w 2005 r. – najwięcej inicjatyw odnotowano w Woj. Warmińsko-Mazurskim (17),
- w 2011 r. – inicjatywa należała do Woj. Lubelskiego (12),
- w 2012 r. – dominowało Woj. Śląskie (7),
- w 2013 r. – liderami w tworzeniu klubów były Woj. Wielkopolskie (7) oraz Woj. Mazowieckie (7).

Tabl.15. KIS-y wg dat powstania (stan na koniec 2013 r.).

Województwo	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dolnośląskie		1						3		2
Kujawsko-Pom.		3	4	1	3	2	1		4	2
Lubelskie		1	2	2	2	2		12	4	3
Lubuskie		2				3	1	2	1	
Łódzkie	2			1			1			
Małopolskie		2	7	3	1			2		
Mazowieckie			2				3	1	2	7

Opolskie		1		2	1					1
Podkarpackie		1	1		1	2		1	2	
Podlaskie							1	2	2	1
Pomorskie		3	2					2	1	1
Śląskie	1	1	1	2	3	1	2	2	7	2
Świętokrzyskie			4	1	1	1	1	1		1
Warm.-Maz.	1	17	3	4	1	2	2	2	2	1
Wielkopolska			2				3	3	3	7
Zachodniopomorskie			2	2	2				3	2
<b>RAZEM POLSKA</b>	<b>4</b>	<b>31</b>	<b>30</b>	<b>18</b>	<b>15</b>	<b>13</b>	<b>15</b>	<b>33</b>	<b>31</b>	<b>30</b>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS oraz rejestrów wojewodów.

### ***KADRA KLUBÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ (dn.12.05.2014)***

W Klubach Integracji Społecznej zaangażowane są znacznie mniejsze zespoły pracownicze w porównaniu z zatrudnieniem w centrach integracji społecznej. Wynika to przede wszystkim z możliwości finansowych instytucji tworzących. Dysponując pełnymi danymi za 2012 r. można wskazać, że średnia liczba pracowników przypadająca na jeden KIS to prawie 5 osób, w tym: 3 pracowników zajmujących się merytorycznymi zajęciami reintegracji społecznej i zawodowej. Tendencja ta jest typowa od kilku lat, tak więc większe zmiany zatrudnieniowe w 2013 r. na pewno nie wystąpiły. Kadra KIS jest bardzo często uzupełniania osobami wykonującymi pracę w formie wolontariatu, a z dostępnych danych wynika, że każdy KIS w kraju angażuje w ciągu roku co najmniej jednego wolontariusza.

### ***UCZESTNICY I RODZAJE USŁUG W KLUBACH INTEGRACJI SPOŁECZNEJ***

#### *STATYSTYKA UCZESTNIKÓW KIS*

Liczba osób uczestniczących w zajęciach klubów w 2013 r. była znacznie wyższa niż w poprzednich latach – prawie 14,0 tys. osób. (w 2012 r. - ponad 8,0 tys. osób). Szacunek ogólnej liczby uczestników w 2013 r. dokonany został przy założeniu wcześniej wskazanej ogólnej liczby KIS w kraju, a także dodatkowym założeniu, że przeciętna liczebność grupy w ciągu roku w jednym klubie, będącym poza systemem CAS, wynosi do 30 osób, pozwala określić przybliżoną liczbę uczestników KIS na poziomie ponad 14 tysięcy osób. Szczegółowe dane przedstawia tablica nr 16.

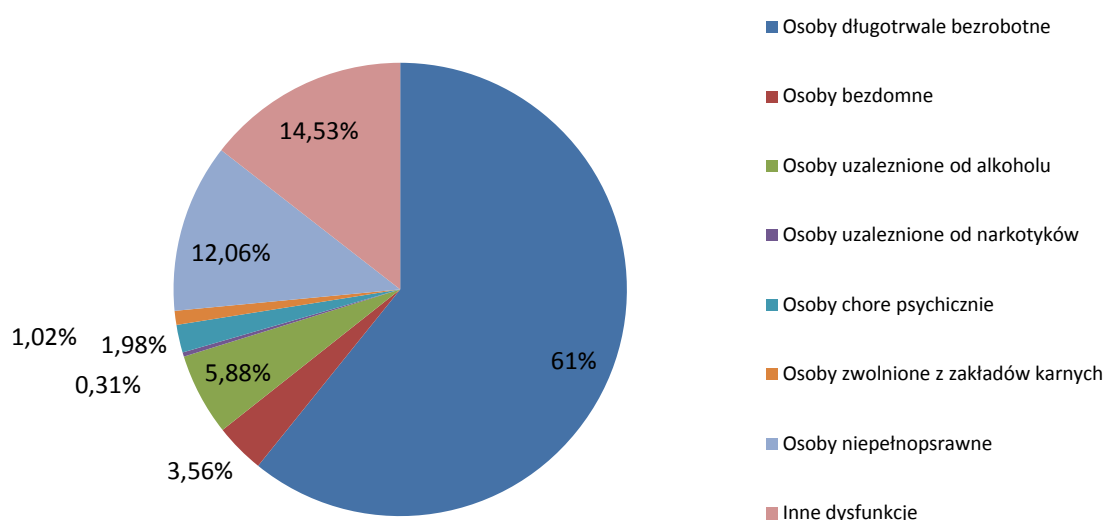
**Tabl.16.** Szacunkowa liczba uczestników zajęć w KIS w 2013 r.

Lp.	Wyszczególnienie	2013r.
<b>Kluby Integracji Społecznej</b>		
1.	<b>Liczba KIS w skali kraju (poz. 1.1 + poz.1.2)</b>	<b>220</b>
Z tego:		
1.1.	Liczba zarejestrowanych KIS w systemie CAS oraz w rejestrach wojewodów	187
1.1.1	W tym: liczba KIS, które przekazały do CAS sprawozdania	154
1.2.	Liczba KIS w rejestrach wojewodów, bez zgłoszenia się do systemu CAS i bez sprawozdań	33
<b>Uczestnicy zajęć w KIS ogółem</b>		
2.	<b>Liczba uczestników ogółem (poz. 2.1 + poz.2.2)</b>	<b>14.625</b>
Z tego:		
2.1.	Szacunkowa liczba uczestników KIS w systemie CAS oraz rejestrach wojewodów (poz.2.1.1 + szacunek dla 33 brakujących KIS a' 30 osób/1 KIS)	13.635
2.1.1	W tym: liczba uczestników KIS wg sprawozdań CAS	12.645
2.2.	Liczba uczestników KIS, które są w rejestrach wojewodów bez zgłoszenia się do systemu CAS i bez sprawozdań (a' 30 osób/1 KIS)	990

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS oraz rejestrów wojewodów.

Uczestnikami zajęć w KIS-ach są podobnie jak i w centrach w przeważającym procencie osoby długotrwale bezrobotne, kierowane do zajęć reintegracji społecznej i zawodowej w ramach kontraktów socjalnych. W okresie 2012-2013 w strukturze uczestników nie zaszły większe zmiany w stosunku do poprzednich lat.

**Wykres 19.** Katalog grup uczestniczących w zajęciach KIS w okresie 2012-2013



Źródło: opracowanie własne

Kończąc zajęcia w KIS uczestnicy reintegracji społecznej i zawodowej uzyskują tytuł „Absolwenta KIS”, co pozwala niektórym z nich skorzystać z pomocy Funduszu Pracy dla rozpoczęcia procesu tworzenia własnych miejsc pracy (samodzielna działalność gospodarcza, bądź w formie spółdzielni socjalnej).

Wskaźnik „Absolwent KIS” za 2013 r. kształtował się na poziomie ca 30% ogólnej liczby kończących zajęcia. Szacunkowa liczba osób, które zgodnie z planem zakończyły zajęcia w 2013 r. wynosi 9,6 tys. osób, co oznacza, że z tej grupy osób prawie 2,9 tys. osób uzyskało zaświadczenie z tytułem „Absolwenta KIS”.

Dysponując pełnymi danymi za 2012 r. efekty zajęć reintegracji społecznej i zawodowej w KIS wg poszczególnych kategorii w województwach przedstawiono w kolejnych tablicach 17a, 17b, 17c, 17d.

**Tabl.17a.** Osoby długotrwale bezrobotne jako uczestnicy zajęć w KIS w 2012 r.

Lp.	Województwo	Liczba osób, które:			Wskaźniki w %	
		rozpoczęły zajęcia w 2012 r.	zakończyły zajęcia w 2012 r.	Uzyskały status absolwenta w 2012 r.	Wsk. zakończenia zajęć (2:1)	Wsk. „Absolwenta KIS” (3:2)
		1	2	3	4	5
1.	Dolnośląskie	40	3	0	0,7	x
2.	Kujawsko – Pomorskie	18	116	0	6 razy <sup>1</sup>	x
3.	Lubelskie	253	168	101	66,4	60,1
4.	Lubuskie	167	152	0	91,0	x
5.	Łódzkie	322	36	0	11,1	x
6.	Małopolskie	695	541	379	77,8	70,1
7.	Mazowieckie	56	8	0	14,2	x
8.	Opolskie	213	177	14	83,1	7,9
9.	Podkarpackie	136	131	64	96,3	48,8
10.	Podlaskie	86	30	0	34,8	x
11.	Pomorskie	266	210	5	78,9	1,8
12.	Śląskie	988	747	332	75,6	44,4
13.	Świętokrzyskie	551	525	24	95,1	4,6
14.	Warmińsko – Mazurskie	804	518	162	64,4	31,2
15.	Wielkopolskie	134	86	33	64,2	38,4
16.	Zachodniopomorskie	90	82	0	91,1	x
<b>RAZEM</b>		<b>4.819</b>	<b>3.530</b>	<b>1.114</b>	<b>73,3</b>	<b>31,5</b>

Uwaga:

1. W woj. Kujawsko-Pomorskim kontynuowane były w klubach integracji społecznej zajęcia z uczestnikami, które rozpoczęły się w 2011 r. w ramach projektów współfinansowanych z EFS

Źródło: opracowanie własne

**Tabl.17b.** Osoby bezdomne, realizujące indywidualny program wychodzenia z bezdomności jako uczestnicy zajęć w KIS w 2012 r.

Lp.	Województwo	Liczba osób, które:			Wskaźniki w %	
		rozpoczęły zajęcia w 2012 r.	zakończyły zajęcia w 2012 r.	Uzyskały status absolwenta w 2012 r.	Wsk. zakończenia zajęć (2:1)	Wsk. pozytywnego ukończenia KIS (3:2)
		1	2	3	4	5
1.	Dolnośląskie	0	0	0	x	x
2.	Kujawsko – Pomorskie	0	0	0	x	x
3.	Lubelskie	5	5	3	100,0	60,0
4.	Lubuskie	0	0	0	x	x
5.	Łódzkie	25	4	0	x	x
6.	Małopolskie	28	15	14	53,6	50,0
7.	Mazowieckie	1	1	0	100,0	x
8.	Opolskie	47	21	0	44,6	x
9.	Podkarpackie	0	0	0	x	x
10.	Podlaskie	0	0	0	x	x
11.	Pomorskie	3	1	0	33,3	x
12.	Śląskie	125	1	1	0,8	100,0
13.	Świętokrzyskie	45	5	0	11,1	x
14.	Warmińsko – Mazurskie	4	3	1	75,0	33,3
15.	Wielkopolskie	0	0	0	x	x
16.	Zachodniopomorskie	90	82	0	91,1	x
<b>RAZEM</b>		<b>283</b>	<b>56</b>	<b>19</b>	<b>19,7</b>	<b>33,3</b>

Źródło: opracowanie własne

**Tabl.17c.** Osoby uzależnione od alkoholu po odbytej terapii jako uczestnicy zajęć w KIS w 2012 r.

Lp.	Województwo	Liczba osób, które:			Wskaźniki w %	
		rozpoczęły zajęcia w 2012 r.	zakończyły zajęcia w 2012 r.	Uzyskały status absolwenta w 2012 r.	Wsk. Zakończenia zajęć (2:1)	Wsk. pozytywnego ukończenia KIS (3:2)
		1	2	3	4	5
1.	Dolnośląskie	0	0	0	x	x
2.	Kujawsko – Pomorskie	0	0	0	x	x
3.	Lubelskie	14	13	5	92,8	38,4
4.	Lubuskie	3	3	0	100,0	x
5.	Łódzkie	81	30	0	37,0	x
6.	Małopolskie	34	20	11	58,8	55,0
7.	Mazowieckie	19	15	0	78,9	x
8.	Opolskie	36	18	0	50,0	x
9.	Podkarpackie	15	14	2	92,8	
10.	Podlaskie	73	0	0	x	x
11.	Pomorskie	17	0	1	x	x
12.	Śląskie	17	12	11	70,5	91,6
13.	Świętokrzyskie	81	72	0	88,8	x
14.	Warmińsko – Mazurskie	68	57	8	83,8	14,0
15.	Wielkopolskie	7	7	7	100,0	100,0
16.	Zachodniopomorskie	2	2	0	100,0	x
<b>RAZEM</b>		<b>467</b>	<b>263</b>	<b>45</b>	<b>56,3</b>	<b>17,1</b>

Źródło: opracowanie własne

Tabl.17d. Osoby niepełnosprawne jako uczestnicy zajęć w KIS w 2012 r.

Lp.	Województwo	Liczba osób, które:			Wskaźniki w %	
		rozpoczęły zajęcia w 2012 r.	zakończyły zajęcia w 2012 r.	Uzyskały status absolwenta w 2012 r.	Wsk. Zakończenia zajęć (2:1)	Wsk. pozytywnego ukończenia KIS (3:2)
		1	2	3	4	5
1.	Dolnośląskie	0	0	0	x	x
2.	Kujawsko – Pomorskie	31	44	0	141,9	x
3.	Lubelskie	10	9	3	90,0	33,3
4.	Lubuskie	33	15	0	45,5	x
5.	Łódzkie	104	16	0	15,4	x
6.	Małopolskie	129	99	49	76,7	37,9
7.	Mazowieckie	34	33	1	97,1	3,0
8.	Opolskie	11	4	2	36,3	50,0
9.	Podkarpackie	10	10	3	100,0	33,3
10.	Podlaskie	0	0	0	x	x
11.	Pomorskie	58	53	1	91,3	1,8
12.	Śląskie	128	87	33	67,9	37,9
13.	Świętokrzyskie	220	79	0	35,9	x
14.	Warmińsko – Mazurskie	95	47	24	49,4	51,1
15.	Wielkopolskie	160	77	24	48,1	31,1
16.	Zachodniopomorskie	35	32	0	91,4	x
<b>RAZEM</b>		<b>958</b>	<b>605</b>	<b>137</b>	<b>63,2</b>	<b>22,6</b>

Źródło: opracowanie własne

### RODZAJE USŁUG KIS

Standard zajęć KIS na przestrzeni ostatnich dwóch lat nie uległ zmianie. Większość KIS, zwłaszcza tych najbardziej doświadczonych stosuje wobec osób skierowanych do zajęć oba bloki merytorycznych usług. Ten sposób oddziaływania sprawdził się w praktyce, powodując wzmocnienie i odbudowanie poczucia własnej wartości oraz motywacji uczestnika. Ponadto, wcześniejsze (a niekiedy równoległe) zastosowanie zajęć reintegracji społecznej przed reintegracją zawodową pozwala uzyskiwać lepsze rezultaty prozatrudnieniowe, szczególnie w momencie zetknięcia danej osoby z przyszłymi pracodawcami.

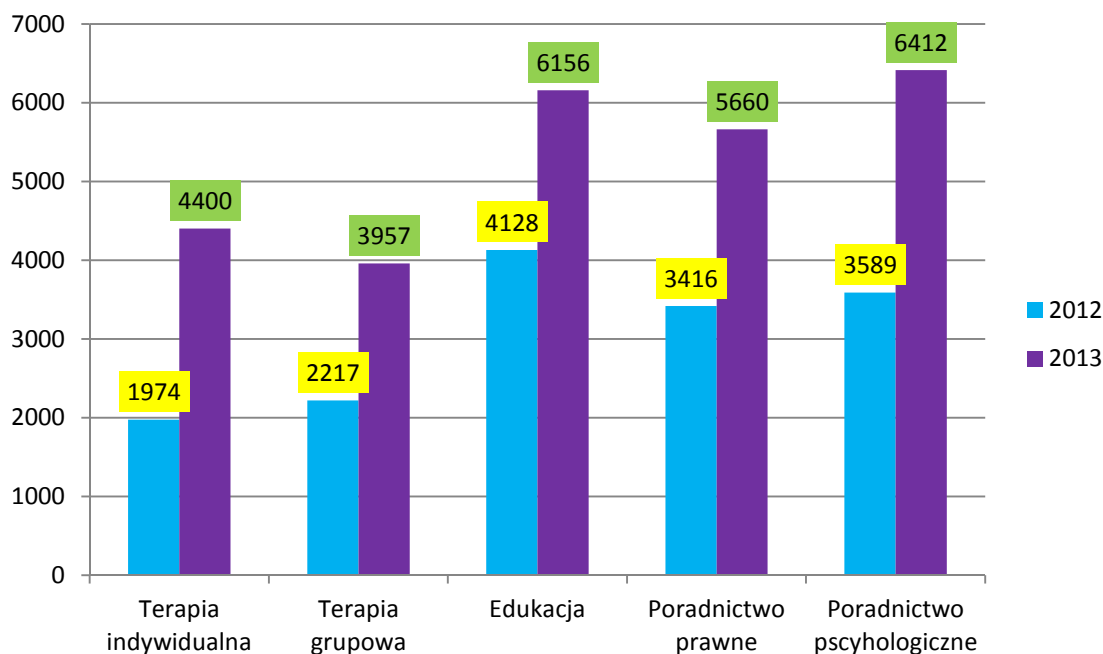
### Reintegracja społeczna

W ramach reintegracji społecznej porównanie danych z 2012 i 2013 r. dotyczące skorzystania z oferowanych usług wskazuje na znaczny przyrost liczby korzystających ze wszystkich rodzajów wsparcia oferowanego w KIS. Największy przyrost korzystających z danego rodzaju usług reintegracji społecznej odnotowano w takich pozycjach jak: (a) terapia indywidualna – wzrost liczby korzystających ponad dwukrotny, (b) poradnictwo psychologiczne – wzrost



o 78%, oraz (c) terapia grupowa – wzrost o 67%. Statystykę osób korzystających z poszczególnych rodzajów usług reintegracji społecznej KIS za lata 2012-2013, w skali kraju, przedstawia wykres 20.

**Wykres 20.** Katalog grup uczestniczących w zajęciach KIS



Źródło: opracowanie własne

Natomiast statystyka uczestników reintegracji społecznej wg województw przedstawiona została w tabeli 18.

**Tabl. 18.** Usługi reintegracji społecznej w KIS w okresie 2012-2013.

WOJEWÓDZTWO	LICZBA OSÓB OGÓŁEM									
	Zajęcia terapeutyczne indywidualne		Zajęcia terapeutyczne grupowe		Zajęcia edukacyjne		Poradnictwo prawne		Poradnictwo psychologiczne	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Dolnośląskie	10	60	0	37	40	45	40	50	40	41
Kujawsko – Pomorskie	46	250	20	30	10	117	20	74	21	66
Lubelskie	64	144	64	188	265	271	174	213	213	300
Lubuskie	5	-	47	49	193	154	-	41	70	86
Łódzkie	41	41	28	59	203	96	72	146	241	333
Małopolskie	925	1.029	794	768	577	850	428	526	398	624
Mazowieckie	131	170	131	192	131	164	36	37	131	207
Opolskie	0	145	0	107	15	83	0	70	0	71

Podkarpackie	63	21	118	145	138	195	61	47	101	106
Podlaskie	37	36	192	185	12	36	48	52	98	161
Pomorskie	114	190	107	113	201	192	441	377	319	1.030
Śląskie	118	513	111	724	1130	1.913	1248	2012	637	1.243
Świętokrzyskie	283	747	169	235	179	228	401	481	395	483
Warmińsko – Mazurskie	129	388	287	363	650	681	141	234	617	555
Wielkopolskie	8	587	132	628	256	929	246	1.028	230	904
Zachodniopomorskie	0	79	17	134	128	202	60	72	78	202
<b>ŁĄCZNIE</b>	<b>1.974</b>	<b>4.400</b>	<b>2.217</b>	<b>3.957</b>	<b>4.128</b>	<b>6.156</b>	<b>3.416</b>	<b>5.660</b>	<b>3.589</b>	<b>6.412</b>

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Statystycznej Aplikacji Centralnej za 2012 r.

W opinii kadry KIS wiele osób nadal oczekuje daleko idącej pomocy w uzyskaniu zatrudnienia, stąd też tak duży odsetek uczestników korzysta z różnych form edukacyjnych, podnoszących zarówno wiedzę ogólną jak i zawodową, przygotowującą do kontaktów z przyszłymi pracodawcami.

Bardzo ważne z punktu widzenia potrzeb uczestników KIS są usługi poradnictwa prawnego oraz psychologicznego, tym bardziej że są one ogólnodostępne oraz nieodpłatne. Korzysta z nich w różnej formie niemal każdy uczestnik Klubu.

#### *Reintegracja zawodowa*

W ramach reintegracji zawodowej KIS-y organizują dla swoich uczestników trzy podstawowe bloki zajęciowe, a mianowicie: szkolenia zawodowe, doradztwo i szkolenie w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej oraz doradztwo i szkolenie w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej w formie spółdzielni socjalnej.

Udział uczestników w poszczególnych formach w 2013 roku był następujący:

- Szkolenia zawodowej – 3.591 osób, tj. 27% ogólnej liczby uczestników KIS
- Doradztwo i szkolenia w zakresie prowadzenia własnej działalności gospodarczej – 1.390 osób, tj. 10,3% ogólnej liczby uczestników KIS,
- Doradztwo i szkolenie w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej w formie spółdzielni socjalnej – 1.934 osoby, tj. 14,1% ogólnej liczby uczestników KIS.

Analiza danych w zakresie uczestników zajęć z reintegracji zawodowej (wg sprawozdań 2013 r. - łącznie 6,8 tys. osób), można stwierdzić, że co drugi uczestnik KIS korzysta z pomocy w zakresie zdobycia umiejętności zawodowych lub przekwalifikowania na nowe specjalności zawodowe.

#### *EFEKTYWNOŚĆ ZATRUDNIENIOWA KIS*

Kluby Integracji Społecznej współpracując ściśle z Ośrodkami Pomocy Społecznej oraz Powiatowymi Urzędami Pracy wobec uczestników zajęć, którzy pozytywnie zakończą edycję programową stosują dwie ścieżki usamodzielnienia ekonomicznego:

- 1) ścieżka powrotu na otwarty rynek pracy, która mierzona jest za pomocą danych statystycznych obejmujących liczbę:
  - a) osób, które podjęły zatrudnienia u pracodawcy,
  - b) osób, które rozpoczęły własną działalność gospodarczą,
  - c) osób, które rozpoczęły działalność gospodarczą w formie spółdzielni socjalnej,
- 2) ścieżka zatrudnienia wspieranego, która mierzona jest za pomocą danych statystycznych obejmujących liczbę:
  - a) osób, które zostały skierowane do pracy w Centrum Integracji Społecznej,
  - b) osób, które zostały skierowane do jednego z programów rynku pracy: prace społecznie użyteczne, roboty publiczne, oraz staż.

W 2013 r. po zakończeniu zajęć w KIS zatrudnienie zgodnie z dwoma wskazywanymi ścieżkami podjęło 3.008 osób , co stanowiło:

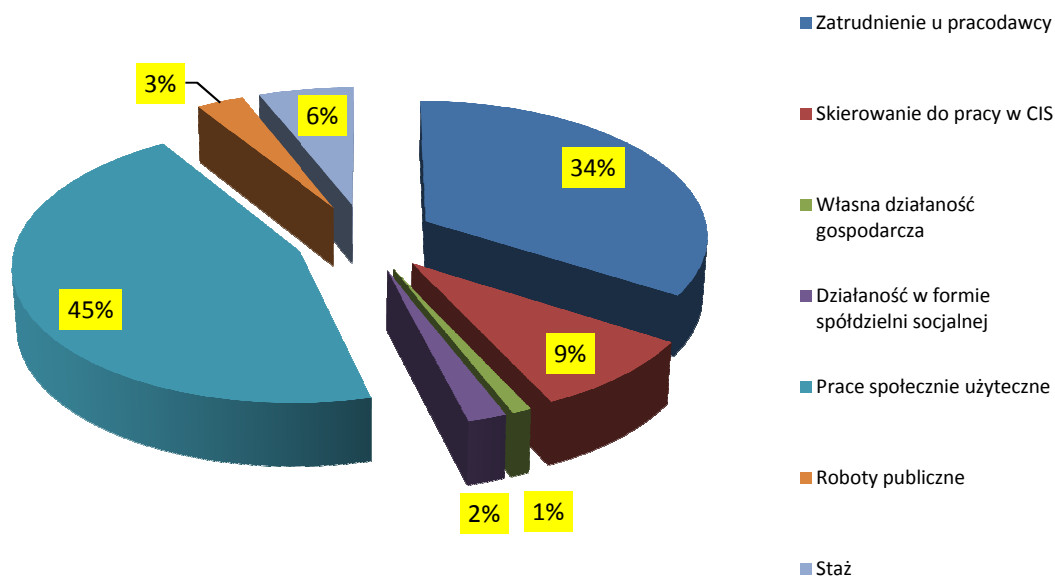
- 1) prawie 44% liczby osób, które były skierowane na zajęcia z reintegracji zawodowej,
- 2) ponad 24% liczby osób, które były uczestnikami zajęć reintegracji społecznej i zawodowej (wg sprawozdań – 12,4 tys. osób).

W strukturze form pomocy KIS w powrocie do zatrudnienia dominującymi w okresie 2012 – 2013 były:

- 1) ścieżka pierwsza – zatrudnienie u pracodawcy (34% ogółu zatrudnionych po KIS),
- 2) ścieżka druga - prace społecznie użyteczne (45% ogółu zatrudnionych po KIS).

Szczegółowe dane przedstawia wykres nr 21.

**Wykres 21.** Struktura form zatrudnienia po zakończeniu zajęć w KIS



źródło: opracowanie własne na podstawie danych CAS za 2013 r.

### ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI KIS

Finansowanie działalności KIS-ów uzależnione jest w znacznej mierze od rodzaju instytucji, które utworzyły klub. W znacznie korzystniejszej sytuacji w zakresie zagwarantowania ciągłości funkcjonowania są kluby utworzone przez samorząd terytorialny. W 2012 r. działalność 122 KIS-ów kosztowała łącznie ponad 61 mln zł, z tego: EFS - 50,5 mln zł (82,5%), natomiast w 2013 r. odpowiednio: 39 mln zł, z tego: EFS - 30 mln zł (77,1%).

**Tabl.19.** Finansowanie działalności KIS w okresie 2012-2013 (w tys. złotych)

Lp.	Wyszczególnienie	2012		2013	
		w tys. złotych			
1.	Środki z budżetów gmin	8.049	13,1%	7.287	18,4%
2.	Środki z budżetu marszałka województwa	-----	-----	243	0,6%
3.	Środki MIPIS (konkursy)	1.200	1,9%	1.028	2,6%
4.	Środki EFS	50.545	82,5%	30.429	77,1%
5.	Środki własne organizacji pozarządowej tworzącej KIS (np. odpłatna działalność w sferze pożytku publicznego)	1.450	2,5%	512	1,3%
Razem		61.244	100%	39.499	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie CAS za 2012 – 2013 r.

Uzyskanie stabilności finansowej KIS-ów uzależnione jest w znacznej mierze od wprowadzenia do przepisów o zatrudnieniu socjalnym rozwiązań weryfikujących standardy świadczonych przez nich usług oraz standardy organizacyjne (np. kadra specjalistów). Problem ten podnoszony jest od kilku lat, zwłaszcza w kontekście finansowania działalności klubów ze środków unijnych. Wiele z nich prowadzi swoją działalność tylko w okresie trwania projektów, a ponadto środki finansowe EFS nie zawsze uzyskują te instytucje tworzące kluby, które specjalizują się w usługach reintegracji społecznej i zawodowej. Do kwestii finansowania działalności KIS-ów będzie można powrócić w momencie uzyskania produktów z kilku systemowych projektów, których realizacja kończy się wraz z zakończeniem perspektywy finansowej okresu 2008-2013 (np. projekt systemowy nr 1.48 „Kompleksowe formy reintegracji społecznej i zawodowej w środowisku lokalnym”).

## ZAŁĄCZNIKI DO CZĘŚCI PIERWSZEJ

### WYKAZ CENTRÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ wg systemu CAS oraz rejestrów wojewodów na 15 maja 2014 r.

Województwo	Nazwa Centrum Integracji Społecznej	Instytucja tworząca centrum	Data powstania Data uzyskania statusu	Data pierwszych zajęć
Dolnośląskie	CIS Bystrzyca Kłodzka	Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej	17-08-2004	01-09-2004
	CIS Kamieniec Ząbkowicki	Wójt gminy Kamieniec Ząbkowicki	Brak danych w systemie CAS 01-02-2013	
	CIS Kłodzko	Burmistrz Kłodzka	01-07-2012	03-09-2012
	CIS Krosnowice	Stowarzyszenie „Edukacja i rozwój	01-10-2012	01-10-2012
	CIS Wrocław	Prezydent Miasta Wrocław	01-12-2005	01-03-2006
	CIS Ząbkowice Śląskie	Fundacja Integracji Społecznej KAJETAN	Brak danych w systemie CAS 13-06-2013	
Kujawsko-Pomorskie	CIS Bydgoszcz	Prezydent Miasta Bydgoszczy	09-11-2005	01-06-2006
	CIS Łojewo	Wójt Gminy Inowrocław	Brak danych w systemie CAS 01.01.2013 15-02-2013	
	CIS Szumiłowo	Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Lokalnej w Mieście i Gminie Radzyń Chełmiński	01-01-2012	01-02-2012
	CIS Toruń CISTOR	CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne	01-04-2010	04-05-2010
Lubelskie	CIS Chełm	Prezydent Miasta Chełm	01-06-2006	16-10-2006
	Jacnia	Wójt Gminy Adamów	09-04-13	03-06-2013
	Janówka Zachodnia	Wójt Gminy Komarów-Osada	18-04-2013	01-07-2013
	CIS POSTIS Lublin	Stowarzyszenie POTIS	28-09-2010	15-03-2011
	CIS Nadzieja Lublin	"Nadzieja" Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym Uzależnionym od Alkoholu	10-05-2012	01-10-2012
	CIS Mieniany	Stowarzyszenie „Przystań” Mieniany	09-05-2013	01-07-2013
	CIS Ulhówek	Wójt Gminy Ulhówek	26-10-2011	02-04-2012
Lubuskie	CIS Dobiegniew	Burmistrz Dobiegniewa	24-05-2011	01-06-2011
	CIS Drezdenko	Burmistrz Drezdenka	29-12-2004	02-05-2005
	Międzygminny CIS Gorzów Wlkp.	Lubuskie Stowarzyszenie Rozwoju Regionalnego „Rozwój”	15-10-2011	05-11-2011
	CIS Gorzów Wlkp.	Stowarzyszenie „Kąg”	23-09-2004	01-04-2005

	CIS Witnica	Stowarzyszenie „Wsparcie” w Witnicy	14-11-2013	09-12-2013
	CIS Zielona Góra	Prezydent Miasta Zielona Góra	05-01-2005	01-06-2005
Łódzkie	CIS MEA Łódź	Fundacja Uwolnienie	01-01-2007	01-02-2007
	CIS Opoczno	Fundacja „Interregion”	17-12-2008	03-08-2009
	CIS Radomsko	Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne Oddział Terenowy w Radomsku	17-12-2008	02-02-2009
Małopolskie	CIS Brzeszcze	Fundacja Pomocy Społecznej	01-06-2013	07-06-2013
	CIS Klucze	Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne	27-11-2006	01-01-2007
	CIS Kraków	Galicyjska Fundacja "Wsparcie, Integracja, Rozwój"	12-11-2008	09-02-2009
	CIS Kraków „Małopolskie Forum Pracy	Stowarzyszenie Aktywizacji Społeczno-Gospodarczej Małopolskie Forum Pracy	Brak danych w systemie CAS 01-04-200901-07-2009	
	CIS Nowy Sącz	Stowarzyszenie na rzecz Wspierania Przedsiębiorczości i Inicjatyw Lokalnych STOPIŁ	10-11-2006	01-02-2007
	CIS Wieprz	Wójt Gminy Wieprz	11-12-2009	01-02-2010
Mazowieckie	CIS Legionów	Fundacja „Pasja Życia”	Brak danych w systemie CAS 25-11-2013	
	CIS Płock, Kościuszki 5	Katolickie Stowarzyszenie Pomocy im. Św. Brata Alberta w Płocku	19-09-2008	02-03-2009
	CIS Płock	Stowarzyszenie Centrum Innowacji Społeczeństwa Informacyjnego	30-09-2010	30-09-2010
	CIS Radom	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Dorosłym	30-09-2009	02-11-2012
	CIS Sarnaki	Wójt Gminy Sarnaki	Brak danych w systemie CAS 05-11-2013	
	CIS Siedlce	Caritas Archidiecezji Siedleckiej	23-08-2005	01-06-2006
	CIS Warszawa	Caritas Archidiecezji Warszawskiej	Brak danych w systemie CAS	
	CIS Warszawa	Stowarzyszenie „Otwarte Drzwi”	Brak danych w systemie CAS 22-10-2013	
	CIS Warszawa	Fundacja „Hominem”	Brak danych w systemie CAS 30-10-2013	
Opolskie	CIS Polanowice	Burmistrz Byczyny	01-01-2005	01-03-2005
	CIS Strzelce Opolskie	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej	01-07-2008	01-07-2008
Podkarpackie	CIS Dąbrowa /k. Lubaczowa	Burmistrz Lubaczowa	01-04-2012	17-07-2012
	CIS Dębica	Burmistrz Miasta Dębica	01-01-2013	09-10-2013
	CIS Kolbuszowa	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego „NIL”	02-01-2013	16-09-2013

	CIS Krosno	Wójt Gminy Krosno	25-10-2013	08-01-2014
	CIS Mielec	Stowarzyszenie „Godne Życie dla Dzieci”	Brak danych w systemie CAS 27-11-2012	
	CIS Pilzno	Wójt Gminy Pilzno	01-02-2013	02-12-2013
	CIS Przemyśl	Caritas Archidiecezji Przemyskiej	01-01-2013	02-01-2013
	CIS Rzeszów	Rzeszowskie Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta w Rzeszowie	03-11-2008	03-03-2009
	CIS Sanok	Starosta Powiatu Sanockiego	23-04-2012	05-11-2012
Podlaskie	CIS Białystok HOLOS	Stowarzyszenie na rzecz rodziny i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym Holos	01-03-2012	07-05-2012
	CIS Białystok Żelazna	Stowarzyszenie "Ku Dobrej Nadziei"	01-01-2012	01-01-2012
	CIS Bielsk Podlaski	Fundacja Edukacji i Twórczości	26-10-2011	09-01-2012
	CIS Czarna Białostocka	Caritas Archidiecezji Białostockiej	01-01-2011	01-03-2011
	CIS Krasnopol	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Krasnopol „CHARYZMA”	15-09-2013	03-02-2014
	CIS Łapy	Fundacja Vita Familiae	03-10-2012	01-12-2012
	CIS Łomża	Fundacja Edukacji i Twórczości	01-11-2012	21-01-2013
Pomorskie	CIS Bojano	Fundacja "Szczęśliwa Rodzina" im. św. Faustyny Kowalskiej	Brak danych w systemie CAS 01-05-200815-03-2010	
	CIS Bytów	Burmistrz Bytowa	01-04-2005	01-07-2005
	CIS Garcz	Wójt Gminy Chmielno	13-09-2006	15-05-2007
	CIS Gdańsk	Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta Koło Gdańskie	15-09-2008	22-12-2008
	CIS Kępice	Wójt Gminy Kępice	30-05-2012	30-05-2012
	CIS Miastko	"Teen Challenge" Chrześcijańska Misja Społeczna	01-10-2009	01-07-2012
	CIS Osówek	Stowarzyszenie Morena	23-04-2007	02-01-2012
	CIS Ostrzyce	Wójt Gminy Somonino	13-06-2006	01-03-2007
	CIS Puck	Lokalna Grupa Działania Małe Morze	18-10-2011	01-02-2012
	CIS Skaryszewy	Stowarzyszenie Miłośników Obozina i Kociewia	18-10-2011	18-10-2011
	CIS Smołdziński Las	Stowarzyszenie Horyzont	25-10-2013	30-05-2014
	Śląskie	CIS Bytom	Stowarzyszenie na rzecz Osób Starszych i Niepełnosprawnych Fizycznie, Intelktualnie "Pomocna Dłoń" w Bytomiu	14-06-2012
CIS Częstochowa		Akcja Katolicka Archidiecezji Częstochowskiej	23-10-2006	02-01-2007
CIS Częstochowa		Fundacja Integracji Społecznej FENIKS	27-06-2013	01-07-2013
CIS Dąbrowa Górnicza		Chrześcijańskie Stowarzyszenie	23-04-2013	03-06-2013



		Dobroczynne		
	CIS Jaworzno	Stowarzyszenie REDA	28-09-2006	02-01-2007
	CIS Koniecpol	Gmina Koniecpol	13-05-2013	19-06-2013
	CIS Łazy	Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne	17-08-2005	17-01-2006
	CIS Mikołów	Prezydent Miasta Mikołowa	13-06-2005	01-09-2005
	CIS Świętochłowice	Prezydent Miasta Świętochłowice	27-04-2011	05-09-2011
	CIS Tychy	Fundacja Internationaler Bund Polska	01-12-2008	01-04-2009
	CIS Zawiercie, Jurajska	Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne	25-09-2009	01-12-2009
	CIS Zawiercie, Marszałkowska	Galicyjska Fundacja "Wsparcie, Integracja, Rozwój"	Brak danych w systemie CAS 28-11-2012 31-12-2012	
Świętokrzyskie	CIS Chmielnik	Fundacja Nadzieja Rodzinie	16-10-2012	01-03-2013
	CIS Jędrzejów	Fundacja Miska Zdzińska „Błękitny Promyk Nadziei”	08-01-2013	01-04-2013
	CIS Kielce	Caritas Diecezji Kieleckiej	04-10-2004	11-11-2004
	CIS Ostrowiec Św.	Fundacja "Pomocna Dłoń"	17-05-2010	19-11-2011
	CIS Skarżysko-Kamienna	Prezydent Miasta Skarżysko-Kamienna	05-05-2008	01-03-2009
	CIS Staszów	Burmistrz Staszowa	23-03-2005	22-11-2005
Warmińsko-Mazurskie	CIS Biała Piska	Diecezjalny Instytut Akcji Katolickiej i Parafialny Oddział Akcji Katolickiej	01-10-2012	25-09-2013
	CIS Braniewo	Braniewskie Stowarzyszenie Abstynenckie w Braniewie	18-07-2005	06-01-2006
	CIS Ełk	Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych im. Króla Z. Augusta	30-06-2010	01-07-2010
	CIS Ełk	Stowarzyszenie Adelfi	01-10-2012	05-10-2012
	CIS Olsztyn	Prezydent Miasta Olsztyna	01-04-2004	07-06-2004
	CIS Ostróda	Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Rejonowy w Ostródzie	01-01-2005	07-02-2007
Wielkopolska	CIS Borek Wielkopolski	Gmina Borek wielkopolski	30-09-2013	01-09-2014
	CIS Chudobczyce	Stowarzyszenie Integracyjne Wspólnoty Barka	01-10-2007	01-02-2010
	CIS Gębiczyn	Fundacja "Gębiczyn"	01-10-2009	02-11-2010
	CIS Kawęczyn	Stowarzyszenie „Kawęczyńskie Towarzystwo Rozwoju”	Brak danych w systemie CAS 2012	
	CIS Kłoda	Stowarzyszenie na Rzecz Aktywności Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych Ziemi Leszczyńskiej "Pro-Activ”	12-11-2009	03-01-2011
	CIS Konin	Stowarzyszenie Razem Damy Radę	04-04-2011	01-07-2011

	CIS Krobia	Spółdzielnia Socjalna ECOSS	27-09-2013	27-09-2013
	CIS Krzyż Wielkopolski	Krzyskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół	29-04-2011	04-02-2013
	CIS Kwilcz	Stowarzyszenie Dla Ludzi i Środowiska	21-07-2005	20-10-2005
	CIS Margonin	Stowarzyszenie Przedsiębiorców dla Ekonomii Społecznej Humanations	03-09-2012	03-09-2012
	CIS Miedzichowo	Wójt Gminy Miedzichowo	27-09-2013	27-09-2013
	CIS Młodzianów	Stowarzyszenie "Kawęczyńskie Towarzystwo Rozwoju"	01-10-2007	04-01-2011
	CIS Odolanów	Stowarzyszenie Trzeźwości w Odolanowie	01-06-2010	05-04-2012
	CIS Orchowo	Wójt Gminy Orchowo	03-10-2011	03-10-2011
	CIS Piła	Centrum Charytatywno - Opiekuńcze Caritas p.w. Matki Bożej z Lourdes	27-04-2012	25-03-2013
	CIS Pniewy	Stowarzyszenie Dla Ludzi i Środowiska	01-10-2007	26-05-2008
	CIS Pniewy	Wójt Gminy Pniewy	12-04-2013	01-08-2013
	CIS Pobiedzisko	Stowarzyszenie Patent	Brak danych w systemie CAS 10-05-2012	
	CIS Poznań	Fundacja Pomocy Wzajemnej Barka	01-10-2009	01-04-2012
	CIS Poznań, Darzybór	Stowarzyszenie Pogotowie Społeczne	27-10-2006	01-03-2007
	CIS Poznań, Piątkowo	Stowarzyszenie ETAP	01-05-2008	01-07-2008
	CIS Poznań	Stowarzyszenie Szkoła "Barki" im. H. Ch. Kofoeda - Centrum Integracji Społecznej	20-10-2004	03-01-2005
	CIS Ryczywół	Wójt Gminy Ryczywół	01-10-2012	01-10-2012
	CIS Rydzyna	Stowarzyszenie na Rzecz Aktywności Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych Ziemi Leszczyńskiej „Pro Activ”	Brak danych w systemie CAS 19-10-2009	
	CIS Sieraków	Stowarzyszenie Dla Ludzi i Środowiska	03-10-2011	21-05-2012
	CIS Szamotuły	Fundacja Niemiecko-Polska "Nadzieja	Brak danych w systemie CAS 23-06-200903-01-2011	
Zachodniopomorskie	CIS Barlinek	Szczecińska Fundacja Talent-Promocja-Postęp.	Brak danych w systemie CAS 2008	
	CIS Białogard	Stowarzyszenie Pomocy "Przytulisko	01-09-2006	01-10-2006
	CIS Kalisz Pomorski	Stowarzyszenie SEMAFOR	01-06-2012	16-07-2012
	CIS Koszalin	Koło Koszalińskie Towarzystwa Pomocy im. św. Brata Alberta	Brak danych w systemie CAS 15-11-201001-02-2011	

	CIS Łobez	Stowarzyszenie "Współistnienie"	15-07-2005	01-09-2005
	CIS Nowe Czarnowo/Gryfino	Bank Żywności /O Szczecin	Brak danych w systemie CAS	
	CIS Rogozina	Fundacja "Rozwój -Integracja	27-05-2009	01-04-2010
	CIS Sławoborze	Stowarzyszenie na Rzecz Inicjatyw Społecznych "Kariatyda	25-11-2011	02-01-2013
	CIS Stargard Szcz.	Caritas Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej	07-06-2006	01-07-2007
	CIS SOS Szczecin	Stowarzyszenie "SOS dla Rodziny	01-06-2009	28-08-2009
	CIS Szczecin, Kolumba	Zachodniopomorskie Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego - Szczecińskie Centrum Przedsiębiorczości	01-12-2005	01-07-2006

**WYKAZ KLUBÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ**  
wg systemu SAC oraz rejestrów wojewodów na dn. 15 maja 2014 r.

Województwo	Nazwa Klubu Integracji Społecznej	Instytucja tworząca klub	Data powstania	Data rejestracji u wojewody
Dolnośląskie	KIS Czarny Bór, 58-379 Czarny Bór,	Stowarzyszenie Forum Aktywności Lokalnej z Wałbrzyska Brak sprawozdania w CAS	01.09.2011	16.08.2012
	KIS Głuszycza, 58-340 Głuszycza,	Stowarzyszenie Forum Aktywności Lokalnej z Wałbrzyska Brak sprawozdania w CAS	01.09.2011	16.08.2012
	KIS Jelenia Góra, 58-500 Jelenia Góra,	MOPS Brak sprawozdania w CAS	15.10.2013	<b>21.01.2014</b>
	KIS Mieroszów, 58-350 Mieroszów,	Stowarzyszenie Forum Aktywności Lokalnej z Wałbrzyska	01.09.2011	16.08.2012
	KIS Szklarska Poręba, 58-580 Szklarska Poręba,	MOPS	24.09.2013	23.10.2013
	KIS Wałbrzych, 58-302 Wałbrzych,	MOPS	24.06.2005	26.08.2013
Kujawsko – pomorskie	KIS Bydgoszcz, 85-791 Bydgoszcz,	Fundacja „Wiatrak” z Bydgoszczy	10.03.2005	09.01.2012
	KIS Bydgoszcz, 85-085 Bydgoszcz,	Kujawsko-Pomorski Zarząd Wojewódzki PKPS	10.11.2009	
	KIS Grudziądz, 86-300 Grudziądz,	Grudziądzkie Centrum Caritas im. Błogosławionej Juty	12.11.2010	
	KIS Cekcyn, 89-511 Ceckcyn,	Wójt Gminy Cekcyn	28.04.2005	
	KIS Gąsawa, 88-410 Gąsawa,	GOPS w Gąsawie	14.03.2006	
	KIS Golub-Dobrzyń, 86-341 Golub-Dobrzyń,	GOPS w Golubiu-Dobrzyniu	02.01.2013	

	KIS Inowrocław, 88-100 Inowrocław,	Fundacja Ekspert – Kujawy	08.01.2007	
	KIS Inowrocław, 88-100 Inowrocław,	MOPS w Inowrocławiu	21.01.2013	
	KIS Lubicz, 87-162 Lubicz Kopanino 16	Wójt Gminy Lubicz	19.05.2008	
	KIS Łasin, 86-320 Łasin, ul. Rydyńska 2	MGOPS w Łasinach	09.02.2006	
	KIS Płużnica, 87-214 Płużnica, Płachawy	Grudziądzkie Centrum Edukacji ABAK s.c. I. MajorkeS. Dróbka	01.11.2012	
	KIS Rogowo, 88-420 Rogowo,	GOPS w Rogowie	01.02.2006	
	KIS Toruń, 87-100 Toruń, ul. Stokrotkowa 22	CISTOR Stowarzyszenie Partnerstwo Społeczne	20.05.2009	29.05.2012
	KIS Toruń, 87-100 Toruń, ul. Konstytucji 3-go Maja 40c	MOPR w Toruniu	14.08.2012	
	KIS Śliwice, 89-530 Śliwice, ul. Ks. Dr Sychowskiego 30	Wójt Gminy Śliwice	03.06.2005	
	KIS Świecie, 86-105 Świecie ul. Małcużyńskiego 11	Fundacja narzeczc kształcenia i wychowania „PROGRESS” w Świeciu	23.04.2012	
	KIS Świecie nad Osą, 86-341 Świecie nad Osą,	GOPS w Świeciu nad Osą	30.06.2006	
	KIS Więcbork, 89-410 Więcbork, ul. Mickiewicza 22	Gmina - GOPS Więcbork Brak sprawozdania w CAS	02.07.2007	27.03.2012
	KIS Włocławek, 87-800 Włocławek, ul. Okrzei 61	Gmina – MOPS Włocławek	01.09.2008	
	KIS Włocławek, 87-800 Włocławek, ul. Łazienna 1	Fundacja Ekonomii Społecznej TON	04.03.2012	
Lubelskie	KIS Biłgoraj, 23-400 Biłgoraj, ul. Narutowicza 79/60	Fundacja AYNI		
	KIS w Biszczu, 23-425 Biszcz 50	Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Biskiej		
	KIS Cyców, 21-070 Cyców ul. Nowa 1.	GOPS		
	KIS Chełm, 22-100 Chełm, ul. Obłońska 20	Stowarzyszenie Ośrodek Wspierania Rodziny w Chełmie	02.07.2012	05.07.2012
	KIS Dubienka, 22-145 Dubienka, ul. Zawalna 21	Stowarzyszenie Stella	29.04.2011	06.06.2012
	KIS Jabłoń, 21-205 Jabłoń, ul. Zamojskiego 27	GOPS		
	KIS Janów Lubelski, 23-300 Janów Lub.	JSNP „Humanus”	01.04.2008	28.01.2013
	KIS Józefów, 23-460 Józefów, ul. Kościuszki 54a	Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Rodzinie „Podaj Dłoń”		
	KIS Kraśnik, 23-210 Kraśnik, ul. Grunwaldzka 2	MOPS		
	KIS Lubartów, 21-100 Lubartów,	Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych „SIL”	27.05.2009	25.02.2013

	KIS Lublin, 20-082 Lublin, ul. Zielona 3	Bractwo Miłosierdzia im. św. Brata Alberta	18.01.2012	23.07.2012
	KIS Milanów, 21-210 Milanów, ul. Kościelna 11A,	Rada Gminy Milanów	29.08.2006	31.01.2012
	KIS Parczew, 21-200 Parczew, ul. Ogrodowa 16	Gmina – MOPS Parczew	16.03.2006	16.03.2012
	KIS Piaski, 21-050 Piaski, ul. Lubelska 80	Gmina – OPS Piaski	18.12.2008	25.04.2013
	KIS Podedwórze, 21-222 Podedwórze 44	GOPS		
	KIS Puławy, 24-100 Puławy, ul. Leśna 17	Gmina – MOPS Puławy	03.11.2005	19.02.2013
	KIS Rejowiec Fabryczny, 22-170 rejowiec Fabryczny, ul. Lubelska 24	MOPS		
	KIS Sawin, 22-107 Sawin, ul. Rynek 19a	Stowarzyszenie Kobiet Gminy Sawin	19.03.2013	20.03.2013
	KIS Siemień, 21-220 Siemień, ul. Stawowa 1b	GOPS		
	KIS Sosnowica, 21-230 Sosnowica, ul. Spokojna 10	OPS		
	KIS Tomaszów Lubelski, 22-600 Tomaszów Lubelski ul. 29 go Listopada 10	Gmina – GOPS Tomaszów Lub.	01.01.2011	01.01.2013
	KIS Tomaszów Lubelski , 22-600 Tomaszów Lubelski, ul. Lwowska 32	MOPS	01.12.2013	
	KIS Tyszowce, 22-630 Tyszowce	Gmina		
	KIS Zamość, 22-400 Zamość, ul. Św. Piątka 24	Stowarzyszenie Nowa Szansa w Zamościu	01.01.2007	23.05.2013
Lubuskie	KIS Kostrzyn n/Odrą, 66-470 Kostrzyn nad Odrą,	Rada Miasta Kostrzyn nad Odrą	30.05.2005	11.07.2011
	KIS Lubiszyn, 66-433 Lubiszyn, ul. Dworcowa 30f	Rada Gminy Lubiszyn	03.06.2011	01.01.2012
	KIS Lubniewice, 69-210 Lubniewice,	MGOPS w Lubniewicach	17.12.2012	18.03.2013
	KIS Lubsko, 68-300 Lubsko, ul. Powstańców Wlkp. 3	Gmina – MGOPS Lubsko	31.03.2010	30.01.2013
	KIS Międzyrzecz 66-300 Międzyrzecz,	Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych	17.06.2009	05.12.2013
	KIS Słubice, 69-100 Słubice, ul. Pl. Wolności 17 F	Gmina – OPS Słubice	01.01.2005	20.08.2012
	KIS Szprotawa, 67-300 Szprotawa,	Gmina – OPS Szprotawa	10.12.2009	08.08.2012
	KIS Zielona Góra, 65-775 Zielona Góra, ul. Zacisze 17	Związek Lubuskich Organizacji Pozarządowych	17.06.2009	18.06.2013
Łódzkie	KIS Aleksandrów Łódzki, 95-070 Aleksandrów Łódzki,	Rada Miasta Aleksandrów Łódzki	31.05.2007	01.01.2012
	KIS Lubanów, 98-235 Błazki, Lubanów 27	Gmina – MGOPS Lubanów	19.10.2004	10.01.2012
	KIS Pabianice, 95-200 Pabianice, ul. Partyzancka 31,	Rada Miasta Pabianice – MOPS Pabianice	01.01.2004	01.01.2012

Małopolskie	KIS Brzeszcze, 32-620 Brzeszcze, ul. Mickiewicza 2	Gmina – OPS Brzeszcze	14.03.2006	16.08.2012
	KIS Gorlice, 38-300 Gorlice, ul. Biecka 9B	Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Rodzinie "Nadzieja" w Bieczu	02.11.2011	28.01.2013
	KIS Kęty, 32-650 Kęty, ul. Sobieskiego 41	Gmina – OPS Kęty	01.08.2005	01.01.2012
	KIS Klucze, 32-310 Klucze, ul. Zawierciańska 12,	Gmina – OPS Klucze	28.12.2006	10.07.2012
	KIS Kraków, 30-535 Kraków, ul. Krakusa 8	Fundacja Wspierania Rozwoju Społecznego "Leonardo"	14.09.2007	13.06.2012
	KIS Kraków, 31-958 Kraków, ul. os. Górali 19	Rada Miasta Krakowa – MOPS Kraków	04.07.2005	29.16.2012
	KIS Libiąż, 32-590 Libiąż, ul. 9-go Maja 2	Gmina – OPS Libiąż	01.02.2006	20.07.2012
	KIS Nowy Sącz 33-300 Nowy Sącz, ul. Nawojowska 118	Organizacja Pozarządowa Europa Plus	22.04.2013	07.05.2013
	KIS Sułkowice 32-440 Sułkowice, ul. Sportowa 45	Gmina – OPS Sułkowice	03.04.2013	03.04.2013
	KIS Tarnów, 33-100 Tarnów, ul. Krakowska 13/10	Fundacja im. Hetmana Jana Tarnowskiego	28.03.2013	05.04.2013
	KIS Trzebinia, 32-540 Trzebinia, ul. 24 Stycznia 47	Gmina – OPS Trzebinia	10.04.2007	13.06.2012
	KIS Wieprz, 34-122 Wieprz, Wieprz 424	Gmina – OPS Wieprz	19.12.2007	13.06.2012
	KIS Zakopane, 34-500 Zakopane, ul. Kasprusie 35a	MOPS Zakopane	04.08.2008	16.08.2012
	KIS Zielonki, 32-087 Zielonki, ul. Krakowskie Przedmieście 112	Gmina – OPS Zielonki	06.10.2011	28.06.2012
Mazowieckie	KIS Gąbin, 09-530 Gąbin, ul. Stary Rynek 13	Fundacja Q Brak sprawozdania w CAS	01.08.2012	05.10.2012
	KIS Iłża, 27-100 Iłża, Osiedle Staszica 13	Fundacja Q Brak sprawozdania w CAS	01.01.2013	02.04.2013
	KIS Mińsk Mazowiecki „Aktywni” 05-300 Mińsk Mazowiecki,	Gmina - MOPS Mińsk Mazowiecki	11.03.2013	08.04.2013
	KIS Opiniogóra Górna, 06-406 Opiniogóra Górna, ul. Krasieńskiego 4	Gmina – GOPS Opiniogóra Górna	02.01.2013	02.01.2013
	KIS Ostrołęka 07-410 Ostrołęka, ul. Hallera 12	Gmina – MCPR Ostrołęka	01.09.2010	18.02.2013
	KIS Przasnysz, 06-300 Przasnysz, ul. Stanisława Kostki 5	MOPS w Przasnyszu Brak sprawozdania w CAS	15.04.2010	08.04.2013
	KIS Pułtusk, 06-100 Pułtusk, ul. 17 Sierpnia 58,	Gmina Pułtusk – MOPS Pułtusk	12.01.2006	26.06.2012

	KIS Radiówek,05-462 Wiązowna, Radiówek 25	Gmina – OPS Wiązowna	17.07.2010	18.06.2012
	KIS Stoczek, 07-104 Stoczek ul. Węgrowa 22	GOPS w Stoczku	30.12.2013	07.01.2014
	KIS Słupno, 09-472 Słupno,	Gmina – OPS Słupno	01.06.2006	16.09.2013
	KIS Szydłowiec, 25-500 Szydłowiec, ul. Radomska 2	Świętokrzyski Zarząd Wojewódzki Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej w Kielcach	26.04.2013	26.08.2013
	KIS Tłuszcz, 05-240 Tłuszcz, ul. Warszawska 2	Gmina – OPS Tłuszcz	01.06.2011	08.02.2013
	KIS Warszawa-Równa, 03-418 Warszawa, ul. Równa 10/3	Stowarzyszenia „Otwarte Drzwi” Brak sprawozdania w CAS	04.01.2013	28.02.2013
	KIS Warszawa – Targowa 03-448 Warszawa, ul. Targowa 82	Stowarzyszenie Otwarte Drzwi	28.02.2013	28.02.2013
	KIS Warszawa, 00-199 Warszawa, ul. Pokorna 2/608	Fundacja bene Vobis	02.01.2012	18.06.2012 Rozwiązany z dniem 30.06.2013r. uchwałą Zarządu Fundacji
Opolskie	KIS Głuchołazy, 48-340 Głuchołazy, ul. Aleja Jana Pawła II 14	Gmina – OPS Głuchołazy	26.09.2007	24.01.2013
	KIS Nysa, 48-303 Nysa ul. Komisji Edukacji Narodowej 1A		29.08.2005	
	KIS Murów, 46-030 Murów ul. Wolności 20/1	Gmina	11.02.2013	
	KIS Popielów, 46-090 Popielów ul. Powstańców 12		03.04.2008	
	KIS Opole, 45-301 Opole, ul. Małopolska 20A	Rada Miasta Opole	01.07.2007	21.11.2012
Podkarpackie	KIS Dębica, 39-200 Dębica, ul. Akademicka 12	Gmina – OPS Dębica	24.08.2006	11.06.2012
	KIS Jedlicze, 38-460 Jedlicze, ul. Rynek 5,	Rada Miejska w Jedliczu Brak sprawozdania w CAS	09.06.2009	01.01.2012
	KIS Kolbuszowa, 36-100 Kolbuszowa, ul. Jana Pawła II 8	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego "NIL"	30.04.2012	28.05.2012
	KIS Łańcut, 37-100 Łańcut, ul. Piłsudskiego 9,	Gmina – MOPS Łańcut	12.02.2008	06.04.2012
	KIS Mielec, 39-300 Mielec, ul. Pogodna 2,	Gmina – MOPS Mielec	01.06.2009	28.05.2012
	KIS Nisko, 37-400 Nisko, ul. 3-go Maja 10	Gmina – OPS Nisko	02.12.2005	30.05.2012
	KIS Nisko, 37-400 Nisko, ul. Plac Wolności 4	Stowarzyszenie Ruch Pomocy Psychologicznej "Integracja"	02.04.2012	13.07.2012
	KIS Strzyżów, 38-100 Strzyżów, ul. Słowackiego 8	Gmina – MGOPS Strzyżów	01.03.2011	01.01.2012

Podlaskie	KIS Białystok, 15-449 Białystok, ul. Proletariacka 21	Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie "DROGA"	21.03.2011	11.06.2012
	KIS Łapy, 18-100 Łapy, ul. Dolna 4,	Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe	01.03.2012	01.03.2012
	KIS Suwałki, 16-400 Suwałki, ul. Kościuszki 71	Suwałskie Stowarzyszenie WYBÓR	04.01.2010	01.01.2012
	KIS Suwałki, 16-400 Suwałki, ul. Noniewicza 42a	Agencja Rozwoju Regionalnego "ARES" S.A. w Suwałkach	15.05.2013	24.05.2013
	KIS Zabłudów, 16-060 Zabłudów, ul. Rynek 8,	Polskie Stowarzyszenie Doradcze i Konsultingowe	01.03.2012	01.03.2012
Pomorskie	KIS Dzierżoń, 82-440 Dzierżoń, ul. Plac Wolności 1	Rada Miejska w Dzierżoniu	16.03.2006	31.05.2012
	KIS Gdynia, 81-346 Gdynia, ul. Żeromskiego 26	Ognisko Związku Młodzieży Chrześcijańskiej Polska YMCA w Gdyni	01.03.2011	15.02.2013
	KIS Łęgowo, 83-031 Łęgowo, ul. Spacerowa 8A	Fundacji PRAESTERNO/Ośrodek w Rotmance	01.02.2011	18.06.2012
	KIS Mikołajki Pomorskie, 82-433 Mikołajki Pomorskie, ul. Dzierżgońska 2	Rada Gminy Mikołajki Pomorskie	16.03.2006	31.05.2012
	KIS Przechlewo, 77-320 Przechlewo, ul. Szkolna 4,	Rada Gminy Przechlewo	01.12.2012	24.08.2012
	KIS Lasowice Wielkie – Malbork Lasowice Wielkie 17A, 82-200 Malbork	Fundacja Pomocy Dzieciom Poszkodowanym w Wypadkach Komunikacyjnych "Wróć"	01.10.2013	01.10.2013
	KIS Tczew, 83-110 Tczew, ul. Łazienna 5,	Gmina – MPOS Tczew	12.06.2005	31.05.2012
	KIS Wejherowo, 84-200 Wejherowo,	Rada Miasta Wejherowo – MOPS Wejherowo	27.09.2005	31.05.2012
Śląskie	KIS Wicko, 84-352 Wicko, Wicko 39	Rada Gminy Wicko – OPS Wicko	26.07.2005	04.06.2012
	KIS Bojszowy, 43-220 Bojszowy,	GOPS Świerczyniec	28.01.2013	28.02.2013
	KIS Bytom, 41-902 Bytom, ul. Powstańców Warszawskich	Gmina – MOPR Bytom	29.10.2008	15.06.2012
	KIS Częstochowa, 42-217 Częstochowa, ul. Al. Wolności 44,	Stowarzyszenie Wzajemnej Pomocy "AGAPE"	01.06.2012	01.06.2012
	KIS Częstochowa, 42-202 Częstochowa, ul. Krakowska 34	Fundacja Chrześcijańska „Adullam”	01.06.2012	21.02.2013
	KIS Dąbrowa Górnicza, 41-300 Dąbrowa Górnicza, ul. Skibińskiego 1,	Rada Miasta Dąbrowa Górnicza – OPS Dąbrowa Górnicza	13.01.2009	18.06.2012
	KIS Katowice, 40-048 Katowice ul. Kościuszki 44/4,	Instytut Współpracy i Partnerstwa Lokalnego	30.04.2012	30.04.2012
	KIS Katowice, 40-405 Katowice, ul. Oswobodzenia	Śląskie Stowarzyszenie "Ad Vitam Dignam"	14.12.2012	20.12.2012
KIS Katowice,	Centrum Szkoleń i Rozwoju	03.12.2012	03.12.2012	



	40-730 Katowice, ul. Panewnicka 36/2	Osobistego Meritum		
	KIS Koziegłowy 42-350 Koziegłowy, Pl. Moniuszki 14	GMOPS Koziegłowy	01.12.2005	06.03.2013
	KIS Łaziska Górne, 43-173 Łaziska Górne, ul. Wyszyńskiego 8,	Centrum Społecznego Rozwoju w Łaziskach	16.08.2012	20.08.2012
	KIS Piekary Śląskie, 41-940 Piekary Śląskie, ul. Wyszyńskiego 31	Gmina – MOPR Piekary Śląskie	22.04.2010	22.06.2012
	KIS Psary, 42-512 Psary, ul. Szkolna 100	OPS w Psarach	30.05.2007	01.03.2013
	KIS Pszczyna, 43-200 Pszczyna, ul. Kilińskiego 3a	Gmina – OPS Pszczyna	02.11.2004	01.01.2012
	KIS Racibórz 47-400 Racibórz, ul. Karola Miarki 7/1	Stowarzyszenie PERSONA na rzecz Promocji i Ochrony Zdrowia Psychicznego	11.02.2013	27.02.2013
	KIS Ruda Śląska, 41-709 Ruda Śląska, ul. Markowej 20	Gmina – MOPS Ruda Śląska	19.03.2007	26.06.2012
	KIS Siewierz, 42-470 Siewierz, ul. Żwirki i Wigury 26 m 1	OPS Siewierz	28.07.2008	01.03.2013
	KIS Sosnowiec, 41-200 Sosnowiec, ul. Naftowa 35	Gmina – MOPS Sosnowiec	11.04.2011	01.01.2012
	KIS Szczekociny, 42-455 Szczekociny, ul. Plac Panny Marii 6	Caritas Diecezji Kieleckiej	15.03.2006	17.01.2013
	KIS Tarnowskie Góry 42-612 Tarnowskie Góry, ul. Opatowicka 112	Stowarzyszenie „Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych”	03.01.2012	27.02.2013
	KIS Zabrze, 41-800 Zabrze, ul. Plac Krakowski 4	Rada Miasta Zabrze – MOPS Zabrze	02.05.2008	02.01.2013
Świętokrzyskie	KIS Busko – Zdrój, 28-100 Busko-Zdrój, ul. Lipowa 1	Caritas Diecezji Kieleckiej	15.03.2006	08.06.2012
	KIS Chałupki, Gm. Morawica ul. Wapiennikowa 1	Stowarzyszenie Arka Nadziei w Kielcach	01.01.2013	
	KIS Jędrzejów, 28-300 Jędrzejów, ul. Jana Pawła II 3	Caritas Diecezji Kieleckiej	15.03.2006	08.06.2012
	KIS Kielce , 25-020 Kielce, ul. Chęcińska 1	Rada Miasta Kielce – MOPS w Kielcach	09.02.2006	18.01.2013
	KIS Kielce, 25-606 Kielce 11, ul. Jagiellońska 42 a	Świętokrzyski Klub Abstynentów "RAJ"	21.08.2008	06.06.2012
	KIS Kielce, 25-363 Kielce ul. Wesoła 54	Caritas Diecezji Kieleckiej	15.06.2006	01.01.2012
	KIS Końskie, 26-200 Końskie, ul. Armii Krajowej 22	Gmina – MGOPS Końskie	08.03.2011	31.05.2012
	KIS Ostrowiec Św., 27-400 Ostrowiec Św.,	Fundacja "Pomocna Dłoń"	14.12.2010	18.06.2012
	KIS Sędziszów,	Caritas Diecezji Kieleckiej	20.03.2007	01.01.2012

	28-340 Sędziszów, ul. Kwiatowa 14			
	KIS Skarżysko- Kamienna 26-110 Skarżysko-Kamienna,	Gmina – MOPS Skarżysko- Kamienna	02.08.2008	11.06.2012
Warmińsko – Mazurskie	KIS Działdowo, 13-200 Działdowo,	Gmina – MOPS Działdowo	4.07.2006	14.01.2013
	KIS Działdowo, 13-200 Działdowo,	Rada Gminy Działdowo – jednostka organizacyjna gminy	22.05.2005	07.08.2012
	KIS Elbląg, 82-300 Elbląg, ul. Browarna 85	Gmina – OPS Elbląg	29-05-2005	15.01.2013
	KIS Ełk, 19-300 Ełk, ul. Kościuszki 28	Rada Gminy Ełk – jednostka organizacyjna gminy	29.10.2010	30.05.2012
	KIS Frombork,14-530 Frombork, ul. Młynarska 5b	Rada Gminy Frombork – MGOPS Frombork	11.01.2005	01.01.2013
	KIS Iława, 14-200 Iława, ul. Gdańska 10,	Stowarzyszenie „Przystań”	24-07.2012	01.10.2013
	KIS Iława Obrońców 14-200 Iława, ul. Westerplatte 5,	Gmina – MOPS Iława	01.01.2007	12.12.2012
	KIS Janowiec Kościelny, 13-111 Janowiec Kościelny	Rada Gminy – jednostka organizacyjna gminy	15.12.2004	21.12.2012
	KIS Janowo, 13-113 Janowo, ul. Przasnyska 51	Rada Gminy – jednostka organizacyjna gminy	20.04.2005	01.01.213
	KIS Jeziorany, 11-320 Jeziorany, ul. Kajki 20	Urząd Miasta – jednostka organizacyjna gminy	01.01.2005	01.01.2013
	KIS Kolno, 11-311 Kolno, Kolno 38	Gmina – OPS Kolno	01.02.2007	08.01.2013
	KIS Korsze, 11-430 Korsze, ul. Mickiewicza 13	Gmina – OPS Korsze	01.04.2005	01.01.2013
	KIS Kozłowo, 13-124 Kozłowo, Kozłowo 61	Rada Gminy Kozłowo- jednostka organizacyjna gminy	29.03.2007	21.12.2012
	KIS Kętrzyn, ul. Kościuszki 2, 11-400 Kętrzyn	Gmina Kętrzyn	25.01.2005	08.01.2013
	KIS Kurzętnik. ul. Dworcowa 8, 13-306 Kurzętnik	Gmina Kurzętnik	13.05.2005	18.01.2013
	KIS Olsztynek			
	KIS Lidzbark Warmiński, 11-100 Lidzbark Warmiński,	Gmina – GOPS Lidzbark Warmiński	01.01.2005	01.01.2013
	KIS Lubawa - Mortęgi, 14-260 Lubawa, Mortęgi 44	Gmina Lubawa – OPS Lubawa	30.05.2005	15.01.2013
	KIS Mszanowo, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie, ul. Podleśna 1	Gmina Mszanowo - GOPS	07.05.2007	01.01.2013
	KIS Nidzica, 13-100 Nidzica ul. Kolejowa 5,	Gmina Nidzica - OPS	01.05.2005	12.06.2012
	KIS Nowe Miasto Lubawskie, 13-300 Nowe Miasto Lubawskie, ul. Działyńskich 2a	Rada Miejska – MOPS Miasto Lubawskie	19.12.2006	04.02.2013
	KIS Olecko, 19-400 Olecko, ul. Kolejowa 31	Gmina - MOPS	24.05.2005	18-01- 2013
	KIS Ometa,11-130 Ometa, ul. 1 Maja 6	Gmina – OPS Ometa	21.05.2005	04.01.2013
	KIS Piecki,11-700 Piecki,	Gmina – OPS Piecki	01.01.2005	26.06.2012

	ul. 1 Maja 6			
	KIS Pisz, 12-200 Pisz, ul. Wąglicka 1,	Gmina - MGOPS	19.04.2006	09.01.2013
	KIS Prostki, 19-335 Prostki, ul. Krótka 5	Gmina – GOPS Prostki	13.12.2010	06.12.2012
	KIS Purda, 11-030 Purda, Purda 12A	Gmina – GOPS Purda	01.06.2005	06.06.2012
	KIS Szczytno, 12-100 Szczytno, ul. Bohaterów Westerplatte 12	Rada Miasta – MOPS Szczytno	12.12.2005	30.11.2012
	KIS Świątki, 11-008 Świątki, Świątki 87,	Gmina – OPS Świątki	30.03.2005	12.12.2012
	KIS Świątajno, 12-140 Świątajno, ul. Grunwaldzka 13/c	Gmina – OPS Świątajno	01.09.2011	21.12.2012
	KIS Wieliczki, 19-404 Wieliczki, ul. Lipowa 16	Gmina – OPS Wieliczki	01.03.2009	26.07.2012
	KIS Barciany			
Wielkopolskie	KIS Czempin, 64-020 Czempin, ul. Parkowa 2	Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi	30.12.2011	17.09.2012
	KIS Karpicko, 64-200 Wolsztyn, ul. Rolna 1	Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi	30.12.2011	17.09.2012
	KIS Kłodawa, 62-650 Kłodawa, ul. Poznańska 1	Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi	30.12.2011	17.09.2012
	KIS Konin, 62-500 Konin, Margaretkowa 1,	Stowarzyszenie "Działajmy Razem"	01.01.2012	18.06.2012
	KIS Konin, 62-510 Konin, ul. Sosnowa 16	Rada Miasta – MOPS Konin	18.05.2006	20.06.2012
	KIS Puszczykowo, 62-040 Puszczykowo ul. Wczasowa 8a	Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi	25.10.2010	17.09.2012
	KIS Środa Wlkp., 63-000 Środa Wlkp., ul. Surzyńskich 2	Stowarzyszenie "Działajmy Razem"	01.02.2012	18.06.2012
	KIS Wronki, 64-510 Wronki, ul. Powstańców Wielkp.23	Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi	23.01.2012	17.09.2012
	KIS Borek Wielkopolski	B Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi	3.01.2013	20.05.2013
	KIS Kalisz	MOPS Kalisz	3.01.2013	20.04.2013
	KIS Komorniki	Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi	3.01.2013	20.05.2013
	KIS Kórnik	Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi	3.03.2013	27.05.2013
	KIS Mosina	Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi	3.01.2013	27.05.2013
	KIS Karpicko	Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi	30.12.2011	17.09.2012
Zachodniopomo rskie	KIS Koszalin, 75-950 Koszalin, ul. Morska 43	Rada Miasta – MOPS Koszalin	08.05.2008	30.06.2012
	KIS Recz, ul. Ratuszowa 7, 73- 210 Recz	Gmina – MGOPS Recz	07.05.2006	13.11.2013
	KIS Pełczyce, ul. Ogrodowa 11B, 73-260 Pełczyce	Rada Gminy	23.08.2013	25.10.2013
	KIS Brojce, ul. Długa 48, 72- 304 Brojce	Rada Gminy	01.06.2012	10.04.2013

KIS Bobolice, ul. Jedności Narodowej 13, 76-020 Bobolice	Gmina –MGOPS Bobolice	23.07.2007	10.04.2013
KIS Unieście / Mielno ul. 6-GO MARCA 35, 76-032 MIELNO	Gmina – GOPS Mielno	01.07.2007	11.03.2013
KIS Dobrzany, ul. Staszica 56, 73-130 Dobrzany	Fundacja Pod Aniołem	15.01.2013	15.01.2013
KIS Wałcz, ul. Nowomiejska 4, 78-600 Wałcz	Gmina – OPS Wałcz	01.06.2008	27.06.2013
KIS Łobez, 73-150 Łobez ul. Bema 27	Stowarzyszenie "Współistnienie"	12.04.2012	16.11.2012
KIS Szczecin, ul. Papieża Jana Pawła II 42, 70-415 Szczecin	Miasto Szczecin – MOPS Szczecin	05.03.2012	09.08.2013
KIS Szczecinek, 78-400 Szczecinek	Rada Miasta – MOPS Szczecinek	15.9.2006	01.01.2013

# CZĘŚĆ DRUGA

## RAPORT Z BADAŃ OCENY ROZWIĄZAŃ PRAWNYCH USTAWY O ZATRUDNIENIU SOCJALNYM

W badaniu dotyczącym oceny funkcjonujących rozwiązań ustawy z dn. 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym wzięło łącznie udział 697 respondentów, z tego:

- 1) 107 respondentów instytucjonalnych, objętych:
  - a) ankietą konsultacyjną – 100 instytucji,
  - b) ankietą o współpracy z podmiotami zatrudnienia socjalnego – 107 instytucji,
- 2) 590 respondentów indywidualnych, będących uczestnikami zajęć w centrach i klubach integracji społecznej.

Lista imienna respondentów instytucjonalnych przedstawiona została w załączniku nr 1 do II Części.

### **I. BADANIE – OCENA OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW O ZATRUDNIENIU SOCJALNYM**

Badanie w zakresie oceny obowiązujących przepisów ustawy prowadzone było za pomocą ankiety konsultacyjnej, której konstrukcja odpowiadała przyjętemu układowi rozdziałów ustawy, a więc zawiera bloki badawcze dotyczące: katalogu osób, zasad tworzenia centrów integracji społecznej, zasad ich działalności, zasad kierowania do zajęć w centrach, zatrudnienia wspieranego, oraz zajęć w klubach integracji społecznej. Ankieta konsultacyjna skierowana została do dwóch grup respondentów:

- a) Grupa „CIS/KIS” – reprezentowana przez centra i kluby integracji społecznej,
- b) Grupa „Otoczenie CIS/KIS” – reprezentowana przez Wydziały Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich, Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej Marszałkowskich Urzędów, Wojewódzkie Urzędy Pracy, ośrodki pomocy społecznej, powiatowe urzędy pracy oraz organizacje pozarządowe.

## Ocena katalogu osób objętych ustawą (rozdział I ustawy)

Pytania ankiety koncentrowały się na zakresie rodzajowym wskazywanego w ustawie katalogu osób, które mogą uczestniczyć w zajęciach reintegracji społecznej i zawodowej, oraz na ocenie dwóch pojęć prawnych: „absolwent centrum integracji społecznej” i „absolwent klubu integracji społecznej”.

**Pytanie nr 1:** *Jak oceniasz zdefiniowany w art.1 ust.2 ustawy katalog osób uprawnionych do korzystania z usług reintegracji społecznej i zawodowej?*

Według 75% respondentów Grupy „CIS/KIS”, aktualnie obowiązujący katalog jest wystarczająco zdefiniowany oraz nie wymaga modyfikacji prawnych. Pozostała część ankietowanych w tej grupie (25%) zaprezentowała opinię odwrotną. W grupie „Otoczenie CIS/KIS” można stwierdzić analogiczną sytuację, bowiem 60% respondentów uznało katalog za niewymagający żadnych zmian. Pozostali przedstawiciele tej grupy (40%) byli odmiennego zdania, uznając za konieczne dokonanie modyfikacji na liście katalogowej osób. Wyniki badania wskazują, że w zakresie opinii o obecnym katalogu osób, objętych przepisami ustawy istnieje przewaga poglądów o wystarczającej liście rodzajowej, niewymagającej zmian. Ten pogląd wyrażają praktycznie wszyscy respondenci z wyjątkiem reprezentantów ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie (OPS/PCPR), gdzie 55% badanych jednostek opowiada się za rozszerzeniem katalogu ustawowego. Prezentację indywidualnych opinii w obu grupach respondentów instytucjonalnych przedstawia tablica nr 1.

**Tabl.1.** *Indywidualizowana ocena stopnia zdefiniowania katalogu osób, określonych w ustawie*

Katalog osób	Liczba jednostek respondentów								
	Ogółem respondenci	Grupa „CIS/KIS”		Grupa „Otoczenie CIS/KIS”					
		CIS	KIS	WUP	PUP	ROPS	OPS/PCPR	NGO	WPS Urzędów Wojew.
Pełny – wystarczająco zdefiniowany	67	26	8	4	4	2	9	1	13
Niepełny – wymagający uzupełnienia	33	4	6	1	1	4	11	3	3
<b>Razem</b>	<b>100</b>	<b>30</b>	<b>14</b>	<b>5</b>	<b>5</b>	<b>6</b>	<b>20</b>	<b>4</b>	<b>16</b>

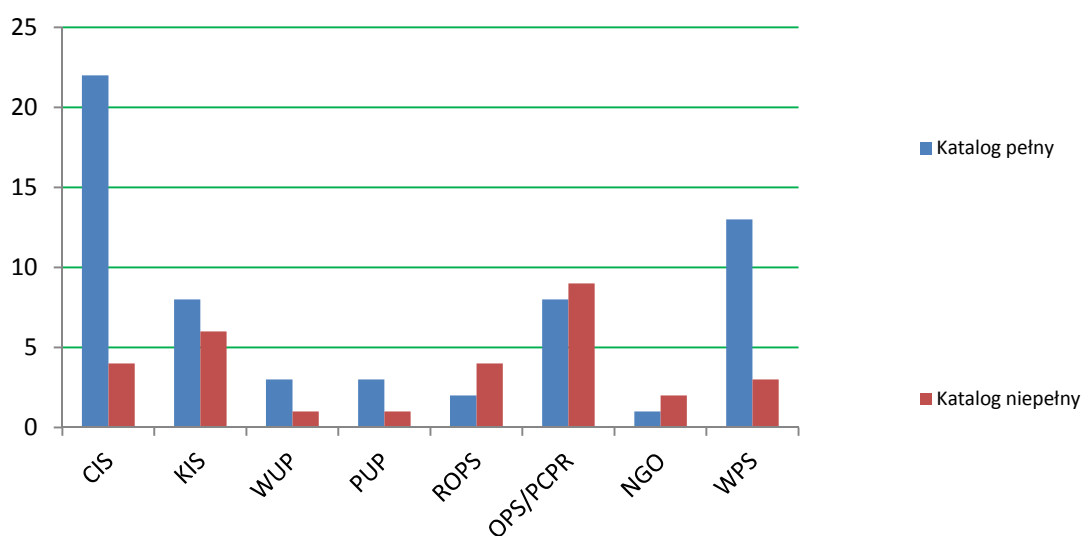
- dominująca cecha w grupie „Respondenci ogółem”

- dominujący respondent

Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

W grupie respondentów opowiadających się za dokonaniem zmian w katalogu osób, które powinny korzystać z rozwiązań ustawy o zatrudnieniu socjalnym wymienia się m.in. o takie osoby jak: (a) osoby młodei absolwenci szkół, (b) osoby niepracujące będące ofiarami przemocy w rodzinie, (c) osoby bezrobotne bez względu na okres pozostawania bez pracy, (d) osoby powyżej 60 roku życia pozostające bez zatrudnienia oraz (e) osoby, które zostały określone w lokalnych diagnozach i strategiach.

**Wykres 1.** Rozkład ocen instytucji o ustawowym katalogu osób, korzystających z usług zatrudnienia socjalnego



Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

Ważnym wskazaniem respondentów obu grup, odnoszącym się do ustawowej konstrukcji katalogu osób, jest stwierdzenie potrzeby ujednoczenia pojęć używanych w przepisie art.1 ust.2 ustawy o zatrudnieniu socjalnym z przepisem art. 7 ustawy o pomocy społecznej (grupy osób oraz powody korzystania z pomocy społecznej).

**Pytanie nr 2:** *Czy jesteś za umożliwieniem niektórym osobom, spoza listy nieuprawnionych, skorzystania z usług reintegracji społecznej i zawodowej?*

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym od samego początku sformułowała również grupę osób, które nie mogą być objęte wsparciem przepisów tej ustawy (np. osoby, które mają prawo do zasiłku dla bezrobotnych, do zasiłku przedemerytalnego, do świadczenia przedemerytalnego, do renty strukturalnej, do renty z tytułu niezdolności do pracy oraz emerytury). Lista ta wywołuje w praktyce dyskusje i różne głosy podczas kolejnych projektów nowelizacji. W wyniku badania tej kwestii uzyskano następujący rezultat:

- Nie ma zdecydowanej przewagi w ocenach, co do włączenia lub pozostawienia bez zmian listy osób, dotychczas nieuprawnionych do korzystania z usług reintegracji społecznej, mimo, że 40% Grupy CIS/KIS” oraz 50% Grupy „Otoczenie CIS/KIS” opowiada się za rozważeniem włączenia tych grup do katalogu korzystających z usług.
- Instytucje i podmioty z obszaru pomocy społecznej, w przeważającej większości, są za pozostawieniem dotychczasowego układu, czyli uznają, że określone w art. 1 ust. 3 grupy osób są w lepszej sytuacji życiowej (w tym ekonomicznej) niż osoby uznane za zagrożone wykluczeniem społecznym.

Szczegółowe zestawienie uzyskanych głosów zawiera tablica nr 2.

**Tabl.2.** Zindywidualizowana ocena problemu grup osóbnieuprawnionych do usług reintegracji społecznej i zawodowej.

Ocena	Liczba jednostek respondentów								
	Ogółem respondenci	Grupa „CIS/KIS”		Grupa „Otoczenie CIS/KIS”					
		CIS	KIS	WUP	PUP	ROPS	OPS/PCPR	NGO	WPS Urzędów Wojew.
Włączyć do zajęć	48	5	10	2	3	4	17	2	5
Pozostawić bez zmian	52	25	4	3	2	2	3	2	11
<b>Razem</b>	<b>100</b>	<b>30</b>	<b>14</b>	<b>5</b>	<b>5</b>	<b>6</b>	<b>20</b>	<b>4</b>	<b>16</b>

- dominacja cecha w grupie „Respondenci ogółem”

- dominujący respondent

Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

Ostateczny wynik dotyczący ewentualnego włączenia nowych grup osób do ustawowego katalogu osób uprawnionych do usług reintegracji społecznej i zawodowej ukształtował się na poziomie 54% respondentów ogółem opowiadającym się za *status quo*.

**Pytanie nr 3:** *Jak oceniasz wprowadzenie do ustawy od 2011 r. nowych pojęć – „absolwent centrum integracji społecznej”, oraz „absolwent klubu integracji społecznej”?*

Oba pojęcia funkcjonują od niedawna w słowniku legislacyjnym ustawy, a ich wprowadzenie związane było m.in. z kwestią uznania i potraktowania w sposób uprzywilejowany tych, którzy ukończyli pozytywnie zajęcia w obu podmiotach zatrudnienia socjalnego i mogą być preferencyjnie traktowani w urzędach pracy w trakcie procedur ubiegania się o dotacje z Funduszu Pracy na utworzenie własnych miejsc pracy.



Dla większości instytucjonalnych respondentów pojęcia te odbierane są pozytywnie, bowiem pozwalają wpływać na postawy pozostałych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, szczególnie kiedy charakteryzują się one postawą roszczeniową oraz niechęcią do gotowości współpracy z instytucjami pomocy i integracji społecznej. Wśród odpowiedzi zdarzył się również przeciwny pogląd, skłaniający się w kierunku bardzo skrajnym, np. (cyt.): „*pojęcia stygmatyzujące, nie wnoszące niczego.*” Był on jednak pojedynczą opinią, wyrażoną przez organizację pozarządową, preferującą równościową zasadę traktowania uczestników różnego rodzaju projektów i programów.

Zestawienie uzyskanych odpowiedzi przedstawia tablica nr 3.

**Tabl.3.** *Opinia respondentów instytucjonalnych na temat pojęć: „absolwent”.*

Ocena	Liczba jednostek respondentów								
	Ogółem respondenci	Grupa „CIS/KIS”		Grupa „Otoczenie CIS/KIS”					
		CIS	KIS	WUP	PUP	ROPS	OPS/PCPR	NGO	WPS Urzędów Wojew.
Pozytywna wdrożenia pojęć	67	23	9	3	3	4	14	3	8
Negatywna wdrożenia pojęć	7	0	1	0	0	1	3	1	1
Brak zdania na temat pojęć	26	7	4	2	2	1	3	0	7
<b>Razem</b>	<b>100</b>	<b>30</b>	<b>14</b>	<b>5</b>	<b>5</b>	<b>6</b>	<b>20</b>	<b>4</b>	<b>16</b>

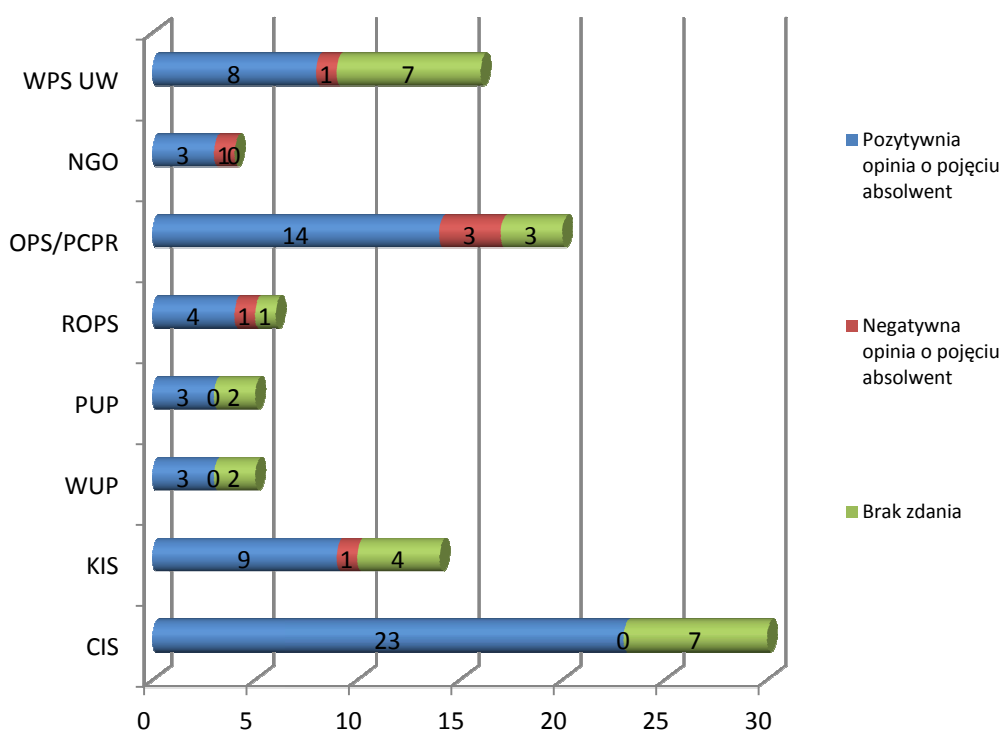
- dominacja cecha w grupie „Respondenci ogółem”

- dominujący respondent

Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

Generalnie, instytucje obszaru pomocy społecznej (OPS, PCPR, WPS UW) oraz podmioty zatrudnienia socjalnego, pozytywnie oceniają wprowadzenie do rozwiązań ustawy pojęć „absolwent centrum integracji społecznej” i pojęcie „absolwent klubu integracji społecznej”, bowiem spowodowało to zmianę nastawienia (częściej wyrażana jest gotowość do współpracy z pracownikami socjalnymi) osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej do proponowanych form aktywizacji. Zestawienie uzyskanych odpowiedzi przedstawia wykres 2.

**Wykres 2. Ocena wprowadzenia do ustawy pojęcia „absolwent centrum” oraz „absolwent klubu”**



Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

Ważnym postulatem w opinii 90% respondentów instytucjonalnych, zaliczonych do obu grup, a więc „CIS/KIS” oraz „Otoczenie CIS/KIS”, jest konieczność rozważenia możliwości wydłużenia okresu ważności wydawanych zaświadczeń (absolwent) w kontekście procedur ubiegania się o środki dotacji z Funduszu Pracy oraz sprecyzowanie okresu obowiązywania i utraty tego statusu.

### ***Ocena zasad tworzenia centrum integracji społecznej (rozdział II ustawy)***

Ten blok tematyczny obejmował trzy pytania związane z procedurami ubiegania się o status Centrum przez instytucje wskazane w ustawie o zatrudnieniu socjalnym jako instytucje tworzące ten podmiot zatrudnienia socjalnego, a mianowicie:

- *Pytanie nr 1: Czy obecna procedura nadawania statusu Centrum wymaga zmian?*

- *Pytanie nr 2: Czy składanie wniosku o nadanie statusu powinno być obligatoryjnie uzupełnione informacją o przyrzeczeniu środków finansowych, o których mowa w art. 7 i art.8 ustawy?*
- *Pytanie nr 3: Jak oceniasz regułę fakultatywności przepisu art. 8 ustawy?*

Analiza odpowiedzi na pierwsze pytanie wskazała generalnie jednomyślność wszystkich respondentów, którzy uznali, że nie zachodzi potrzeba dokonywania zasadniczych zmian legislacyjnych w obecnej procedurze. Były jednak zgłoszone trzy propozycje, które powinny zostać rozważone:

- a) sprawa wydawania decyzji przez Wojewodę dla instytucji tworzącej centrum integracji społecznej, która posiada siedzibę w innym województwie oraz zachowania statusu przy zmianie siedziby przez taką instytucję (chodzi głównie o organizacje pozarządowe),
- b) kwestia przyjmowania wniosków o nadanie statusu przez cały rok kalendarzowy, a nie w określonym czasie (kwiecień, wrzesień),
- c) problem ujednolicenia wzoru o nadanie statusu centrum oraz powszechności jego stosowania na obszarze całego kraju.

W obszarze tematycznym badania dwa problemy były bardziej istotnymi, a mianowicie: (a) kwestia przyrzeczeń finansowych w momencie składania wniosku o nadanie statusu, oraz (b) problem fakultatywności przyznawania przez marszałka województwa środków finansowych na pierwsze wyposażenie oraz pierwsze 3 miesiące funkcjonowania nowego centrum integracji społecznej.

Wyniki badania obu problemów są następujące:

***Pytanie nr 2: Czy składanie wniosku o nadanie statusu powinno być obligatoryjnie uzupełnione informacją o przyrzeczeniu środków finansowych, o których mowa w art. 7 i art.8 ustawy?***

Odpowiedzi ankietowe zostały ukształtowane przez respondentów „Grupa CIS/KIS” oraz tych instytucji z grupy „Otoczenie CIS/KIS”, które rozpatrują wnioski o nadanie statusu centrum integracji społecznej oraz przyznają środki finansowe. Zestawienie otrzymanych odpowiedzi przedstawia tablica nr 4.

**Tabl.4. Potrzeba obligatoryjności przyrzeczenia środków finansowych przy składaniu wniosku o nadanie status centrum**

Ocena	Liczba jednostek respondentów								
	Ogółem respondenci	Grupa „CIS/KIS”		Grupa „Otoczenie CIS/KIS”					
		CIS	KIS	WUP	PUP	ROPS	OPS/PCPR	NGO	WPS Urzędów Wojew.
Tak – obligatoryjność informacji wraz z wnioskiem	45	6	0	3	3	5	12	0	16
Nie – nie ma potrzeby zmian w ustawie.	41	24	0	2	2	1	8	4	0
<b>Razem</b>	<b>86<sup>1</sup></b>	<b>30</b>	<b>0<sup>1</sup></b>	<b>5</b>	<b>5</b>	<b>6</b>	<b>20</b>	<b>4</b>	<b>16</b>

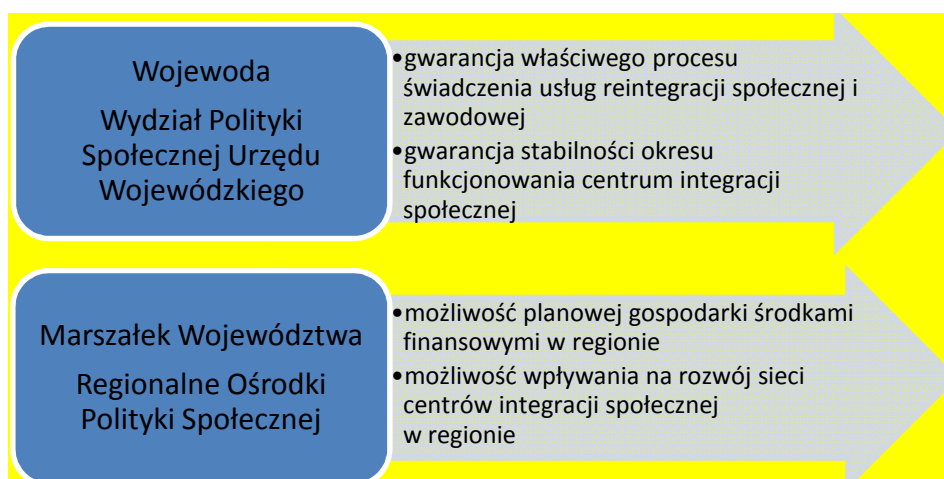
<sup>1</sup> Uwaga: na to pytanie KIS nie udzielał odpowiedzi, stąd też liczba ogółem respondentów instytucjonalnych wynosi 76 jednostek.

- dominująca cecha w grupie „Respondenci ogółem”
- dominujący respondent

Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

W przypadku instytucji nadających status Centrum, tj. Wojewodów a w ich imieniu działających Wydziałów Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich, a także instytucji wspierających finansowo pierwsze miesiące działania centrów integracji społecznej, tj. Marszałków Województw a w ich imieniu działających Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej, dysponowanie przez instytucje tworzące centra przyrzeczeniem otrzymania środków finansowych jest zrozumiałe i uzasadnianie następująco:

#### **UZASADNIENIE DLA WPROWADZENIA REGUŁY „ PRZYRZECZENIA ŚRODKÓW” NA ETAPIE ROZPATRYWANIA WNIOSKU O NADANIE STATUSU CENTRUM**



Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

Centra Integracji Społecznej wyrażając swoją opinię znalazły się w grupie respondentów opowiadających się za dotychczasowymi rozwiązaniami w tej części ustawy (24 jednostki na 30). Jeśli uwzględni się, że w strukturze instytucji tworzących centra integracji społecznej przewagę mają organizacje pozarządowe, to jedynym wytłumaczeniem takiego stosunku do problemu może być kwestia uciążliwości procesu administracyjnego zdobywania (ubiegania się) dokumentów poświadczających przyrzeczenie przyznania kwot dotacji, czego z natury rzeczy organizacje pozarządowe nie lubią.

***Pytanie nr 3: Jak oceniasz regułę fakultatywności przepisu art. 8 ustawy?***

Przepis art. 8 ustawy o zatrudnieniu socjalnym wprowadził zasadę „może przyznać Centrum”, co w odczuciu wielu działających centrów integracji społecznej, a szczególnie instytucji, które je utworzyły powoduje w praktyce wiele komplikacji w zbilansowaniu budżetów w pierwszych miesiącach działalności.

Ostatecznie jednak 60% centrów integracji społecznej, biorących udział w badaniu opowiada się za utrzymaniem obecnej zasady. Podobne stanowisko wyrażają także wszystkie Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej oraz 75% badanych Wydziałów Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich.

Ze strony instytucji reprezentujących Wojewodów oraz Marszałków Województw podczas badania zgłoszono ważne postulaty:



- a) *po pierwsze*, uszczegółowienie terminu przyznania dotacji na pierwsze wyposażenie i pierwsze 3 miesiące działania, tak aby stworzyć warunki dla oczekujących pozwalające podjąć decyzje planistyczno-finansowe, gwarantujące utrzymanie ciągłości wykonywania zadań w pierwszych 6 miesiącach,
- b) *po drugie*, wprowadzenie ustawowego upoważnienia dla marszałka województwa do ograniczania wysokości dotacji na pierwsze wyposażenie oraz pierwsze 3 miesiące działalności CIS przy uwzględnieniu następujących przesłanek: (a) stopnia w jakim nowoutworzone centrum przyczyni się do zmniejszania skali wykluczenia społecznego w regionie, (b) korzyści jakie uzyska region z rozpoczęcia działalności nowo utworzonego centrum oraz (c) dostępności środków przewidzianych w województwie na realizację programu przeciwdziałania i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Wyniki badania opinii poszczególnych respondentów przedstawia tablica 5

**Tabl.5.** Respondenci wg opinii o fakultatywności decyzji marszałka województwa o przyznaniu środków na pierwsze wyposażenie i pierwsze 3 miesiące działania centrum integracji społecznej

Ocena	Liczba jednostek respondentów								
	Ogółem respondenci	Grupa „CIS/KIS”		Grupa „Otoczenie CIS/KIS”					
		CIS	KIS	WUP	PUP	ROPS	OPS/ PCPR	NGO	WPS Urzędów Wojew.
Pozytywnie – reguła nie wymaga zmian	65	18	0	4	4	6	18	3	12
Negatywnie – powinna nastąpić zmiana	21	12	0	1	1	0	2	1	4
<b>Razem</b>	<b>86<sup>1</sup></b>	<b>30</b>	<b>0<sup>1</sup></b>	<b>5</b>	<b>5</b>	<b>6</b>	<b>20</b>	<b>4</b>	<b>16</b>

<sup>1</sup> Uwaga: na to pytanie KIS nie udzielał odpowiedzi, stąd też liczba ogółem respondentów instytucjonalnych wynosi 86 jednostki

 - dominująca cecha w grupie „Respondenci ogółem”  
 - dominujący respondent

Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

W badaniu opinii na temat fakultatywności decyzji marszałka województwa o przyznawaniu środków finansowych na wyposażenie oraz pierwsze trzy miesiące działalności nowoutworzonego centrum integracji społecznej nie wypowiedzieli się przedstawiciele klubów integracji społecznej, bowiem ten problem ich nie dotyczy.

### ***Ocena zasad działalności centrum integracji społecznej (rozdział III ustawy)***

Opinie w tym bloku tematycznym wyraziło 86 respondentów, z wyjątkiem grupy reprezentującej kluby integracji społecznej. Respondenci udzielali odpowiedzi na 3 pytania:

- Pytanie nr 1: *Czy źródła finansowania działalności Centrum określone w ustawie są wystarczające?*
- Pytanie nr 2: *Jak oceniasz rozwiązanie prawne w zakresie korzystania ze środków finansowych wojewódzkiego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na działalność Centrum?*
- Pytanie nr 3: *Jak oceniasz obowiązujące reguły przepisu art.10 ustawy w sprawie ustalania kwoty dotacji na działalność centrum?*

Wyniki badania obejmującego trzy pytania są zaprezentowane zbiorczym zestawieniu w tabelicy 6.

**Tabl.6. Opinia o zasadach działalności centrów integracji społecznej w kontekście źródeł finansowania**

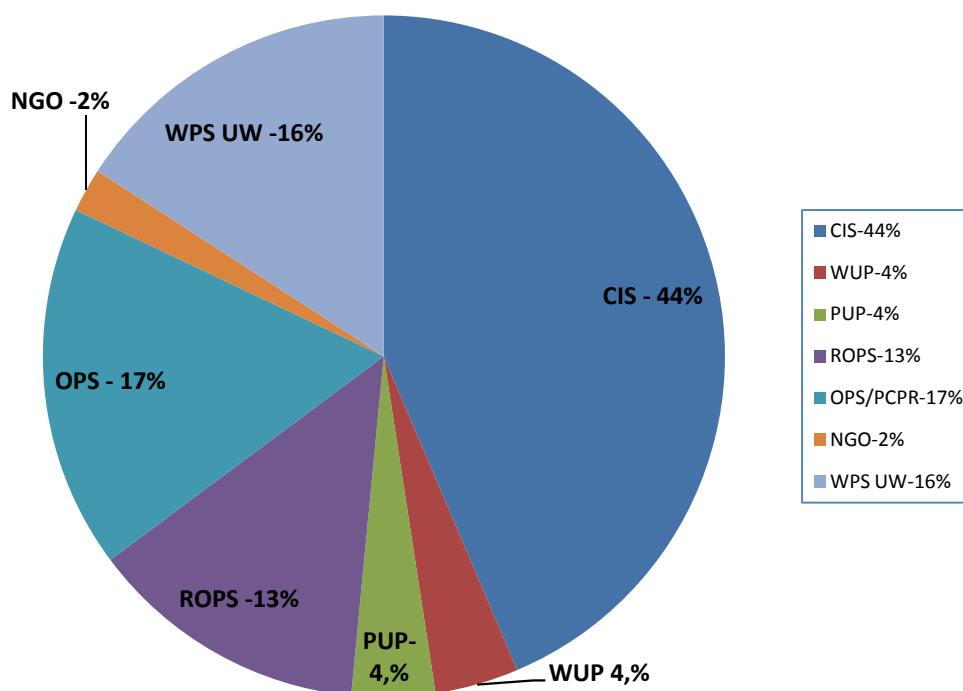
Respondent	Pytanie nr 1			Pytanie nr 2		Pytanie nr 3	
	Tak – nie wymagają zmian	Nie - wymagają uzupełnienia	Całkowita zmiana	Pozytywnie	Negatywnie	Pozytywnie	Negatywnie
CIS (30)	10	20	0	20	10	18	12
WUP (5)	3	2	0	5	0	5	0
PUP (5)	3	1	1	4	1	5	0
ROPS (6)	0	6	0	3	3	3	3
OPS/PCPR (20)	12	6	2	16	4	18	2
NGO (4)	3	1	0	4	0	4	0
WPS UW (16)	9	6	1	10	6	13	3
<b>Razem</b>	<b>40</b>	<b>42</b>	<b>4</b>	<b>62</b>	<b>24</b>	<b>66</b>	<b>20</b>
	<b>86 respondentów</b>			<b>86 respondentów</b>		<b>86 respondentów</b>	

- dominujący respondenci instytucjonalni

Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

Zagadnienie finansowania bieżącej działalności centrów integracji społecznej, określają przepisy art.10 ust.1 oraz ust.1a, które wskazują na cztery podstawowe źródła finansowania. Badani respondenci w 53 % opowiedzieli się za uzupełnieniem ustawowej listy źródeł finansowania. Wśród zwolenników zmian 44% stanowią centra integracji społecznej.

**Wykres 3. Zwolennicy zmian źródeł finansowania centrów integracji społecznej**



Źródło: opracowanie na podstawie danych z badań ankietowych IRSS 2013 r.

**Źródło:** opracowanie na podstawie propozycji instytucji i podmiotów zatrudnienia socjalnego zgłoszonych podczas badań ankietowych IRSS 2013 r.

### **Ocena zasad stosowania zatrudnienia wspieranego (rozdział VI ustawy)**

Zatrudnienie wspierane jest drugim etapem realizacji indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego, mimo braku jednoznaczności tego określenia w przepisach ustawy, a tym samym różnego podejścia do tego instrumentu pomocy i wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Nie wchodząc w polemikę interpretacji przepisów ustawy o zatrudnieniu socjalnym, kwestia tzw. zatrudnienia wspieranego została zbadana pod kątem oceny potrzeby dokonania zmian w określeniu form stosowanego instrumentu, a także po kątem oceny zastosowanych mechanizmów zachęcających pracodawców do współpracy w jego stosowaniu.

Kwestia „zatrudnienia wspieranego” badana była za pomocą dwóch pytań:

**Pytanie nr 1:** Czy przyjęte formy zatrudnienia wspieranego wymagają zmian?



**Pytanie nr 2:** Czy rozwiązania art. 16 ust. 2 są zachęcające dla pracodawców do korzystania z zatrudnienia wspieranego?

Wyniki ankiety w tym zakresie przedstawia tablica 8.

**Tabl.8.** *Opinia o instrumencie „zatrudnienie wspierane”*

Respondent	Pytanie nr 1		Pytanie nr 2	
	Wymaga zmiany	Nie wymaga – jest wystarczający w zakresie zastosowanych mechanizmów	Tak – zachęcają do stosowania zatrudnienia wspieranego	Nie – są mało atrakcyjne dla pracodawców
CIS (30)	18	12	14	16
WUP (5)	0	5	5	0
PUP (5)	0	5	5	0
ROPS (6)	1	5	4	2
OPS/PCPR (20)	3	17	12	8
NGO (4)	2	2	2	2
WPS UW (16)	1	15	12	4
<b>Razem</b>	<b>25</b>	<b>61</b>	<b>54</b>	<b>32</b>
	<b>86 respondentów<sup>1</sup></b>		<b>86 respondentów<sup>1</sup></b>	

<sup>1</sup> Uwaga: na to pytanie KIS nie udzielał odpowiedzi, stąd też liczba ogółem respondentów instytucjonalnych wynosi 86 jednostki

 - dominacja w grupie „Respondenci ogółem”  
 - dominujący respondenci instytucjonalni

Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

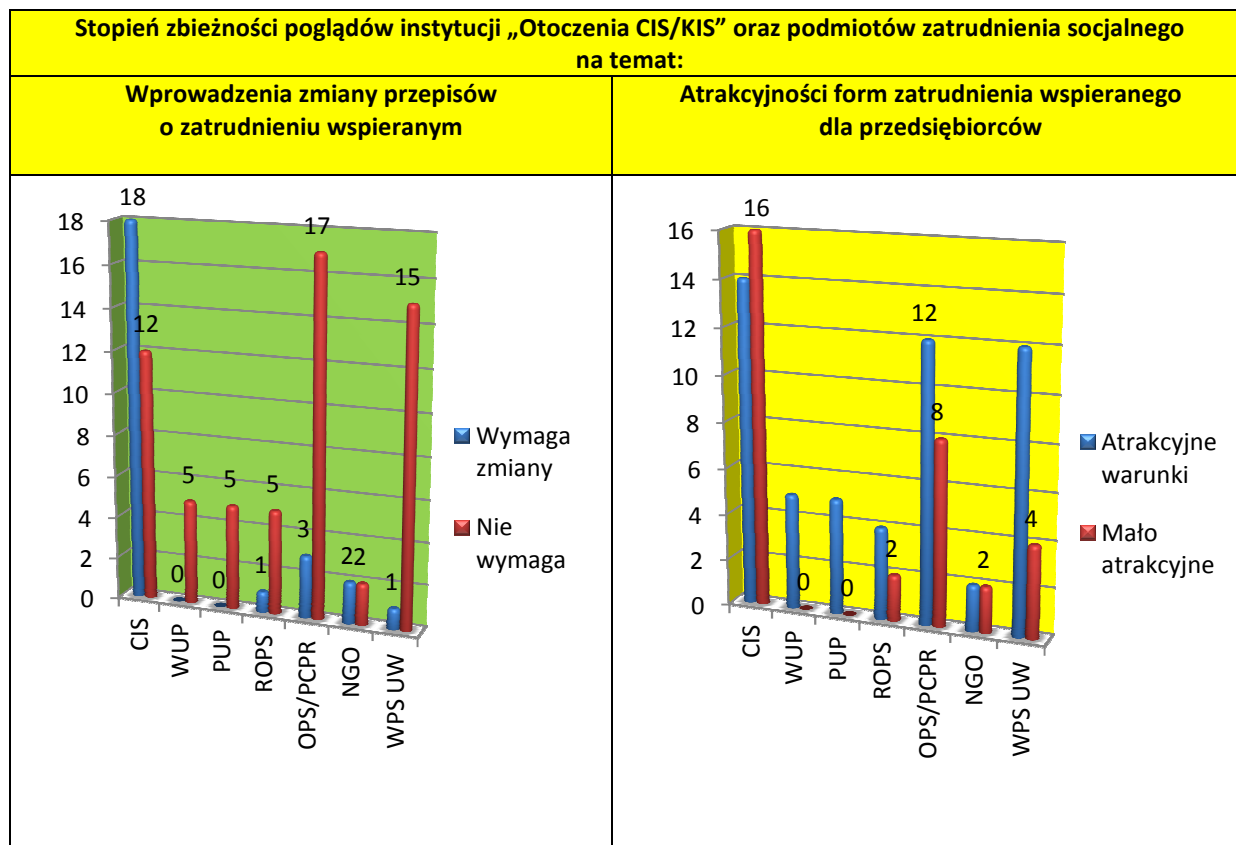


Generalnie, ocena form „zatrudnienia wspieranego” oraz ich atrakcyjności dla pracodawców wypada korzystnie, mimo występowania rozbieżności poglądów.

Rozbieżność w kwestii ewentualnych korekt w przepisach prawnych (pytanie nr 1) zaprezentowano na wykresie nr 5. W grupie „CIS” widoczna jest przewaga po stronie tych, którzy opowiadają się za korektą. Stan ten wynika przede wszystkim z faktu żywego zainteresowania CIS-ów atrakcyjnymi instrumentami „zatrudnienia wspieranego”. Końcowe efekty zajęć w każdym Centrum korelują z „umieszczeniem” jak największej liczby „absolwentów centrów” na rynku pracy, bez względu czy ma to charakter zatrudnienia subsydiowanego, czy też nie (łącznie z samodzielnym podjęciem działalności gospodarczej). Pozostali respondenci instytucjonalni opowiadają się za utrzymaniem *status quo*.

Kwestia „atrakcyjności instrumentów zatrudnienia wspieranego” dla pracodawców również uzyskuje rozbieżne opinie, przeciwstawne do siebie są osądy grupy „CIS/KIS” oraz grupy „Otoczenie CIS/KIS”. O ile w instytucjach pomocy społecznej można zetknąć się z mieszanym układem opinii, to w instytucjach rynku pracy opinie są już jednoznaczne (warunki atrakcyjne).

**Wykres 5.** Diagram porównawczy na kwestię tzw. zatrudnienia wspieranego, jako drugiego etapu IPZS



Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

Te relacje kształtują się prawdopodobnie w zależności od rodzaju bezpośredniej współpracy. Problemu tego nie badano na grupie „KIS” bowiem nie ma ona bezpośredniego związku z drugim etapem IPZS.

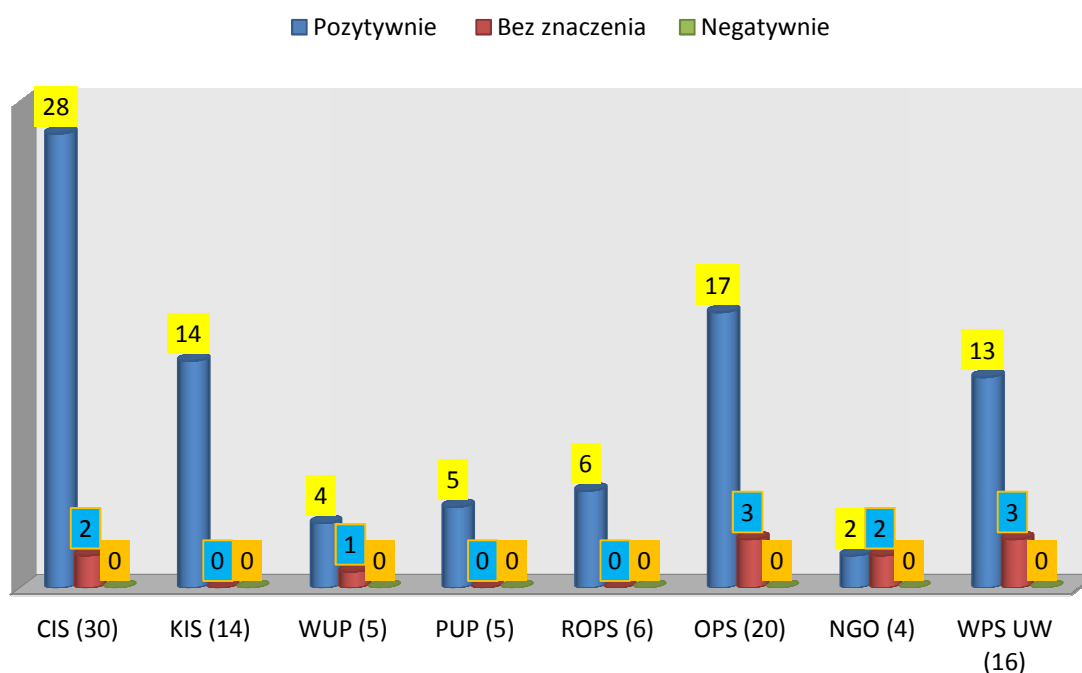
## II. BADANIE – PRZYDATNOŚĆ CENTRÓW I KLUBÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ DLA REGIONALNYCH I LOKALNYCH POLITYK SPOŁECZNYCH ORAZ WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI POMOCY SPOŁECZNEJ I RYNKU PRACY

Okres 10 lat funkcjonowania rozwiązań ustawy o zatrudnieniu socjalnym jest wystarczającym czasem na ukształtowanie opinii na temat przydatności centrów i klubów integracji społecznej w kontekście realizacji lokalnych i regionalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych. Dla zobrazowania opinii respondentów wybrano wyniki dla następujących pytań:

**Pytanie nr 1:** *Jak oceniasz przydatność centrów i klubów integracji społecznej w kontekście realizacji założeń regionalnych i lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych?*

Wyniki badania przedstawia wykres 6.

**Wykres 6.** *Opinia o przydatności podmiotów zatrudnienia socjalnego dla realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych*



**Źródło:** opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

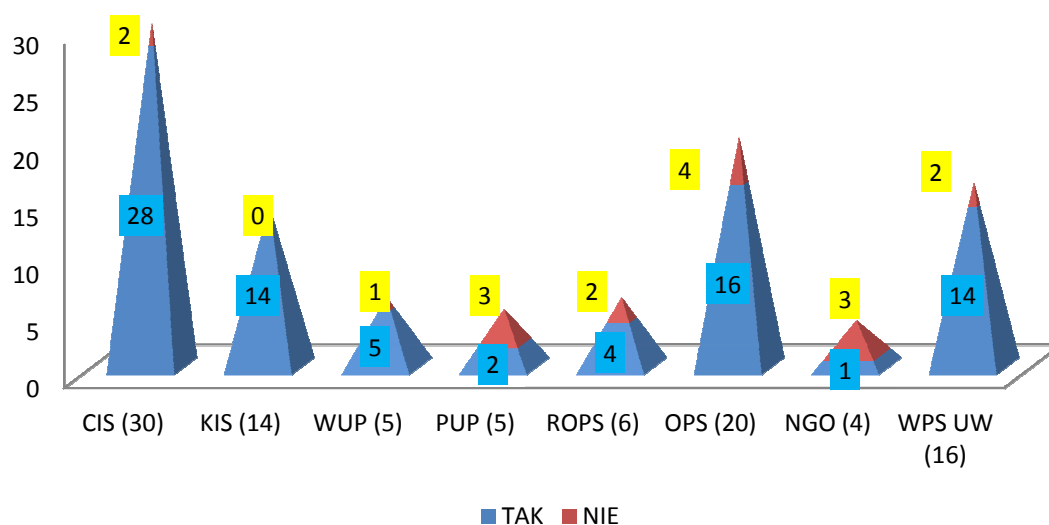
**Pytanie nr 2:** Czy rozwiązania ustawy powinny zachęcać samorząd terytorialny do tworzenia centrów i klubów integracji społecznej?

Zdecydowana część badanych opowiada się za opcją „zachęcania” samorządu terytorialnego do tworzenia podmiotów zatrudnienia socjalnego, z wyjątkiem grupy „NGO” oraz grupy „PUP”. Taką sytuację można wytłumaczyć:

- w grupie „NGO” – faktem dominowania poglądu, że tylko organizacje pozarządowe powinny być instytucjami tworzącymi, bowiem stosują niekonwencjonalne metody pracy (elastyczność). Pogląd ten jednak całkowicie nie odpowiada rzeczywistości, bowiem w strukturach organizacyjnych samorządów terytorialnych na szczeblu gmin istnieje wiele przykładów dobrze funkcjonujących jednostek zatrudnienia socjalnego.
- W grupie „PUP” – faktem występowania poglądów o wystarczającym pakiecie instrumentów rynku pracy jakie mogą być stosowane wobec osób bezrobotnych, którymi dysponują publiczne służby zatrudnienia. Pogląd ten jednak nie jest do końca adekwatny w kontekście sytuacji praktycznych, bowiem usługi reintegracji społecznej i zawodowej służą przede wszystkim osobom długotrwale bezrobotnym z innymi jeszcze dysfunkcjami.

Zestawienie otrzymanych odpowiedzi pokazuje wykres nr 7.

**Wykres 7.** Opinia o przydatności podmiotów zatrudnienia socjalnego dla realizacji strategii rozwiązywania problemów społecznych



**Źródło:** opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

Badanie opinii o przydatności podmiotów świadczących usługi reintegracji społecznej i zawodowej dla lokalnych i regionalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych zostało wzmocnione badaniem opinii pracowników poszczególnych instytucji z grupy „Otoczenie CIS/KIS” na temat współpracy z podmiotami zatrudnienia socjalnego (ankieta nt.: *Współpracy podmiotów zatrudnienia socjalnego z instytucjami pomocy społecznej i publicznych służb zatrudnienia*). Ostatnią ankietę wypełniały udział dodatkowo jednostki organizacyjne, które wcześniej nie udzielały odpowiedzi na pytania ankiety konsultacyjnej (zasada dobrowolności udziału).

Zestawienie liczby respondentów zawiera tablica 9.

**Tabl.9.** Liczba respondentów wypowiadająca się na temat współpracy z podmiotami zatrudnienia socjalnego

Nazwa respondenta instytucjonalnego	Liczba respondentów ankiety konsultacyjnej	Liczba respondentów dodatkowych	Ogólna liczba respondentów ankiety o współpracy
Centrum Integracji Społecznej	30	x	30
Klub Integracji Społecznej	14	x	14
Wojewódzki Urząd Pracy	5	x	5
Powiatowy Urząd Pracy	5	3	8
Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	6	2	8
Ośrodek Pomocy Społecznej	20	2	22
Organizacja Pozarządowa	4	x	4
Wydział Polityki Społecznej UW	16	x	16
<b>Razem</b>	<b>100</b>	<b>7</b>	<b>107</b>

Źródło: opracowanie na podstawie ankiet nadesłanych do IRSS..

W grupie respondentów instytucjonalnych, zaliczonych jako grupa „Otoczenie CIS/KIS”, na ich administracyjnym terenie działania w zdecydowanej większości funkcjonowały podmioty zatrudnienia socjalnego, zarówno tworzone przez jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego jak i organizacje pozarządowe.

Ten fakt miał duży wpływ na wypowiedzi pracowników tych instytucji na temat współpracy z podmiotami zatrudnienia socjalnego, co należy uznać jako wiarygodność treści odpowiedzi ankietowych. W zestawieniu prezentowanym w tablicy 10 pokazano odpowiedzi wszystkich

respondentów instytucjonalnych na te same pytania, co pozwala ocenić zbieżność lub rozbieżność poglądów pracowników tych instytucji.

**Tabl.10.** *Pogląd instytucji z grupy „Otoczenie CIS/KIS” na temat współpracy z podmiotami zatrudnienia socjalnego*

<b>Respondenci Otoczenie CIS/KIS</b>	<b>WUP (6)</b>	<b>PUP (8)</b>	<b>ROPS (8)</b>	<b>OPS (22)</b>	<b>WPS UW (16)</b>
<b>Odpowiedź</b>					
<b>1. Czy na obszarze objętym administracyjnym nadzorem Jednostki działają CIS-y / KIS-y ?</b>					
TAK	5	8	8	18	16
NIE	1	0	0	4	0
<b>2. Czy są to instytucje utworzone przez samorząd terytorialny czy przez instytucje III sektora?</b>					
Jednostka samorządu terytorialnego	6	8	8	18	16
Organizacja pozarządowa	6	8	8	4	16
<b>3. Czy istnieje dodatkowa forma potwierdzająca współpracę pomiędzy Jednostką a podmiotem zatrudnienia socjalnego, czy też wykorzystywane są rozwiązania ustawy o zatrudnieniu socjalnym?</b>					
Dodatkowa forma potwierdzająca współpracę (umowa o współpracy)	1	0	0	4	4
W ramach rozwiązań ustawy	5	8	8	18	12
<b>4. Czy podmioty ZS stanowią uzupełnienie instytucjonalnego systemu pomocy i wsparcia?</b>					
Zdecydowanie tak,	1	3	8	16	16
Raczej tak,	5	3	0	6	0
Nie	0	2	0	0	0
<b>5. Czy pracownicy Jednostki współpracują z kadrą podmiotu zatrudnienia socjalnego?</b>					
TAK	2	6	8	22	16
NIE	4	2	0	0	0
<b>6. Jak oceniają Państwo wpływ usług reintegracji społecznej i zawodowej na minimalizowanie ryzyk wykluczenia społecznego?</b>					
Zdecydowanie pozytywnie,	0	0	4	17	10
Pozytywnie,	5	7	4	3	6
Neutralnie,	1	1	0	2	0
Brak wpływu	0	0	0	0	0
<b>7. Czy występują istotne bariery w nawiązaniu, utrzymaniu i rozwoju współpracy?</b>					
Tak, występują,	0	3	4	1	16
Raczej nie,	6	5	4	21	0
Nie	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

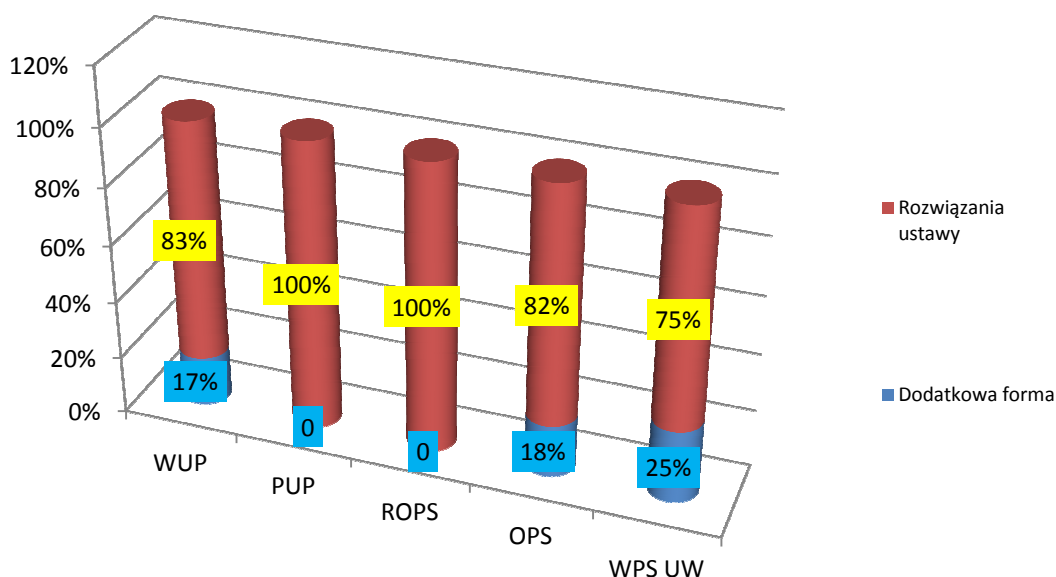
Ocena wiedzy, popartej praktycznym doświadczeniem współpracy pracowników danego rodzaju instytucji z grupy „Otoczenie CIS/KIS” z podmiotami zatrudnienia socjalnego dla poszczególnych badanych tematów przedstawia się następująco:

**Czy istnieje dodatkowa forma potwierdzająca współpracę pomiędzy Jednostką a podmiotem zatrudnienia socjalnego, czy też wykorzystywane są rozwiązania ustawy o zatrudnieniu socjalnym?**

**Odpowiedź:**

Zdecydowana większość pracowników poszczególnych instytucji stwierdza, że współpraca z podmiotami zatrudnienia socjalnego oparta jest na rozwiązaniach ustawy i tylko nielicznie występują przypadki na temat wiedzy o dodatkowych formach potwierdzających tę współpracę. Zestawienie opinii o formach współpracy z podmiotami zatrudnienia socjalnego przedstawia wykres nr 8.

**Wykres 8.** *Opinia o formach, na których oparta jest współpraca z podmiotami zatrudnienia socjalnego.*



Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

**Czy podmioty zatrudnienia socjalnego stanowią uzupełnienie instytucjonalnego systemu pomocy i wsparcia?**

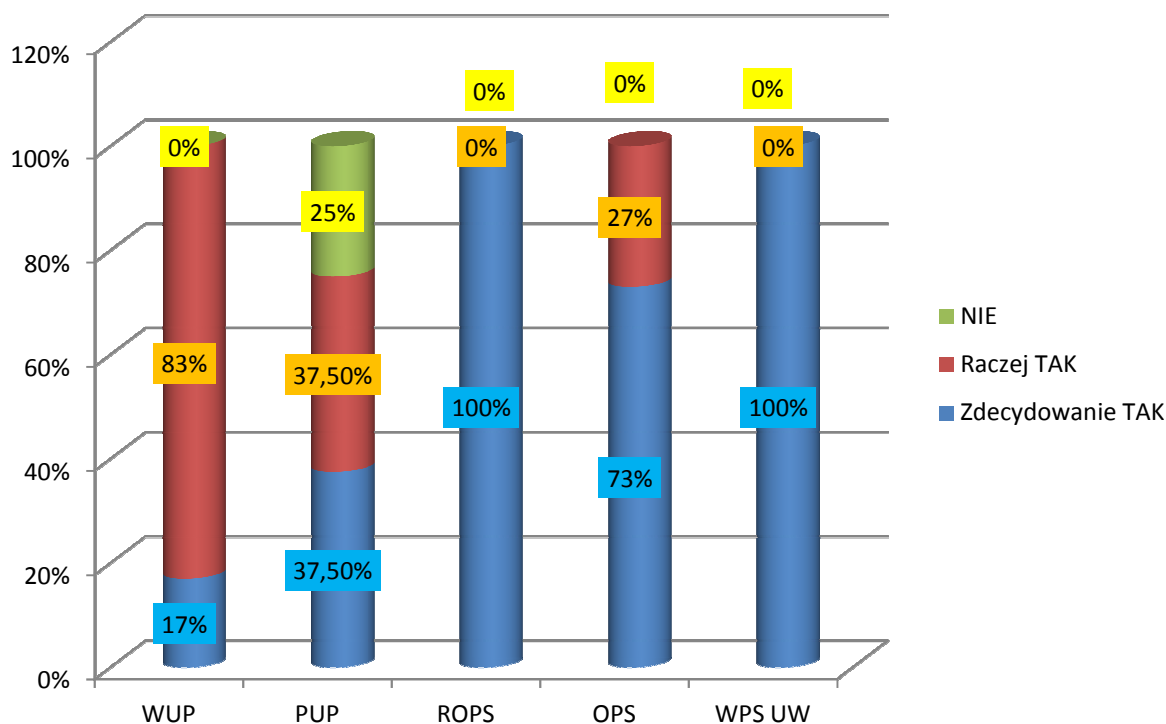
**Odpowiedź:**

Wszyscy respondenci uznają podmioty zatrudnienia socjalnego jako uzupełnienie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz publicznych służb zatrudnienia, przy czym na skali tej oceny pojawia się ocena mieszana po stronie powiatowych urzędów pracy. W poprzednich częściach raportu wskazywano, że przyczyną takiego stanu rzeczy może być

przekonanie o wystarczającej „sile” instrumentów rynku pracy wobec problemów osób zaliczonych do grup szczególnego ryzyka wykluczeniem społecznym.

Zestawienie udzielonych odpowiedzi przedstawia wykres nr 9.

**Wykres 9.** *Opinia o uzupełniającej roli podmiotów zatrudnienia socjalnego w systemie pomocy i wsparcia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym*



**Źródło:** opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

### ***Czy pracownicy Jednostki współpracują z kadrą podmiotu zatrudnienia socjalnego?***

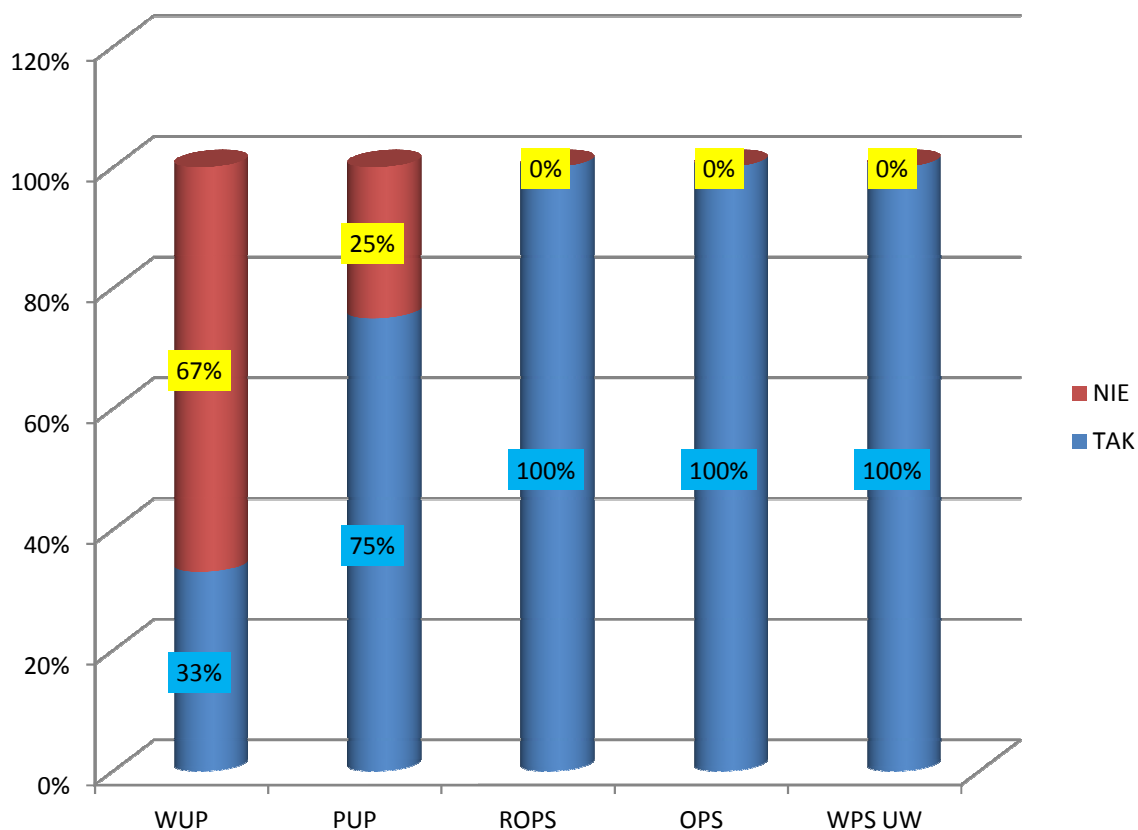
#### **Odpowiedź:**

Praktycznie wszyscy pracownicy instytucji, które w ramach swoich statutowych zadań mają wpisane działania w obszarze pomocy i integracji społecznej, a więc ROPS, OPS oraz WPS UW, współpracują na co dzień z podmiotami zatrudnienia socjalnego. Współpraca ta ma miejsce na różnego rodzaju zespołach konsultacyjnych, opiniodawczych oraz projektowych, zwłaszcza przy wieloletnich planach rozwoju sektora ekonomii społecznej. Po stronie instytucji rynku pracy, bezpośrednia współpraca występuje pomiędzy powiatowymi urzędami pracy, co ma miejsce m.in. w zakresie ustalania zasad refundacji świadczeń

integracyjnych, lokalnych programów prac społecznie użytecznych oraz organizacji innych, w których biorą udział uczestnicy zajęć w centrach i klubach integracji społecznej.

Zestawienie odpowiedzi ukazuje wykres nr 10.

**Wykres 10.** Odpowiedź o bieżącą współpracę z podmiotami zatrudnienia socjalnego



Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

***Jak oceniają Państwo wpływ usług reintegracji społecznej i zawodowej na minimalizowanie ryzyka wykluczenia społecznego?***

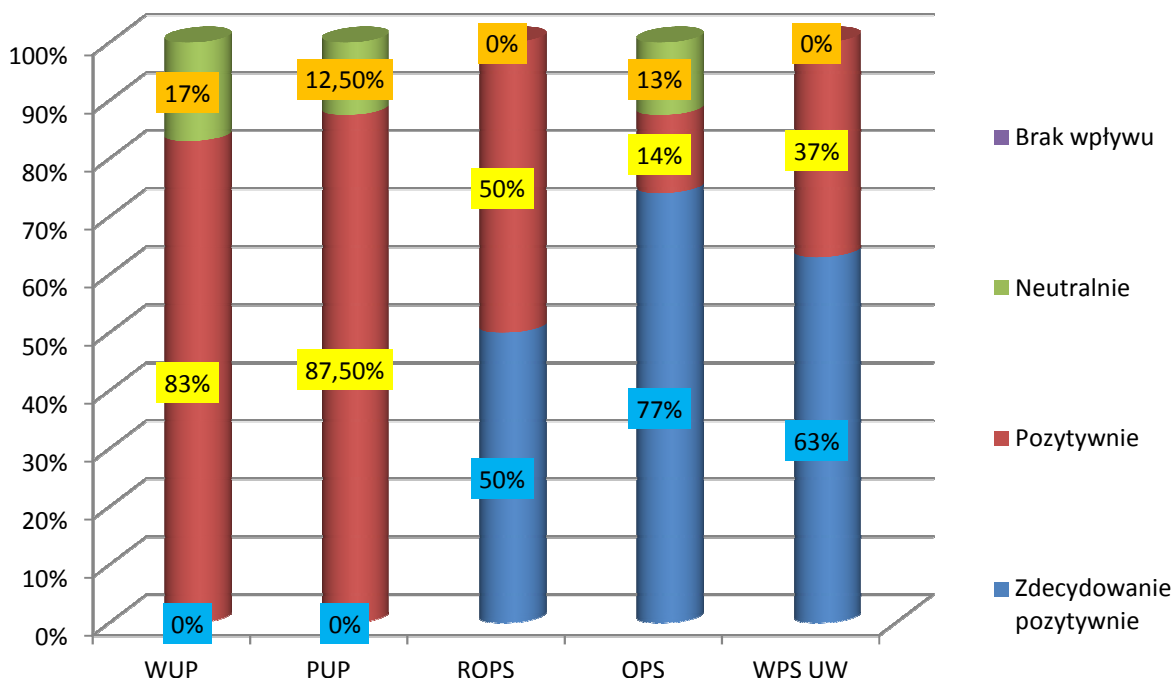
**Odpowiedź:**

W opinii praktycznie wszystkich pracowników badanych instytucji podmioty zatrudnienia socjalnego poprzez swoją działalność przyczyniają się do minimalizowania ryzyka wykluczenia społecznego w skali lokalnej, regionu oraz całego kraju. Żadna z badanych grup instytucjonalnych nie dostrzegła braku wpływu usług reintegracji społecznej i zawodowej, co świadczy o zakorzenieniu się problematyki ustawy o zatrudnieniu socjalnym w polityce społecznej prowadzonej w regionach.



Zestawienie uzyskanych odpowiedzi pokazuje wykres nr 11.

**Wykres 11.** *Opinia o wpływie usług reintegracji społecznej i zawodowej na minimalizowanie ryzyka wykluczenia społecznego*



Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

***Czy występują istotne bariery w nawiązaniu, utrzymaniu i rozwoju współpracy?***

**Odpowiedź:**

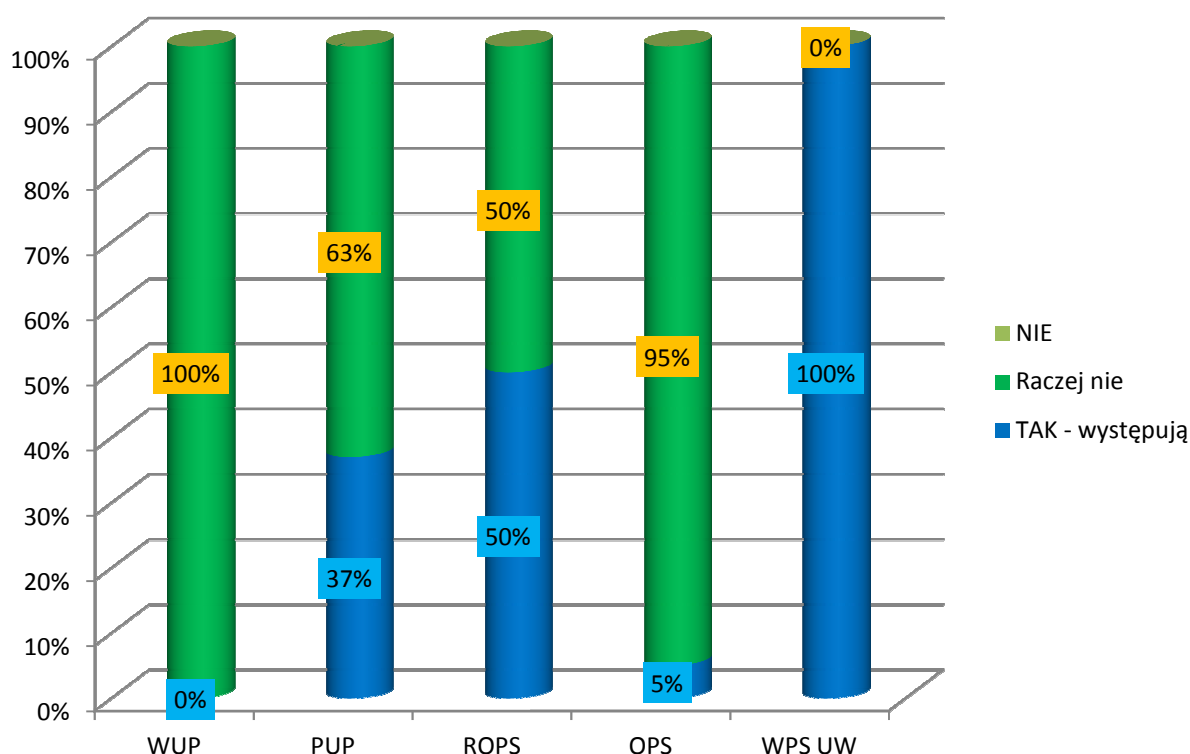
Tło odpowiedzi pracowników instytucji współpracujących z podmiotami zatrudnienia socjalnego jest zabarwione kwestią sfery merytorycznej jakiej ta współpraca dotyczy. Wszyscy respondenci nie widzą istotnych przeszkód w rozwoju współpracy, a przekonanie o tym, że bariery te raczej nie występują oparte są na dotychczasowych doświadczeniach.

Dwa skrajne poglądy reprezentują instytucje wojewódzkie – WUP oraz WPS UW. Te pierwsze nie widzą praktycznie barier we współpracy oraz barier uniemożliwiających rozwój współpracy z podmiotami zatrudnienia socjalnego (styk merytoryczny praktycznie nie istnieje), natomiast zdecydowanie negatywnie o współpracy z podmiotami zatrudnienia socjalnego w kontekście barier wypowiadają się wydziały polityki społecznej urzędów wojewódzkich. Spostrzegają one bariery przede wszystkim na etapie składania wniosków

o nadanie statusu centrum, traktując je jako leżące po stronie instytucji ubiegających się o taki status. Interesujący pogląd wyrażają ROPS-y, zdaniem których bariery w rozwoju współpracy upatrują m.in.: w małej liczbie działających centrów integracji społecznej w stosunku do liczby gmin w regionie, zdając sobie sprawę z kosztownej formy organizacji takiego podmiotu.

Zestawienie udzielonych odpowiedzi pokazuje wykres 12.

**Wykres 12.** *Opinia na temat barier we wzajemnej współpracy*



Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

### **III. BADANIE – OPINIA UCZESTNIKÓW ZAJĘĆ W CENTRACH I KLUBACH INTEGRACJI SPOŁECZNEJ NA TEMAT WPŁYWU USŁUG REINTEGRACJI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ NA ICH SYTUACJE ŻYCIOWE**

Badanie efektywności usług reintegracji społecznej i zawodowej nastawione było na uzyskanie opinii od bezpośrednich uczestników zajęć w centrach i klubach integracji społecznej pod kątem ich wpływu na zmianę sytuacji życiowej z jaką rozpoczynali zajęcia. Badaniem objętych było łącznie 590 osób, z tego: kobiet – 396 osób (67%) oraz mężczyzn – 194 osoby (33%). Osoby te brały udział w zajęciach w okresie od stycznia do sierpnia 2013 r.

Strukturę wiekową badanych uczestników zajęć reintegracji społecznej i zawodowej przedstawia tablica nr 11.

**Tabl.11.** *Struktura wieku uczestników zajęć w centrach i klubach integracji społecznej biorących udział w badaniu w 2013 r.*

Lp.	Przedział wiekowy	Kobiety	Mężczyźni
1.	Liczba osób	396 100%	194 100%
2.	18 – 25 lat	13%	20%
3.	26 – 35 lat	72%	71%
4.	36 – 45 lat	7%	3%
5.	Powyżej 45 lat	8%	6%

Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

Struktura uczestników pod względem wykształcenia w 2013 r. w stosunku do wcześniejszych lat nie uległa zasadniczym zmianom. W tej grupie badanych ciągle dominującymi osobami były te, które posiadały podstawowe i średnie wykształcenie, tj. łącznie 512 osób na 590 badanych (86%).

Wśród badanych, ponad 87% uczestników zostało skierowanych do centrum/klubu integracji społecznej przez ośrodki pomocy społecznej oraz urzędy pracy, a 77% dysponowało wiedzą o działających na ich terenie zamieszkania podmiotach zatrudnienia socjalnego, przy czym dla 17% uczestników wiedza o funkcjonowaniu tych podmiotów w lokalnym środowisku pochodziła z sąsiedzkich przekazów.

Interesującą kwestią w badaniu „efektywności usług” była sprawa samodzielnego przypisania się danego respondenta do jednej z grup ryzyka wykluczenia społecznego, stanowiących ustawowy katalog osób mogących korzystać z usług reintegracji społecznej i zawodowej (art. 1 ust. 2 ustawy o zatrudnieniu socjalnym). Podjęte indywidualne decyzje badanych ukształtowały procentowy udział danej grupy do ogólnej liczby badanych. Najliczniej reprezentowanymi grupami ryzyka były: osoby długotrwale bezrobotne (prawie 67% badanych) oraz osoby z chorobą alkoholową (ponad 45%).

**Tabl.12.** Kwalifikacja badanych w zakresie przyczyn wykluczenia społecznego, określonych w ustawie o zatrudnieniu socjalnym

Kategoria ryzyka wykluczenia społecznego	Ogólna liczba badanych	Liczba samodzielnie kwalifikujących się do danej kategorii	Udział procentowy
Osoba bezdomna realizująca indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,	590	36	6,1 %
Osoba uzależniona od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego,	590	267	45,3%
Osoba uzależniona od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej,	590	6	1,0%
Osoba chora psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,	590	2	0,3%
Osoba długotrwale bezrobotna w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,	590	395	66,9%
Osoba zwalniana z zakładu karnego, mająca trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,	590	4	0,6%
Osoba uznana za uchodźcę realizującego indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,	590	x	x
Osoba niepełnosprawna, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.	590	16	2,7%

Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

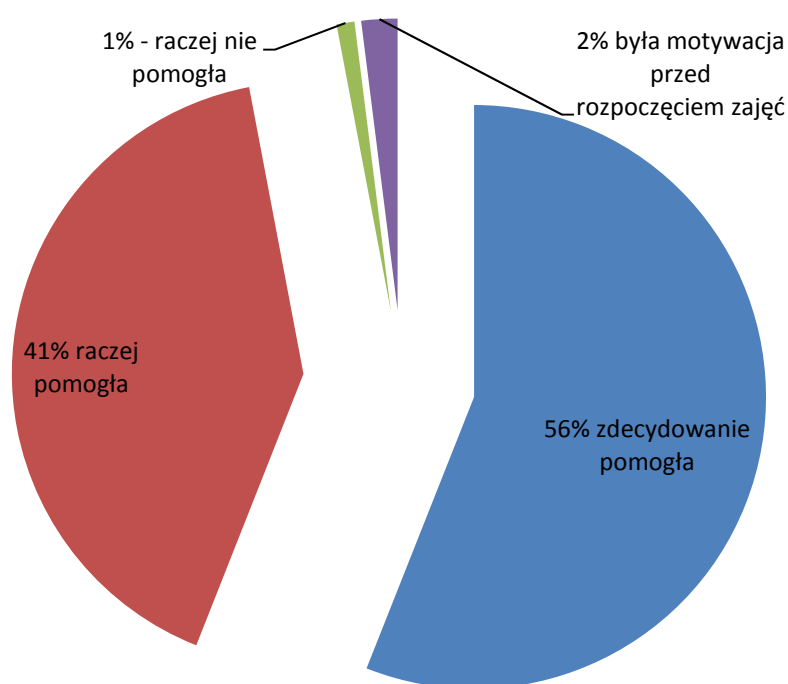
Mimo wystawionej pozytywnej oceny dla obowiązującego w ustawie narzędzia pracy jakim jest w przypadku CIS-ów indywidualny program zatrudnienia socjalnego a w przypadku KIS-ów kontrakt socjalny, to jednak tylko 65% badanych uczestników brało udział w opracowywaniu z pracownikami socjalnymi swoich programów lub kontraktów socjalnych. Pozostała część uczestników CIS i KIS uzyskała gotowe do akceptacji dokumenty lub nie potrafiła ocenić procesu tworzenia własnych IPZS / kontraktów socjalnych. Te sytuację nie można ocenić pozytywnie z punktu widzenia wspierania tych osób w dążeniu do usamodzielnienia się od instrumentów pomocy i wsparcia. Z kolei, pozytywnym elementem pracy organizacyjnej podmiotów zatrudnienia socjalnego jest fakt, że 86% badanych została zapoznana z obowiązującymi regulaminami uczestnictwa w zajęciach, a także poddana zajęciom z reintegracji społecznej – 82% badanych uczestników. Konsekwencją tych wyników jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: *czy zajęcia reintegracji społecznej wzmocniły motywację respondentów do aktywnego współpracowania i współdziałania nad zmianą swojej sytuacji życiowej?* (wykres nr 13). Dla 97% uczestników usług podmiotów zatrudnienia

socjalnego zajęcia reintegracji społecznej przyczyniły się do wzmocnienia ich motywacji do dalszego dokonywania zmian swojej sytuacji życiowej.

Bardzo cenną, uzyskaną odpowiedzią respondentów, podkreślającą efektywność usług reintegracji społecznej i zawodowej był wynik pytania ankietowego dotyczącego, udziału doradcy zawodowego w procesie poprzedzającym udział w zajęciach reintegracji zawodowej, tzw. faza diagnozy potrzeb i predyspozycji zawodowych.

Praktycznie ponad 80% uczestników miało nie tylko bezpośredni kontakt z doradcą zawodowym, ale także skorzystało z jego porad. Stąd też, 570 uczestników badania na ogólną liczbę 590 badanych wyraziło pozytywną opinię na temat wzrostu swoich szans na rynku pracy po zakończeniu udziału w zajęciach reintegracji zawodowej.

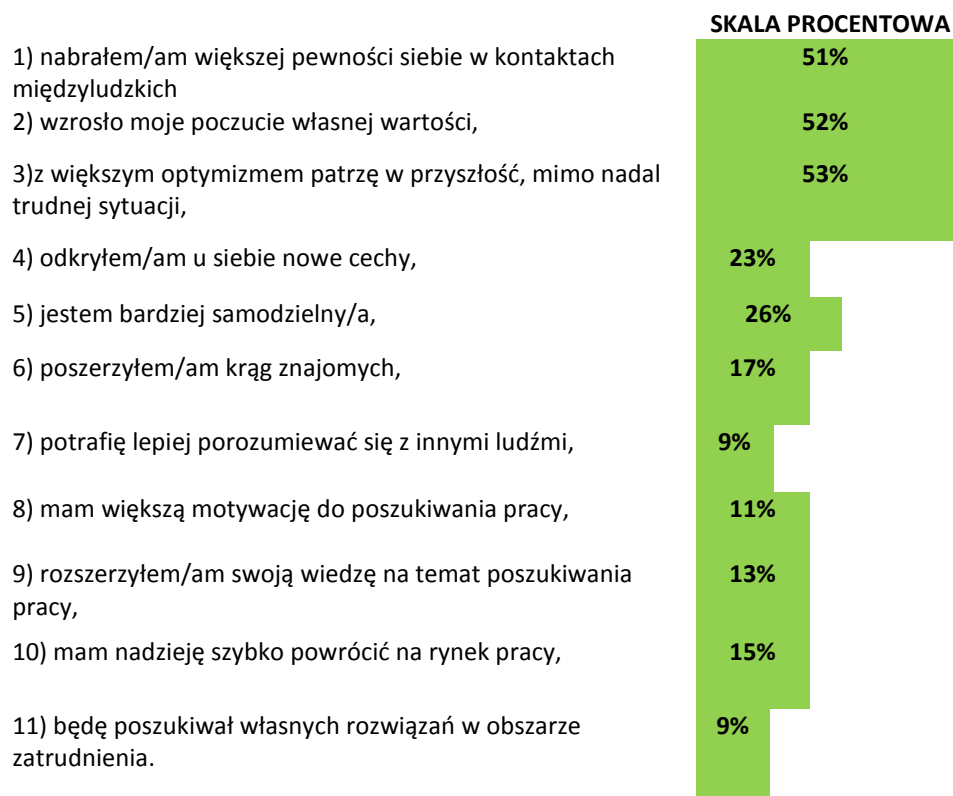
**Wykres 13.** Wpływ reintegracji społecznej na motywację do dokonania zmiany swojej sytuacji życiowej



Źródło: opracowanie na podstawie badań ankietowych IRSS 2013 r.

W grupie respondentów indywidualnych, którzy w 2013 r. zakończyli udział w zajęciach reintegracji społecznej i zawodowej (ponad 60% badanych) oraz uzyskali status „absolwenta centrum” oraz „absolwenta klubu”, na 10 zaproponowanych w ankiecie odpowiedzi na

pytanie: *jaki wpływ na panią / pana miał udział w zajęciach CIS/KIS?*, uzyskano następujące odpowiedzi:



Badanie ankietowe uczestników zostało zakończone dwoma pytaniami dotyczącymi opinii uczestników na temat potrzeby rozwijania i tworzenia podmiotów zatrudnienia socjalnego w każdej gminie oraz ewentualności polecenia znajomym (sąsiadom) i ich członkom rodzin, znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej z usług reintegracji społecznej i zawodowej. W obu przypadkach odpowiedzi były w przeważającej części pozytywne, tzn. 92% respondentów uznało, że w każdej gminie powinna działać jednostka organizacyjna zatrudnienia socjalnego oraz 85% poleciłoby udział w zajęciach centrów i klubów integracji społecznej, aby poprawić swoją sytuację życiową.

## ZAŁĄCZNIK DO CZĘŚCI DRUGIEJ

### WYKAZ RESPONDENTÓW INSTYTUCJONALNYCH W BADANIU PROBLEMATYKI USTAWY O ZATRUDNIENIU SOCJALNYM

Lp.	Instytucja	Nazwa jednostki
1.	Wojewoda	Wydział Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego – wszystkie województwa
2.	Marszałek Województwa – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej	ROPS Olsztyn, ROPS Toruń, MCPS Warszawa, RCPS Łódź, ROPS Zielona Góra, ROPS Katowice, ROPS Lublin, ROPS Białystok
3.	Marszałek Województwa – Wojewódzki Urząd Pracy	WUP Olsztyn, WUP Białystok, WUP Kraków, WUP Lublin, WUP Toruń,
4.	Powiatowe Urzędy Pracy	PUP Tomaszów Lubelski, PUP Wrocław, PUP Kielce, PUP Chełm, PUP Kraków, PUP Gorzów Wlkp., PUP Śrem
5.	Ośrodki Pomocy Społecznej oraz Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie	MOPS Tomaszów Maz., OPS Jedlicze, GOPS Klucze, MCPS Zamość, MPOS Włocławek, MCPS Pabianice, MOPS Zabrze, MPOS Skarżysko-Kamienna, MOPS Miedzichód, MOPS Bytom, MOPS Konin, MOPS Koszalin, MOPS Stargard Szcz., OPS Wicko, MOPS Stalowa Wola, OPS Tomaszów Lubelski, OPS Bystrzyca Kłodzka, MOPS Toruń, MOPS Gdynia, PCPR Toruń, OPS Ełk, GOPS Łysomice.
6.	Organizacje pozarządowe	Stowarzyszenie na rzecz Spółdzielni Socjalnych w Poznaniu, Fundacja Internationaler Bund Polska w Tychach, ZMCH MCA w Gdyni.
7.	Kluby Integracji Społecznej	KIS Caritas Kielce, KIS MOPS Sosnowiec, KIS MOPS Bytom, KIS MOPS Katowice, MOPS Ruda Śląska, KIS MOPS Mielec, KIS OPS Piaseczno, KIS OPS Śrem, KIS MOPS Kraków, KIS GOPS Ełk, KIS MOPS Olsztynek, KIS Dubienka, KIS Janów Lubelski, KIS Zamość
8.	Centra Integracji Społecznej	CIS Krąg Gorzów Wlkp., CIS Międzygiminy Gorzów Wlkp., CIS Caritas Stargard Szcz., CIS SOS Szczecin, CIS Olsztyn, CIS Bytów, CIS Szumiłowo, CIS Wrocław, CIS Stopil Nowy Sącz, CIS Cistor Toruń, CIS MEA Uwolnienie Łódź, CIS Chudobczyce, CIS Chełm, CIS Garcz-Chełmno, CIS Białogard, CIS Bystrzyca Kłodzka, CIS Puck, CIS im. Jacka Kuronia w Będgoszczy, CIS Zielona Góra, CIS „Pomocna Dłoń” Ostrowiec Św., CIS „Reda” Jaworzno, CIS Mikołów, CIS Caritas Warszawa, CIS Braniewo, CIS Drezdenko, CIS Gdańsk-Nowy Port, CIS

# CZĘŚĆ TRZECIA

## KONWENT CENTRÓW i KLUBÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

### 10-lat ustawy o zatrudnieniu socjalnym

#### **I. CZŁONKOWIE KONWENTU CIS/KIS**

Konwent CIS/KIS powstał w dniu 14 października 2011 r., jako nieformalna platforma współpracy podmiotów zatrudnienia socjalnego, której celem jest promowanie systemu usług reintegracji społecznej i zawodowej, wymiana doświadczeń oraz prezentowanie propozycji udoskonalania rozwiązań legislacyjnych dotyczących problematyki przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Konwent CIS/KIS ma także na celu promowanie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy podmiotami zatrudnienia socjalnego a jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, powiatowymi urzędami pracy oraz organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowaw art.3 ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2004 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Stan członków Konwentu CIS/KIS (wg deklaracji i decyzji Rady Programowej):

- 1) na dzień 14 października 2011 r. – 42 podmioty zatrudnienia socjalnego.
- 2) na dzień 10 października 2013 r. – 112 podmiotów zatrudnienia socjalnego.

Lista członków w załączeniu.

#### **II. DZIAŁALNOŚĆ KONWENTU - RADY PROGRAMOWEJ W OKRESIE 2012-2013**

Członkowie Konwentu CIS/KIS zgodnie z przyjętym w 2011 r. regulaminem, wybierają co roku Radę Programową, której zadaniem jest nie tylko reprezentowanie tej platformy współpracy ale także zajmowanie się istotnymi problemami funkcjonowania podmiotów zatrudnienia socjalnego, współpracy z instytucjami rynku pracy oraz instytucjami pomocy społecznej. W okresie 2012-2013 odbyły się dwa zjazdy członków Konwentu CIS/KIS, organizowane tradycyjnie już w październiku, na których Rada Programowa jest zobowiązana przedstawiać



swoje roczne sprawozdania. Wśród najważniejszych prac okresu 2012-2013 należy wymienić m.in.:

- **TEMAT: MONITORING USTAWY O ZATRUDNIENIU SOCJALNYM (2012-2013)**

Konwent CIS/KIS aktywnie współdziałała z Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej w pracach monitorujących zadania ustawy o zatrudnieniu socjalnym, wpisanych jako ustawowy obowiązek przekazywania dla Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej informacji o funkcjonowaniu centrów i klubów integracji społecznej. Pierwsza taka informacja była przedmiotem debaty sejmowej w styczniu 2013 r. (druk sejmowy 679/2012). Niedoskonałość dokumentu (brak informacji o charakterze badania opinii o przepisach ustawy) sprawiła, że w 2013 r., członkowie Konwentu CIS/KIS współpracując z Instytutem Rozwoju Służb Społecznych w Warszawie włączyli się w przygotowanie narzędzia badawczego, za pomocą którego zebrano szereg informacji i opinii o rozwiązaniach legislacyjnych (II Część informacji). W I połowie 2013 r. przeprowadzono badania ilościowo-jakościowe, pozwalające uzyskać opinie i uwagi o praktycznej stronie rozwiązań ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Zostały one zaprezentowane w niniejszym opracowaniu w podziale na następujące bloki tematyczne:

- a) ocena obowiązujących przepisów ustawy o zatrudnieniu socjalnym,
- b) przydatność centrów i klubów integracji społecznej dla regionalnych i lokalnych polityk społecznych oraz współpraca z instytucjami pomocy społecznej i rynku pracy,
- c) opinię uczestników zajęć w centrach i klubach integracji społecznej o na temat wpływu usług reintegracji społecznej i zawodowej na ich sytuacje życiowe.

- **TEMAT: OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ (2012-2013)**

Wprowadzony w ustawie o pomocy społecznej obowiązek sporządzania przez gminy, powiaty i województwa rokrocznie oceny zasobów pomocy społecznej (zgodnie z art.16a ustawy o pomocy społecznej) spowodował, że członkowie Konwentu CIS/KIS aktywnie współpracowali z instytucjami opracowującymi specjalne elektroniczne do przygotowywania takich ocen. Ten etap prac pozwolił także na ściślejsze nawiązanie lokalnych kontaktów z jednostkami organizacyjnymi, celem ujmowania problematyki zatrudnienia socjalnego w gminny i powiatowych ocenach zasobów pomocy społecznej.

- **TEMAT: KONSULTACJE SPOŁECZNE - STANOWISKO KONWENTU W SPRAWIE PROJEKTU USTAWY O PRZEDSIĘBIORSTWIE SPOŁECZNYM (wrzesień 2013 r.)**

Rada Programowa Konwentu CIS/KIS we wrześniu 2013 r. przedłożyła Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej stanowisko do projektu ustawy o przedsiębiorstwie społecznym, który został zaprezentowany na posiedzeniu Zespołu ds. Rozwiązań Systemowych w zakresie Ekonomii Społecznej w dniu 17 lipca 2013 r. (wersja projektu z dn. 10 lipca 2013 r.). Konwent CIS/KIS pozytywnie przyjął fakt finalizowania prac związanych z przygotowaniem aktu prawnego, regulującego problematykę funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych oraz budującego system wspierania rozwijanej w Polsce od kilkunastu lat ekonomii społecznej. Zdaniem Konwentu CIS/KIS przyjęcie tej ustawy powinno pozwolić zdefiniować nie tylko podstawowe pojęcie „przedsiębiorstwa społecznego”, ale także uporządkować trwającą dyskusję o definicji ekonomii społecznej. W tym stanowisku wyrażono także uwagi krytyczne w takich kwestiach jak propozycja m.in.:

- a) wydzielenia lub podzielenia jednostek organizacyjnych zatrudnienia socjalnego na te, które będą mogły korzystać ze wsparcia, określonego w projekcie ustawy o przedsiębiorstwie społecznym, przy jednoczesnym równorzędnym traktowaniu spółdzielni socjalnych bez względu na osoby (instytucje) będące założycielami,
- b) skoncentrowanie działalności przyszłego przedsiębiorstwa społecznego na prowadzeniu reintegracji zawodowej określonych grup osób, co przecież jest domeną ustawy o zatrudnieniu socjalnym.

- **TEMAT: KONSULTACJE SPOŁECZNE - PROJEKT NOWELIZACJI USTAWY O ZATRUDNIENIU SOCJALNYM (2012 roku)**

Rada Programowa na wniosek członków Konwentu, sformułowany podczas II Zjazdu (15-16 październik 2012 r.) przekazała na piśmie do Ministra Pracy i Polityki Społecznej, Pana Władysława Kosiniaka-Kamysza propozycje o charakterze legislacyjnym, będące wspólnym efektem współpracy z Zespołem Projektu Systemowego EFS nr 1.19 „Zintegrowany system wsparcia dla ekonomii społecznej”. Te propozycje dotyczyły kolejnych zmian rozwiązań prawnych i przygotowania projektu zmian ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 Nr 122, poz. 1143, z późn. zm.).

- **TEMAT: KONSULTACJE SPOŁECZNE - PROPOZYCJE KONWENTU CIS/KIS DO PROJEKTU ZAŁOŻEŃ DLUGOFALOWEJ POLITYKI SENIORALNEJ 2014-2020 (kwiecień 2013 r.)**

W dniu 9 kwietnia 2013 r., przekazane zostały przez Radę Programową propozycje w zakresie konstruowania założeń (dokumentu) do długookresowej polityki senioralnej na lata 2014 - 2020. Bezpośrednio w pracach zespołu eksperckiego – Rady Senioralnej przy Ministrze Pracy i Polityki Społecznej brał udział oddelegowany reprezentant Konwentu CIS/KIS, Pan Paweł Wiśniewski. Potwierdzeniem pozytywnej opinii na temat udziału przedstawicieli środowiska podmiotów zatrudnienia w opracowywaniu konkretnych propozycji jest pismo Dyrektora Departamentu Polityki Senioralnej MPIPS, Pani Marzeny Brezy, z dnia 23 kwietnia 2013 r., znak: DAS-II-078-6(1)-MT/13, dziękujące za aktywność w konstruowaniu ważnego kierunku polityki społecznej a skierowane do Sekretariatu Konwentu..

- **TEMAT: KONSULTACJE SPOŁECZNE - STANOWISKO DO PROJEKTU ZAŁOŻEŃ USTAWY O POPRAWIE WARUNKÓW ŚWIADCZENIA USŁUG PRZEZ JEDNOSTKI SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO (styczeń – luty 2013 r.)**

Uwzględniając wypracowane w okresie ostatnich kilku lat formy współpracy podmiotów zatrudnienia socjalnego z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, Rada Programowa zainicjowała wewnętrzne konsultacje dotyczące przygotowanych założeń projektu ustawy. Na podstawie zebranych opinii sformułowano stanowisko Konwentu CIS/KIS zwracające uwagę na ewentualność uzyskania niekorzystnych efektów proponowanych rozwiązań, zwłaszcza w kontekście likwidowania w małych miejscowościach ośrodków pomocy społecznej oraz włączania ich w struktury administracyjne urzędów gmin. Stanowisko Konwentu CIS/KIS zostało przekazane m.in. do: Rady Pomocy Społecznej przy Ministrze Pracy i Polityki Społecznej, Sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny, Sekretarza Stanu w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji, oraz do Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

- **TEMAT: UDZIAŁ KONWENTU W ZESPOŁACH EKSPERCKICH OPRACOWUJĄCYCH DOKUMENTY BĘDĄCE WARUNKIEM „EX-ANTE” DLA NOWEGO OKRESU PROGRAMOWANIA EFS 2014-2020 (sierpień 2013 r.)**

W okresie 2012-2013 przedstawiciele Konwentu CIS/KIS uczestniczyli w pracach zespołów roboczych przygotowujących projekty dwóch dokumentów, które stanowią warunek „ex-ante” dla przyszłej perspektywy finansowej EFS 2014-2020. Tymi dokumentami były:

- 1) projekt Krajowego Programu Rozwoju i Wsparcia Ekonomii Społecznej na lata 2014-2020
- 2) projekt Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu – Nowym Wymiar Integracji 2020.

Wyniki pracy w zespołach eksperckich były prezentowane na spotkaniach sieciujących centrów integracji społecznej, organizowanych w ramach projektu systemowego EFS nr 1.19 „Zintegrowany system wsparcia ekonomii społecznej” (Cedzynia k/Kielc w dniach 25-26 kwietnia 2013 r. oraz Szczecin w dniach 17-18 września 2013 r.). Na tych spotkaniach wypracowano także dodatkowe propozycje programowe w zakresie ekonomii społecznej oraz pomocy społecznej. Propozycje te zostały ujęte w opracowanych stanowiskach Konwentu CIS/KIS, które przekazano w sierpniu 2013 r. do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

- **TEMAT: UDZIAŁ KONWENTU W PRACACH NAD CERTYFIKACJĄ USŁUG REINTERAGCJI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ (2013 r.)**

W okresie 2012-2013 przedstawiciele Konwentu CIS/KIS uczestniczyli w pracach projektowych związanych z wypracowywaniem rozwiązań systemowych w zakresie certyfikacji usług centrów i klubów integracji społecznej a także standardów instytucjonalnych oraz standardów usług reintegracji społecznej i zawodowej (Model lokalnej współpracy oraz system certyfikacji klubów integracji społecznej). Efekty tych prac będą znane po zakończeniu pilotażu w gminach i powiatach w okresie 2013-2014, a także ewentualnym wdrożeniu ich do systemu legislacyjnego zatrudnienia socjalnego.

- **TEMAT: PODMIOTY ZATRUDNIENIA SOCJALNEGO A USTAWA O WSPIERANIU RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ (2012 r.)**

Rada Programowa Konwentu CIS/KIS zwróciła się w 2012 r. do Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie uznania podmiotów zatrudnienia socjalnego, jako instytucji mogących ubiegać się o organizowanie szkoleń dla osób, będących kandydatami na opiekunów do dzieci, a także ewentualnie na asystentów rodzin. Uzyskano pozytywną odpowiedź. Pismem z dnia 5 lipca 2012 r., znak: DSR-I-078-37-1-AKU/2012, Departament Polityki Rodzinnej MPiPS poinformował, że centra i kluby integracji społecznej mogą ubiegać się o decyzje w sprawie zatwierdzenia programów szkoleń określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej oraz ustawie o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

### III. TYTUŁ „PRZYJACIEL CENTRÓW I KLUBÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ”

Rada Programowa uwzględniając fakt, że w roku 2013 upłynęło 10 lat od uchwalenia przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustawy o zatrudnieniu socjalnym, postanowiła wyróżnić specjalnym tytułem „Przyjaciel centrów i klubów integracji społecznej” niektóre osoby i instytucje.

Wykaz instytucji i osób został utworzony za pomocą ogólnego kryterium – działania sprzyjające rozwojowi usług reintegracji społecznej i zawodowej oraz utrwalające uznanie podmiotów zatrudnienia socjalnego jako elementu systemu wsparcia i pomocy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Już w czerwcu 2013 r. na Targach Aktywnych Form Pomocy, jakie odbywały się z Gorzowie Wlkp. i Zielonej Górze zapowiedziano, że na III Zjeździe Konwentu CIS/KIS nastąpi moment wyróżnienia z okazji 10 lat funkcjonowania ustawy o zatrudnieniu socjalnym.

W wyniku wewnętrznych konsultacji wśród członków Konwentu CIS/KIS wybrano listę takich osób i instytucji. W październiku 2013 r. wyróżniono wspomnianym tytułem:

#### 1) Kategoria „Osoba – Przyjaciel centrów i klubów integracji społecznej”

- Pani dr Joanny Staręga–Piasek, Zastępca Dyrektora Instytutu Rozwoju Służb Społecznych,
- Pani Krystyna Wyrwicka, Dyrektor Departamentu Pomocy i Integracji MPIPS,
- Pan Cezary Miżejewski – ekspert ds. ekonomii społecznej, członek Rządowego Zespołu ds. rozwiązań systemowych ekonomii społecznej,
- Pan Krzysztof Michałkiewicz – Poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Przewodniczący Stałej Podkomisji ds. Pomocy Społecznej, Sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny,
- Pan Tadeusz Tomaszewski – Poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Przewodniczący Stałej Podkomisji Sejmowej ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Komisji Polityki Społecznej i Rodziny,
- Pan Krzysztof Więckiewicz, Dyrektor Departamentu Pożytku Publicznego MPIPS.

#### 2) Kategoria „Administracja – Przyjaciel centrów i klubów integracji społecznej”

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Lubelskiego Urzędu Marszałkowskiego w Lublinie,
- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Marszałkowskiego w Zielonej Górze,
- Wydział Polityki Społecznej Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku.

**3) Kategoria „Samorząd terytorialny - Przyjaciół centrów i klubów integracji społecznej”**

- Prezydenci Miast: Olsztyn, Toruń, Zielona Góra, Wrocław, Chełm, Puławy,
- Burmistrzowie Miast i Gmin: Bystrzyca Kłodzka, Byczyna,
- Wójtowie: Gmina Klucze

**4) Kategoria „Organizacje - Przyjaciół centrów i klubów integracji społecznej”**

- Agencja Rozwoju i Promocji Spółdzielczości ZLSP w Krakowie,
- Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych.

## ZAŁĄCZNIK DO CZĘŚCI TRZECIEJ

### LISTA CZŁONKÓW KONWENTU CENTRÓW I KLUBÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Stan na dzień 10 października 2013 r.

Lp.	Centrum lub Klub Integracji Społecznej	
	Nazwa	Miejscowość - Adres
1	CIS Bystrzyca Kłodzka	57-500 Bystrzyca Kłodzka, ul. 1-go Maja 1
2	KIS Ustrzyki Dolne	38-700 Ustrzyki Dolne, Moczary 41,
3	CIS „Przystań” Barlinek	74- 320 Barlinek, ul. Szosowa 2b,
4	KIS Legionowo	05-120 Legionowo, ul. Sowińskiego 3,
5	KIS Tomaszów Maz.	97-200 Tomaszów Mazowiecki, ul. Cekanowska 5,
6	CIS "Rozwój" Lubiszyn	66- 433 Lubiszyn, ul. Polna 6,
7	CIS Drezdenko	66-530 Drezdenko, ul. Warszawska 4,
8	CIS "SOS" Szczecin	70-656 Szczecin, ul. Energetyków 10,
9	CIS Warszawa	00-322 Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 62,
10	CIS Białogard	78-200 Białogard, ul. Kisielice Duże 30,
11	KIS „Bądzmy” w Biszczy	23-425 Biszcza 50, woj. lubelskie
12	CIS Białystok	15-077 Białystok, ul. Warszawska 32
13	KIS „Masz wybór” Suwałki	16-400 Suwałki, ul. T. Kościuszki 71,
14	KIS Wejherowo	84-200 Wejherowo, ul. Kusocińskiego 17,
15	KIS Klucze	32-310 Klucze, ul. Zawierciańska 12,
16	Klub Integracji Społecznej	62-270 KłECKO, ul. Gnieźnieńska 8,
17	CIS "DARZYBÓR"	61-304 Poznań, ul. Borówki 4,
18	KIS Rejowiec Fabryczny	22-170 Rejowiec Fabryczny, ul. Lubelska 24,
19	CIS Rzeszów	35-006 Rzeszów, ul. Jana Styki 21,
20	CIS Szczecin	70-035 Szczecin, ul. Kolumba 86,
21	KIS Wicko	84-352 Wicko
22	KIS Łańcut	37-100 Łańcut, ul. Piłsudskiego 9,
23	KIS "Lubelski staw" Lublin	20-319 Lublin, ul. Droga Męczenników Majdanka 26,
24	Koszaliński CIS "Tacy Sami"	75-129 Koszalin, ul. Mieszka I-go 16,
25	CIS Ostrzyce	83-311 Goręczyno, Ostrzyce, ul. Droga Kaszubska 9,
26	CIS Gdańsk	80-546 Gdańsk, ul. Floriańska 3
27	CIS Wieprz	34-122 Gmina Wieprz 424
28	CIS Byczyna	46-220 Byczyna, Polanowice 94
29	KIS Sejny	16-500 Sejny, ul. Piłsudskiego 34
30	KIS Koziegłowy	42-350 Koziegłowy, ul. Zarecka 28
31	KIS Janów Lubelski	23-300 Janów Lubelski, ul. Bohaterów Poryt. Wzgórza 23,
32	KIS Bytom	41-902 Bytom, ul. Powstańców Warszawskich 14,
33	CIS Lubosz	64-423 Lubosz, Chudobczyce 27
34	CIS "Od Nowa" Łobez	73-150 Łobez, ul. Drawska 6, tel./fax.: 91 39 736 04
35	KIS -GOPS Tomaszów Lub.	22-600 Tomaszów Lubelski, ul. Kościelna 11,
36	CIS Chełm	22-100 Chełm, ul. Połaniecka 10,
37	KIS Tomaszów Maz.	97-200 Tomaszów Mazowiecki, ul. Cekanowska 5,
38	KIS Pabianice	95-200 Pabianice, ul. Partyzancka 31,
39	KIS Tłuszcz	05-240 Tłuszcz, ul. Warszawska 2,
40	KIS Zamość	22-400 Zamość, ul. Św. Piątka 24,
41	CIS Braniewo	14-500 Braniewo, ul. Kościuszki 10,

42	CIS Zielona Góra	65-175 Zielona Góra, ul. Staszica 4,
43	KIS Lublin	20-401 Lublin, ul. Krochmalna 13,
44	KIS MOPS Włocławek	87-800 Włocławek, ul. Okrzei 61,
45	CIS Drezdenko	66-530 Drezdenko, ul. Warszawska 1
46	CIS – Poznań Piątkowo	60-388 Poznań, oś. Jana III Sobieskiego 105,
47	CIS Staszów	28-200 Staszów, ul. Parkowa 6,
48	KIS Kielce	25-606 Kielce, ul. Jagiellońska 42a,
49	CIS Wrocław	53-611 Wrocław, ul. Strzegomska 49,
50	CIS Ostrowiec Św.	27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, ul. Sandomierska 26A,
51	CIS Stargard Szcz.	73-110 Stargard Szczeciński, ul. Krasieńskiego 19,
52	KIS Mielec	39-300 Mielec, ul. Łukasiewicza 1c,
53	KIS Stalowa Wola	37-450 Stalowa Wola, ul. Dmowskiego 1,
54	CIS Gorzów Wlkp.	66-400 Gorzów Wlkp., ul. Teatralna 26,
55	KIS OPS Śrem	63-100 Śrem, ul. Mickiewicza 40,
56	CIS Nowy Sącz	33-300 Nowy Sącz, ul. Wyspiańskiego 22,
57	CIS Ełk	19-300 Ełk, ul. Kościuszki 28B,
58	KIS Jedlicze	38-460 Jedlicze, ul. Rynek 5,
59	CIS Płock	09-402 Płock, ul. Pedagogiczna 7,
60	CIS "Zielone światło" Opoczno	26-300 Opoczno, ul. Biernackiego 4/23,
61	KIS "Aktywni Razem" Ełk	19-300 Ełk, ul. Słowackiego 15B,
62	CIS CISTOR Toruń	87-100 Toruń, ul. Stokrotkowa 22,
63	KIS MOPS Kraków	31-958 Kraków, os. Górali 19,
64	KIS Olsztynek	11-015 Olsztynek, ul. Świerczewskiego 19,
65	KIS Stella Dubienka	22- 145 Dubienka, ul. Zawalna 21,
66	KISCISTOR Toruń	87-100 Toruń, ul. Stokrotkowa 22,
67	KIS Ostrowiec Św.	27-400 Ostrowiec Św., ul. Sandomierska 26A,
68	KIS Wrocław	53-611 Wrocław, ul. Strzegomska 49,
69	CIS Kraków	32- 000 Kraków, Os. Zielone 22
70	CIS Kielce	25-013 Kielce, ul. Jana Pawła II 3
71	CIS Osówek / Osieczna	83-243 Osieczna, ul. Osówek 47
72	CIS w Bytowie	77-100 Bytów, ul. 1-ego Maja 15
73	CIS w Tychach	44-100 Tychy, ul. Edukacji 11
74	KIS MOPS w Koszalinie	75-412 Koszalin, ul. Al. Monet Casino
75	KIS MOPR Konin	62-510 Konin, ul. Sosnowa 16
76	KIS MOPS Ruda Śląska	41-709 Ruda Śląska, ul. Markowej 20
77	KIS MOPS Puławy	24-100 Puławy, ul. Leśna 17
78	KIS MGOPS Więcbork	89-410 Więcbork, ul. Mickiewicza 22a
79.	KIS „Szansa” w Lublinie	20-082 Lublin, ul. Zielona 3, Bractwo Miłosierdzia im. Św. Brata Alberta
80.	CIS „Nadzieja” w Lublinie	20-442 Lublin, ul. Abramowicka 2 F
81.	KIS MOPR w Zabrzu	41-800 Zabrze, ul. Plac Krakowski 4
82.	CIS w Skarżysko-Kamienna	26-110 Skarżysko-Kamienna, ul. Sikorskiego 18
83.	CIS w Ulhówku	22-678 Ulhówek, ul. Tomaszowska 131, (woj. lubelskie)
84.	KIS „Agape”, Częstochowa	42-217 Częstochowa, ul. Al. Wolności 44
85.	CIS Siedlce	08-110 Siedlce, ul. Budowlana 1, Caritas Diecezji Siedleckiej
86.	KIS MGOPS Piaseczno k/W-wy	05-500 Piaseczno, ul. Wojska Polskiego 54 (woj. mazowieckie)
87.	CIS w Pucku	84-100 Puck, ul. Armii Wojska Polskiego 1a, Lokalna Grupa Działania



		Małe Morze
88.	CIS w Olsztynie	10-228 Olsztyn, ul. Wojska Polskiego 33
89.	CIS w Kluczach	32-310 Klucze, ul. Bolesławska 23 (woj. śląskie)
90.	KIS przy OPS Międzychód	64-400 Międzychód, ul. Słowackiego 11
91.	KIS Puszczykowo	62-040 Puszczykowo, ul. Wczasowa 8a, Fundacji im. Królowej Polski św. Jadwigi z Puszczykowa
92.	KIS we Wronkach	64-510 Wronki, ul. Powstańców Wlkp. 23, Fundacji im. Królowej Polski św. Jadwigi z Puszczykowa
93.	KIS w Karpicku	64-200 Karpicko, ul. Rolna 1, powiat wolsztyński, Fundacji im. Królowej Polski św. Jadwigi z Puszczykowa
94.	KIS w Kłodawie	62-650 Kłodawa, ul. Poznańska 1, powiat kolski, Fundacji im. Królowej Polski św. Jadwigi z Puszczykowa
95.	KIS w Czempiniu	64-020 Czempin, ul. Parkowa 2, powiat kościański, Fundacji im. Królowej Polski św. Jadwigi z Puszczykowa
96.	CIS Rydzyna/Kłoda	64-130 Rydzyna, ul. Pl. Zamkowy 2 (woj. wielkopolskie)
97.	KIS MOPS Skarżysko-Kamienna	26-110 Skarżysko-Kamienna, ul. Sikorskiego 10
98.	CISw Łazach	42-450 Łazy, ul. Brzozowa 19
99.	CIS w Zawierciu	42-400 Zawiercie, ul. Jurajska 121
100.	CIS w Łojewie, woj. Kujawsko-pomorskie	88-100 Inowrocław, Łojewo 21
101.	CIS w Dąbrowie, woj. podkarpackie	37-600 Lubaczów, Dąbrowa 72
102.	CIS w Częstochowie	42-202 Częstochowa, ul. Legionów 58
103.	KIS w Sawinie	22-107 Sawin, ul. Cutecka 12, (woj. lubelskie)
104.	KIS „Aktywni” MOPS Mińsk Maz.	05-300 Mińsk Maz., ul. Kościuszki 25a
105.	KIS MOPS Kalisz	62-800 Kalisz, ul. Obywatelska 4
106.	CIS „Przystań” w Łapach	18-100 Łapy, ul. Leśnikowska 54
107.	KIS MOPS Łapy	18-100 Łapy, ul. Leśnikowska 54
108.	CIS Świętochłowice	41-605 Świętochłowice, ul. Sadowa 1
109.	KIS MOPS „Inkubator Społecznej Odnowy” Radom	26-600 Radom, ul. Limanowskiego 134
110.	CIS Kamieniec Żąbkowicki	57-230 Kamieniec Żąbkowicki, ul. Złotostocka 4
111.	KIS OPS Szprotawa	67-300 Szprotawa, ul. Krasińskiego 23
112.	KIS OPS Aleksandrów Łódzki	95-070 Aleksandrów Łódzki, ul. Piotrowska 4/6

**Opracowanie:**

Anna Kuczyńska i Andrzej Trzeciecki,  
Instytut Rozwoju Służb Społecznych  
przy współpracy  
Katarzyny Sokołowskiej i Pawła Wiśniewskiego,  
członków Rady Programowej III Kadencji Konwentu CIS/KIS